

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Migrace a integrace cizinců v České republice

Bc. Šárka PETRÁŠKOVÁ

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Šárka Petrášková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Migrace a integrace cizinců v ČR

Název anglicky

Migration and integration of foreigners in the Czech republic

Cíle práce

Cíl diplomové práce je komplexní zpracování problematiky migrace a integrace cizinců v podmínkách ČR z hlediska platné právní úpravy a její aplikace v praxi. Aplikační část práce bude postavena na poznatcích získaných strukturovaným rozhovorem, včetně osobního kontaktu s migrujícími a integrujícími cizinci. Na základě zjištěných poznatků budou formulovány poznatky, případná doporučení a návrhy na opatření.

Metodika

- Shromáždění a prostudování podkladů pro teoretickou část práce studiem relevantní odborné literatury s využitím metody analýzy právních textů
- Rozbor a roztržidění teoretických poznatků dle předem stanovených kritérií
- Analýza a aplikace problematiky v konkrétních podmínkách.
- Vyhodnocení s využitím metody komparace a syntézy teoretických a praktických poznatků - diskuze, závěr – případná doporučení a návrhy na opatření.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

cizinec, vízum, práva a povinnosti cizince, podmínky vstupu a pobytu, migrace, integrace, zajištění, správní vyhoštění, cizinecká policie

Doporučené zdroje informací

Čižinský Pavel, kol.; Cizinecké právo; vyd. LINDE; 2012; 376 s. ISBN 978-80-7201-887-1

Další literatura a odborné články po konzultaci s vedoucím práce

Dušan DRBOHLAV a kol.; Migrace a (i)migranti v Česku; vyd. SLON, 2010; 208 s.; ISBN: 978-80-7419-039-1

Rakoczyová Miroslava, Trbola Robert ; Sociální integrace přistěhovalců v České republice; vyd. SLON; 2010; 310 s.; ISBN 978-80-7419-023-0

Šárka Martínková, Eva Pechová, Vlastimila Feistingerová, Yana Leontiyeva, Tomáš Hirt;, Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR: Pracovní migrace, životní podmínky, kulturní specifika (informační příručka Policie ČR); vyd. Ministerstvo vnitra ČR; 80 s.; ISBN 978-80-7312-063-4

Předběžný termín obhajoby

2017/18 ZS – PEF (únor 2018)

Vedoucí práce

Mgr. Ivana Hájková

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2016

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 07. 12. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Migrace a integrace cizinců v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Ústí nad Labem dne 26.03.2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí práce paní Mgr. Ivaně Hájkové za odborné vedení a rady při zpracování mé diplomové práce. Dále bych také chtěla poděkovat kolegům za konzultace a rodině za podporu i trpělivost po celou dobu studia.

Migrace a integrace cizinců v České republice

Abstrakt

Tato diplomová práce pojednává o tématu zahraniční migrace a integrace cizinců na území České republiky. Problematika migrace je zejména v posledních letech často skloňovaným tématem, debata o přerozdělování uprchlíků, ale i o možné bezpečnostní hrozbě v podobě příchodu islámských radikálů, rozděluje Evropu na dva tábory a to nejen v politické rovině.

Práce nabízí širší pohled na danou problematiku, vysvětluje souvislosti týkající se pobytu cizinců na území České republiky, vymezuje legislativní rámec, práva a povinnosti cizinců, ale i význam a činnosti odpovědných státních orgánů, jak v oblasti povolování pobytů, tak i v oblasti represe.

Migrace a integrace cizinců je analyzována v široké škále ukazatelů, a to jak v oblasti migrace legální, tak i nelegální. Nedílnou součástí diplomové práce jsou i skutečné příběhy nelegálních migrantů, ale i příběhy cizinců, kteří v současné době prochází v České republice procesem integrace.

Klíčová slova: cizinec, práva a povinnosti cizince, podmínky vstupu a pobytu, vízum, zajištění, správní vyhoštění, cizinecká policie, migrace, integrace

Migration and integration of foreigners in the Czech Republic

Abstract

The diploma thesis deals with the topic of foreign migration and integration of foreigners in the territory of the Czech Republic. Migration has been a widely discussed topic recently; the discussion of redistribution of refugees and the possible security threat in the form of arrival of Islamic radicals has been dividing Europe not only on the political level.

The paper offers a wider view of the topic, explains the context related to the residency of foreigners in the Czech Republic, sets out the legislative frame, rights and duties of foreigners but also the role and activities of responsible state bodies both in permitting residency and repressions.

Migration and integration of foreigners is analysed in a broad range of indicators in the area of both legal and illegal migration. The diploma thesis includes also real stories of illegal migrants and stories of foreigners who are now going through the integration process in the Czech Republic.

Keywords: foreigner, rights and duties of foreigners, conditions for entry and residency, visa, detention, administrative expulsion, alien police, migration, integration

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	15
2.1 Cíl práce	15
2.2 Metodika	15
3 Teoretická východiska	17
3.1 Migrace a migrační politika	17
3.1.1 Integrace.....	19
3.1.2 Strategie migrační politiky.....	20
3.2 Schengen	21
3.3 Legislativa	23
3.3.1 Právní předpisy České republiky	23
3.3.2 Evropské právní předpisy	25
3.3.3 Readmisní dohody	25
3.4 Orgány státní správy a mezirezortní orgány	26
3.4.1 Ústřední orgány státní správy	26
3.4.2 Mezirezortní orgány.....	32
3.5 Cizinci na území České republiky.....	33
3.5.1 Občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci	33
3.5.2 Občané třetích zemí	35
3.5.3 Cizinci se statutem mezinárodní ochrany	36
3.5.4 Registrovaní žadatelé o mezinárodní ochranu	36
3.6 Druhy pobytu na území České republiky.....	36
3.6.1 Pobyt občana Evropské unie na území České republiky	37
3.6.2 Pobyt rodinného příslušníka občana Evropské unie	41
3.6.3 Pobyt občanů třetích zemí.....	47
3.6.4 Mezinárodní ochrana	51
3.7 Ukončení pobytu cizince na území	59
3.7.1 Stanovení povinnosti opustit území České republiky.....	59
3.7.2 Správní vyhoštění cizince	60
3.7.3 Zajištění cizince	62
4 Praktická část	65
4.1 Legální migrace.....	65
4.1.1 Krátkodobá víza.....	65
4.1.2 Dlouhodobá pobytová oprávnění.....	67
4.1.3 Přejícný pobyt občana Evropské unie a jeho rodinného příslušníka	74
4.1.4 Trvalý pobyt.....	76
4.2 Nelegální migrace	77

4.2.1	Nelegální migrace v Ústeckém kraji	82
4.2.2	Migrační trasy	84
4.3	Integrace cizinců.....	86
4.3.1	Státní občanství.....	88
5	Výsledky a diskuse	90
5.1	Případové studie cizinců s pobytem v České republicy	90
5.1.1	Studie č. 1 – respondent bez státní příslušnosti	91
5.1.2	Studie č. 2 – respondent z Libanonu	91
5.1.3	Studie č. 3 – respondent z Ukrajiny	92
5.1.4	Studie č. 4 – respondent z Rumunska	93
5.1.5	Studie č. 5 – respondent z Vietnamu.....	93
5.2	Případové studie nelegálních migrantů	94
5.2.1	Studie č. 1 – respondent ze Sýrie	95
5.2.2	Studie č. 2 – respondent z Afghánistánu.....	95
5.2.3	Studie č. 3 – respondent z Iráku.....	97
6	Závěr.....	99
7	Seznam použitých zdrojů.....	101
8	Přílohy	104

Seznam obrázků

Obrázek 1 Potvrzení o přechodném pobytu občana Evropské unie

Obrázek 2 Povolení k trvalému pobytu občana Evropské unie

Obrázek 3 Průkaz o pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie

Obrázek 4 Průkaz o povolení k pobytu pro cizince

Obrázek 5 Povolení k trvalému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie

Obrázek 6 Schengenské vízum

Obrázek 7 Průkaz žadatele o mezinárodní ochranu

Obrázek 8 Povolení k pobytu na území České republiky

Obrázek 9 Cestovní doklad pro uprchlíky

Obrázek 10 Migrační cesty vedoucí přes území České republiky

Seznam tabulek

Tabulka 1 Podíl žádostí a udělených víz dle nejčastějších státních příslušností

Tabulka. 2 Podíl žádostí a udělených dlouhodobých víz dle nejčastějších státních příslušností

Tabulka 3 Podíl žádostí a udělených dlouhodobých pobytů dle nejčastějších státních příslušností podaných na zastupitelských úřadech České republiky

Tabulka 4 Podíl žádostí a udělených dlouhodobých pobytů dle nejčastějších státních příslušností podaných na území České republiky

Seznam grafů

Graf 1 Přehled nejčastějších účelů pobytu u podaných žádostí o krátkodobé vízum

Graf 2 Podíl žádostí a udělených víz rodinným příslušníkům občana Evropské unie

Graf 3 Přehled nejčastějších účelů pobytu u podaných žádostí o dlouhodobé oprávnění

Graf 4 Přehled nejčastějších účelů pobytu u podaných žádostí o dlouhodobé vízum

Graf 5 Přehled nejčastějších účelů pobytu u podaných žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu podaných na zastupitelských úřadech České republiky

Graf 6 Přehled nejčastějších účelů pobytu u podaných žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu podaných na zastupitelských úřadech České republiky

Graf 7 Přehled nejčastějších státních příslušností s žádostí o udělení přechodného pobytu občana Evropské unie

Graf 8 Přehled nejčastějších státních příslušností s žádostí o udělení přechodného pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie

Graf 9 Přehled nejčastějších státních příslušností s žádostí o udělení trvalého pobytu na území České republiky

Graf 10 Vývoj nelegální migrace na území České republiky v letech 2000-2016.

Graf 11 TOP 10 státních příslušností nelegálního pobytu v České republice v roce 2015 a v roce 2016

Graf 12 Porovnání nelegálního pobytu cizinců zjištěných v jednotlivých krajích České republiky v roce 2015 a 2016

Graf 13 Vývoj celkové nelegální migrace v letech 2015 a 2016 v Ústeckém kraji

Graf 14 Vývoj počtu cizinců s trvalým a přechodným pobytem v České republice v letech 2006 až 2016

Graf 15 Počet udělených státních občanství dle státních příslušností v letech 2015 a 2016

1 Úvod

Migrace je ve světě od nepaměti velmi diskutovaným tématem nejen v politických sférách, ale i ve všech sociálních vrstvách. V posledních letech se migrace stále více dotýká také České republiky. Hlavním důvodem k diskuzím se stal především nekontrolovaný příliv uprchlíků z nejrůznějších zemí světa. Imigrace uprchlíků do Evropy s sebou i dnes nese nejrůznější problémy, jimiž jsou zejména zvýšená kriminalita v místech, kde se uprchlíci začali usídlit, ale i ekonomická zátíženost země, která se o uprchlíky musí postarat také finančně. Většina uprchlíků, kteří do Evropy směřují, má zpravidla jen minimální vzdělání a jejich integrace ve vyspělých zemích tak není vzhledem k jejich rozdílným kulturním a společenským návykům vůbec snadná. Hostitelský stát se snaží příchozí cizince co nejdříve začlenit do své společnosti a najít jim uplatnění na trhu práce. Tento proces je však u imigrantů z Blízkého a Středního východu či afrických zemí velmi náročný někdy až nemožný.

Samotné České republiky se migrace ve velké míře také dotýká. Česká republika se již v minulosti stala cílovou zemí migrantů nejen pro svou výhodnou geografickou polohu, ale také pro svou ekonomickou i politickou stabilitu. V posledních letech však Českou republikou uprchlíci spíše jen proudí migračními trasami na západ, kde je pro ně mnohem atraktivnější Spolková republika Německo, Velká Británie či Skandinávské země. Česká republika se tak pro ekonomické imigranty stává pouze zemí tranzitní. O poklesu nelegální migrace v České republice hovoří i statistické údaje. Zahraniční migrace do České republiky je však dlouhodobě stabilně na vzestupu.

Cílem diplomové práce, která je rozdělena do tří základních částí, je pomocí široké škály ukazatelů analyzovat problematiku legální a nelegální migrace, ale i problematiku procesu integrace cizinců v České republice.

V první části práce nazvané „Teoretická východiska“ je komplexně vysvětlena problematika zahraniční migrace. Teoretická východiska interpretují souvislosti spojené s pobytem cizinců v České republice, vymezují legislativní rámec, rozebírají práva a povinnosti cizinců, stejně jako podmínky pro jejich vstup a pobyt na území České republiky. Důležitou součástí je také uvedení významu a činnosti státních orgánů, které jsou odpovědné za povolování, kontrolu či ukončování pobytu cizinců v České republice.

Praktická část práce analyzuje statistické údaje týkající se legální i nelegální migrace v České republice. Analyzovaná data jsou prezentována prostřednictvím tabulek a grafů,

které tak nabízí přehlednější obraz o situaci v oblasti zahraniční migrace na území České republiky.

V závěrečné části práce nazvané „Výsledky a diskuze“ jsou prostřednictvím případových studií vylíčeny skutečné příběhy cizinců, kteří v České republice prochází procesem integrace, případně na území České republiky vstoupili neoprávněně a byli řešeni orgány cizinecké policie.

Cílem práce je zejména definovat a objasnit terminologii zahraniční migrace a integrace cizinců v České republice, zmapovat vývoj legální a nelegální migrace v České republice, včetně migrace tranzitní. Součástí práce je také srovnání vývoje nelegální migrace v Ústeckém kraji v porovnání s celkovým stavem v České republice.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je komplexní zpracování problematiky legální i nelegální migrace a integrace cizinců v podmínkách České republiky z hlediska platné právní úpravy a její aplikace v praxi.

Základním cílem teoretické části práce je obecné objasnění terminologie zahraniční migrace, aby byla zřetelná a snadno pochopitelná. Vysvětlen je legislativní rámec problematiky zahraniční migrace, včetně představení zainteresovaných orgánů státní správy.

Praktická část práce má za úkol pomocí široké škály ukazatelů zanalyzovat situaci v oblasti legální i nelegální migrace a integrace cizinců na území České republiky. K tomu jsou využívána data Českého statistického úřadu, Ministerstva vnitra České republiky a Ředitelství služby cizinecké policie, která zároveň přehledně zobrazují stávající vývoj zahraniční migrace v České republice.

Dílním úkolem praktické části práce je také zpracování poznatků získaných strukturovanými rozhovory s cizinci, kteří na území České republiky pobývají na základě oprávnění k pobytu či již nabyli občanství České republiky, ale také osobním kontaktem s cizinci, kteří se v České republice dopustili protiprávního jednání svým nelegálním pobytem a byli zajištěni orgány cizinecké policie.

2.2 Metodika

Metodickým podkladem pro teoretickou část práce byla odborná literatura renomovaných autorů zejména pana Drbohlava, pana Barši a paní Baršové. Důležitými metodickými podklady byly zákony a právní předpisy České republiky, rozsudky Nejvyššího správního soudu i nálezy Ústavního soudu. Dalším podkladem tvoří právní akty Evropské unie, interní předpisy orgánů státní správy odpovědných v oblasti migrace a relevantní internetové zdroje. Mezi podpůrné metodické prostředky pro zpracování teoretických východisek lze zařadit absolvovaná školení, porady a konzultace v rámci služby cizinecké policie.

Důležitým pomocníkem, využitým zejména v teoretické části, byl program ASPI, ve kterém lze nalézt aktuální novely i změny zákonů a zároveň komentáře k zákonům a odkazy na další judikaturu.

Neopomenutelným zdrojem dat byly rovněž internetové stránky Ministerstva vnitra České republiky, které poskytují cenné informace o aktuální situaci v oblasti migrace, ale také rady a tipy pro cizince pobývající v České republice, nebo cestující na její území.

Sledované období bylo pro analytickou část práce stanoveno v období let 2015 a 2016. K analýze ukazatelů legální a nelegální migrace byla využita statistická data čerpaná z databází a výročních zpráv Ředitelství služby cizinecké policie a registrů Ministerstva vnitra České republiky. Zdrojem dat potřebných pro zpracování praktické části byly také internetové stránky Českého statistického úřadu, na kterých bylo možné na veřejném internetovém portálu získat a ověřit data k cizincům pobývajících v České republice.

Pro zpracování přehledných tabulek a grafů, které jsou součástí analytické části, ale také příloh diplomové práce, byl použit tabulkový procesor Microsoft Excel, díky němuž práce nabízí ucelenější přehled o situaci v oblasti migrace na území České republiky.

Statistické údaje nelegální migrace evidované ve všech dostupných registrech v České republice však nejsou skutečným obrazem problematiky nelegální migrace na našem území. Statistiky obsahují pouze údaje o nelegálních migrantech zachycených represivními složkami při pobytových kontrolách ve vnitrozemí nebo při vstupu na vnější schengenské hranici České republiky. Zveřejněná data nelegální migrace jsou tak pouhým zlomkem jejich skutečného stavu, který je možné pouze odhadovat.

V závěrečné části práce bylo využito několik empirických metod. Pomocí strukturovaných rozhovorů byly od cizinců, kteří prochází v České republice procesem integrace, získány informace, které byly následně analyzovány a vyhodnoceny. Stejný proces byl aplikován i na vzorek nelegálních migrantů v rámci jejich zajištění službou cizinecké policie.

Vyhodnocení získaných dat a výsledků práce bylo zpracováno s využitím metody komparace a syntézy teoretických i praktických poznatků.

3 Teoretická východiska

3.1 Migrace a migrační politika

Pojmem migrace se rozumí komplexní a dynamický jev, který má společenské a ekonomické dopady na Českou republiku. Procesy s možnými pozitivními i negativními důsledky pro českou společnost jsou vstup, pobyt a integrace cizinců na území České republiky. Jsou to procesy, které jsou závislé na aktivním a flexibilním přístupu České republiky do značné míry (Strategie, 2015).

Zásady, na kterých Česká republika staví svou migrační politiku, byly v roce 2015 shrnuty ve Strategii migrační politiky České republiky. Migrační strategie České republiky musí být postavena tak, aby vedla k posilování pozitivního pohledu na migraci a k co nejúčelnějšímu potírání negativních jevů a rizik spojených s migrací.

Migrační politika České republiky je pevně zakotvena v rámci společných politik Evropské unie a její provádění do značné míry vyplývá ze společných právních nástrojů Unie. Mezi specifické oblasti migrace, které společné politiky Evropské unie, nejvíce regulují, patří zejména společná vízová politika, ochrana vnější hranice Evropské unie, mezinárodní ochrana a oblast návratů do zemí původu (Zpráva MV ČR, 2016). Společnou vízovou politikou se rozumí vymezení podmínek vstupu a pobytu občanů jiných než unijních států do zemí Evropské unie, zejména určení států podléhajících vízové a bezvízové povinnosti. Do oblasti návratů spadá dobrovolné opuštění země i vyhošťování neoprávněně pobývajících cizinců. V oblastech legální migrace a integrace cizinců si členské státy Unie zachovaly poměrně vysokou míru diskrece, to znamená, že si jednotlivé státy regulují, kterým cizincům umožní vstup a pobyt na vlastním území. Všechny uvedené oblasti migrace, bez ohledu na míru jejich souladu s unijními normami, utvářejí propojený systémový rámec. Česká republika musí brát ohled nejen na specifické potřeby a možnosti státu v přístupu k otázkám migrace, ale současně musí sledovat situaci na úrovni Evropské unie. Česká republika se musí aktivně podílet na řešení všech záležitostí týkajících se jejích společných politik (Zpráva MV ČR, 2017).

Jedním ze základních hledisek úspěšné migrační politiky státu je míra integrace cizinců do společnosti. Při pohledu z druhé strany je důležité podotknout, že i s legální migrací jsou spojena určitá bezpečnostní rizika. Legální migrace může být v některých případech propojena s nelegální migrací. Oblast legální a nelegální migrace je v posledních

letech těžko oddělitelná, a to zejména proto, že cizinci využívají mnoha způsobů, jak svůj pobyt na území učinit legálním. Jedná se zvláště o účelové získání víza, účelové vytváření rodinných vazeb s občany unijních zemí (uzavření sňatku, otcovství), účelové žádosti o azyl a s tím související vstup do azylové procedury, výkon zaměstnání, studium, skutečné nebo předstírané podnikání, apod.. Podstatnými následky nelegální migrace může být pro daný stát ohrožení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku. Vztah veřejnosti k integraci dlouhodobě a legálně usídlených cizinců je nepřímo ovlivněna nelegální migrací, což již zabydleným cizincům na území hostitelského států neulehčuje jejich pozici ve společnosti. Nelegální migrace také ve velké míře souvisí s přeshraniční trestnou činností, organizovanou převaděčskou kriminalitou, obchodováním s lidmi a v poslední době bývá také velmi často napojena na mezinárodní terorismus. Nelegální migrace má také při nelegálním zaměstnávání nelegálně pobývajících cizinců vliv na ekonomickou situaci a stabilitu státu. V některých případech se cizinci, kteří se v České republice zdržují nelegálně, dopouštějí trestné činnosti nebo se sami stávají oběťmi zločinu (Zpráva ŘSCP, 2017). V současné době se jedná zejména o drogovou kriminalitu a násilnou trestnou činnost.

Hlavními nástroji Policie České republiky v oblasti boje proti nelegální migraci jsou definovány komplementární opatření v zabezpečení hranic. V rámci těchto opatření jsou rozlišována 4 pásma, na kterých spolupůsobí cizinecká policie.

1. pásmo - v prvním pásmu se jedná o činnost ve třetích zemích (tzn. ve státech, které nejsou členy Evropské unie), zejména v zemích původu migrantů a v tranzitních zemích. Jde např. o vysílání styčných důstojníků pro migraci a doklady do problémových zemí.
2. pásmo – druhé pásmo zahrnuje zejména mezinárodní spolupráci, která souvisí s ochranou státních hranic. Mezinárodní spolupráce může být multilaterální, bilaterální a místní. Jedná se o výkon společných hlídek policistů, společná centra policejní a celní spolupráce, výměnu informací a readmise.
3. pásmo – ve třetím pásmu se provádí opatření na vnějších hranicích státu, což znamená hraniční kontrolu, odepření vstupu na území státu či předávání informací o cestujících mezi leteckými společnostmi, na mezinárodních letištích provozujících „neschengenské“ lety (lety mezi státy členských zemí Evropské unie a ostatními státy světa).
4. pásmo – ve čtvrtém pásmu se provádí aktivity realizované přímo na území České republiky, které jsou zaměřené proti nelegální migraci a přeshraniční kriminalitě,

jimiž je zejména provádění pobytových kontrol, readmisí a správních či soudních vyhoštění.

Vzhledem k tomu, že časová reakce na nelegální migraci je v návaznosti na uvedená pásma poměrně vysoká, je důležité, aby fungovala maximální možná odborů cizinecké policie krajských ředitelství policie a inspektorátů cizinecké policie na mezinárodních letištích ředitelství služby cizinecké policie, které se zabývají migrací s ostatními složkami Policie České republiky, s celní službou i dalšími orgány veřejné moci – soudy, odbory azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra české republiky (Zpráva ŘSCP, 2017).

3.1.1 Integrace

Vedle migrace jak legální, tak nelegální je velmi důležité jasnými pravidly řídit a regulovat i integraci cizinců na území států.

Česká republika má ze dne 11. prosince 2000 koncepci integrace cizinců posvěcenou usnesením vlády. Tato koncepce vycházela ze Zásad integrace cizinců, kterou vláda přijala 7. července 1999. Vycházela přitom z vnitrostátní úpravy postavení cizinců a z mezinárodních dokumentů dané tematiky. V roce 2006 a 2008 byly vládou České republiky přijaty dvě aktualizace. Jednou z hlavních změn bylo převedení Koncepce integrace cizinců z Ministerstva práce a sociálních věcí na Ministerstvo vnitra, které se oblastí integrační politiky zabývalo již v letech 1999 – 2003 (Baršová, 2005).

Cílem integrační politiky je začlenit cizince do společnosti a tak zajistit jeho bezproblémovou imigraci. Hlavním úkolem je pro začleňování cizinců vytvořit takové podmínky, aby nedocházelo k jejich diskriminaci či jiným negativním jevům, čímž bude průběh začlenění se do společnosti hladší. Konečným cílem je dosažení bezproblémového společného soužití mezi občany země a cizinci, dosažení vzájemného poznání a porozumění mezi cizinci i společností. Důležitou součástí úspěšné integrační politiky je také předcházení vytváření uzavřených komunit imigrantů a jejich vyloučení ze společnosti.

Nedílnou součástí pro úspěšnou integrační politiku a podporu integrace cizinců je průběžné zvyšování informovanosti cizinců prostřednictvím informačních materiálů, zveřejňování legislativních změn, zajištění možnosti studia cizího jazyka, odstranění jazykových bariér, provozování nevládních neziskových organizací poskytujících imigrantům sociálně-právní poradenství, prohlubování odborných znalostí pracovníků center na podporu, nastavení systému zdravotní péče pro cizince.

Česká republika a Evropská unie může provádět společnou politiku pouze v případě, kdy budou dodržovat společná platná unijní pravidla všechny dotčené strany. °Nedodržování těchto pravidel může vést k destabilizaci systému a ohrožení základních pilířů evropské integrace, včetně volného pohybu osob. Proto i Česká republika musí i nadále dodržovat společná pravidla Evropské unie a prosazovat jejich důsledné plnění všemi smluvními státy.

3.1.2 Strategie migrační politiky

Strategie migrační politiky je dokument, který definuje hlavní zásady migrační politiky České republiky, stanoví cíle v dané oblasti na národní a unijní úrovni a uvádí konkrétní nástroje sloužící k jejich dosažení. Strategie migrační politiky se zabývá migrační problematikou v celém jejím rozsahu. Usnesení č. 621 o Strategii migrační politiky České republiky a o Komunikační strategii České republiky k migraci (dále jen Strategie), jak se dokument jmenuje, přijala vláda České republiky 29. července 2015. Na praktické provádění Strategie dohlíží Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci.

Strategie migrační politiky je rozdělena do sedmi částí, které odpovídají jednotlivým zásadám Strategie. Strategie migrační politiky obsahuje jednotlivé oblasti, ke kterým se Česká republika zavázala. Strategie se mimo uvedené oblasti zabývá bezpečností státu a člení na následující okruhy:

1. Integrace cizinců

Zajištění klidného soužití svých občanů s cizinci na území České republiky a zamezení vzniku negativních sociálních jevů prostřednictvím účinné integrace.

2. Nelegální migrace a návratová politika

Zajištění bezpečnosti svých občanů, zvláště pak zabránění nelegální migrace na území České republiky a důkladné vynucení práva v oblasti nelegální migrace, návratové politiky a trestné činnosti - převaděčství a obchodování s lidmi.

3. Mezinárodní ochrana

Dodržení svých závazků v oblasti azylu.

4. Vnější dimenze migrace

Podpora rozvoje zemí při zvládnutí migračních krizí a pomoc uprchlíkům v zahraničí, čímž by se mělo předejít dalšímu přívalu uprchlíků do České republiky a zabránění rozvoje migrační krize.

5. Volný pohyb osob v rámci Evropské unie a schengenského prostoru
Udržení výhod volného pohybu osob v rámci celé Evropské unie a schengenského prostoru.
6. Legální migrace
Podpora legální migraci, která je výhodná pro její občany i stát v oblasti v souvislosti s potřebami trhu práce a zároveň jeho podporou.
7. Provázanost se společnými politikami Evropské unie v oblasti migrace
Dodržení svých mezinárodních a evropských závazků v oblasti migrace a podílení se na hledání společných řešení (Zpráva MV ČR, 2017).

3.2 Schengen

Česká republika je od 21.12.2007 součástí schengenského prostoru a od tohoto data je také zapojena do schengenské spolupráce, při které provádí společnou vízovou politiku. Základním dokumentem provádění společné vízové politiky je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15.03.2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít pro překračování státních hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni (článek Schengenský prostor).

Mimo oblasti vízové politiky spadá do společného rámce evropské politiky také řešení krátkodobých pobytů v jednotlivých zemích. Krátkodobé pobyty jsou pobyty v maximální délce 90 dní v jakémkoliv období 180 dní v rámci kterékoli země schengenského prostoru. Krátkodobé pobyty a vydávání krátkodobých (schengenských) víz upravuje přímo použitelný právní předpis, kterým je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13.07.2009, o kodexu Společenství o vízech. Pro zjednodušení se tomuto právní předpisu říká Vízový kodex. Vízový kodex je do českého právního systému od 05.04.2014, kdy vstoupil v platnost (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009).

Schengenský prostor je v současné době společné území 26 evropských států (Česko, Slovensko, Německo, Rakousko, Polsko, Francie, Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Španělsko, Portugalsko, Itálie, Malta, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Dánsko, Finsko, Švédsko, Slovinsko, Řecko, Maďarsko, Island, Norsko, Švýcarsko a Lichtenštejnsko), ve kterých je

možné překračovat státní hranice smluvních států bez hraniční kontroly při splnění podmínek stanovených zákony daných států.

Schengenskému prostoru, jaký známe v současné době, předcházela původně dohoda uzavřená pouze mezi Německem a Francií, kterou mělo dojít k omezení front na hraničních přechodech. K těmto státům se následně přidala Belgie, Lucembursko a Nizozemsko, kteří již měly svou celní a hospodářskou unii (Benelux). Těchto 5 států dne 14.06.1985 uzavřely schengenskou dohodu, která sice ihned neumožňovala „otevření“ státních hranic států, ale byla zlomovým okamžikem pro dohodu, jak ji známe nyní. V roce 1990 byla podepsána stávajícími státy schengenská prováděcí úmluva, která definovala podmínky nutné pro otevření hranic. V roce 1995 byla implementována do práva Evropské unie a došlo k odstranění hraničních kontrol smluvních států. V nadcházejících letech se schengenský prostor rozšířil o další státy, které jsou převážně členy Evropské unie. Kontrola na hraničních přechodech se provádí pouze na vnějších hranicích schengenského prostoru (článek Schengenský prostor).

Společný schengenský prostor s absencí policejních a celních kontrol na vnitřních hranicích smluvních států přináší České republice významnou výhodu. Na základě schengenské dohody je možný volný pohyb osob, služeb a zboží. Volný pohyb osob, služeb a zboží s sebou přináší bezpečnostní rizika, jelikož nejsou jednotlivé smluvní státy schopny evidovat či vůbec registrovat pohyb nežádoucích osob uvnitř schengenu. Z tohoto důvodu se kladou vysoké nároky na spolupráci jednotlivých členů a také na důslednou evidenci v schengenském informačním systému.

Hlavním cílem České republiky by mělo být udržení bezpečného, funkčního a stabilního schengenského prostoru. K zabezpečení správného fungování je zapotřebí účinná a zodpovědná migrační politika, kterou musí Česká republika i Evropská unie provádět účinně na národní i unijní úrovni.

Česká republika i Evropská unie musí

- přijímat legální migranty, kterým usnadní vstupní procesy do své země s ohledem na zachování konkurenceschopnosti ve světovém ekonomickém prostředí;
- zajistit nelegálním migrantům přístup k možnosti mezinárodní ochrany nebo návratu do země původu;

- zajistit trvale pobývajícím cizincům na území České republiky takovou míru integrace, která zabrání bezpečnostním rizikům a negativním společenským jevům. Současně tyto cizince nasměruje a povede k soudržnosti ve společnosti a k ochraně práv jejích členů;
- provádět vnější dimenzi migračních politik, zvláště pomáhat uprchlíkům a podporovat bezpečnostní stabilizaci, sociální a ekonomický rozvoj v problematických zemích, které uprchlíci opouští, a v tranzitních zemích.

3.3 Legislativa

Vymezení legislativního rámce je nezbytným úkolem všech států, aby cizinci migrující do daného státu věděli, jaké podmínky musí při vstupu splňovat a co je nezbytné pro jejich další setrvání v zemi, kterou navštěvují ať už jako turisté, studenti, zaměstnanci nebo z jakéhokoli jiného důvodu. Danými právními předpisy jsou cizinci povinni se řídit, jelikož při jejich nedodržování může být jejich pobyt na daném území ukončen.

Do komplexního legislativního rámce jsou zařazeny právní předpisy České republiky, Evropské unie i Readmisní dohody mezi jednotlivými státy.

3.3.1 Právní předpisy České republiky

- Zákon o pobytu cizinců

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (dále jen zákon o pobytu cizinců) je stěžejním právním předpisem, který upravuje podmínky vstupu a pobytu cizince na území České republiky a jeho vycestování z něj. Zákon o pobytu cizinců zároveň vymezuje působnost Policie České republiky a ministerstev zabývajících se cizineckou problematikou. Zákon o pobytu cizinců je podřadný a navazuje na přímo použitelný předpis Evropské unie, kterým je Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016. Nařízením Evropského parlamentu a rady (EU) 2016/399 se stanoví kodex Unie o pravidlech upravující přeshraniční pohyb osob. Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) 2016/399 se také jinak nazývá Schengenský hraniční kodex (Zákon o pobytu cizinců).

- Zákon o azylu

Zákon č. 283/1991 Sb., o azylu a o změně zákona, o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů č. 325/1999 Sb. (dále jen zákon o azylu) upravuje podmínky vstupu

a pobytu cizince, na kterého se nevztahuje zákon o pobytu cizinců. Takovými cizinci jsou cizinci, kteří na území České republiky požádali o mezinárodní ochranu nebo již získali na území České republiky status azylanta či osoby užívající doplňkové ochrany. Zákon o azylu dále upravuje řízení ve věci mezinárodní ochrany, práva a povinnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany, působnost Ministerstva vnitra a Policie České republiky, dále azylová zařízení a státní integrační program (Zákon o azylu).

- Zákon o zaměstnanosti

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (dále jen zákon o zaměstnanosti) upravuje zabezpečování státní politiky zaměstnanosti s cílem dosáhnout plné zaměstnanosti a ochránit proti nezaměstnanosti. Zákon o zaměstnanosti upravuje také podmínky zaměstnávání cizinců na území České republiky, práva a povinnosti zaměstnanců – cizinců i jejich zaměstnavatele (Zákon o zaměstnanosti).

- Zákon o dočasné ochraně cizinců

Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců (dále jen zákon o dočasné ochraně cizinců) upravuje podmínky vstupu a pobytu cizinců na území České republiky, kteří do České republiky cestují za účelem poskytnutí dočasné ochrany, a vycestování takového cizince z České republiky. Zákon o dočasné ochraně cizinců upravuje také právní status žádajícího cizince o mezinárodní ochranu, řízení o udělení či odnětí oprávnění k pobytu za účelem mezinárodní ochrany a působnost Ministerstva vnitra a Policie České republiky (Zákon o dočasné ochraně cizinců).

- Zákon o ochraně státních hranic České republiky

Zákon č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů (dále jen zákon o ochraně státních hranic České republiky) upravuje ochranu státních hranic České republiky proti jejich nedovolenému překračování. Zákon o ochraně státních hranic České republiky vymezuje také působnost Ministerstva vnitra a Policie České republiky. Zákon o ochraně státních hranic České republiky navazuje obdobně jako zákon o pobytu cizinců na Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016 neboli Schengenský hraniční kodex (Zákon o ochraně státních hranic České republiky).

3.3.2 Evropské právní předpisy

Evropskými právními předpisy upravující podmínky vstupu, pobytu a vycestování z území Evropské unie, případně Schengenských států, jsou zejména

- Základní smlouvy - Smlouva o Evropské unii a Smlouva o založení Evropského společenství, Lisabonská smlouva, Schengenská dohoda ze dne 14.06.1985, Schengenská prováděcí úmluva
- Nařízení Evropské unie - Nařízení Evropské unie č. 1683/95, kterým se stanoví jednotný vzor víz; Nařízení Evropské unie č. 539/2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni; Nařízení Evropské unie č. 1932/2006 novela vízové povinnosti
- Rozhodnutí Evropské unie - Rozhodnutí Evropské unie 2007/801/ES vstup České republiky do schengenského prostoru
- Směrnice Evropské unie - Směrnice Evropské unie 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států
- Doporučení Evropské unie

3.3.3 Readmisní dohody

Readmisní dohoda je dohoda mezi státy, ve které jsou stanoveny podmínky předávání a přebírání osob, které neoprávněně pobývají na území daného státu. Jedná se o předávání a přebírání vlastních státních příslušníků, kteří se dopustili jednání, pro které je třeba jejich pobyt na území daného státu ukončit, případně osob ze třetích států, kteří na území daného států vstoupili či pobývali neoprávněně a je důkaz o tom, že přicestovali z území států, do kterého se mají předávat. Jedná se realizaci návratů u osob, které odmítají využít možnosti dobrovolného návratu, nebo u nich nelze využít možnosti dobrovolného návratu.

Česká republika má sjednány v současné době readmisní dohody se 16 státy světa (Německo, Rakousko, Polsko, Slovensko, Švýcarsko, Slovinsko, Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Moldavsko, Chorvatsko, Arménie, Kosovo, Kanad, Vietnam a Kazachstán. Kazachstán je posledním státem, u kterého vstoupila readmisní dohoda v platnost. Česká

republika má v současné době rozpracovány i další readmisní dohody a to s Mongolskem a Uzbekistánem.

Pro Českou republiku jsou závazné i unijní readmisní dohody, jejichž provádění Ministerstvo vnitra České republiky může s jednotlivými státy upravit prováděcími protokoly, jejichž návrhy musí být schváleny oběma stranami. Evropská unie měla k 31.12.2016 uzavřeno 17 unijních readmisních dohod, a to s Albánií, Arménií, Ázerbájdžánem, Bosnou a Hercegovinou, Černou Horou, Gruzii, Hongkongem, Kapverdy, Macaem, Makedonií, Moldavskem, Pákistánem, Srbskem, Srí Lankou, Tureckem, Ukrajinou a Ruskem.

3.4 Orgány státní správy a mezirezortní orgány

Ministerstvo vnitra, Policie České republiky, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo financí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jsou ústředními orgány státní správy, které společně s Koordinačním orgánem pro řízení ochrany státních hranic a migraci, Analytickým centrem pro ochranu státních hranic a migraci a mezirezortním orgánem pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců spravují veškerou problematiku týkající se migrace a integrace cizinců.

3.4.1 Ústřední orgány státní správy

- Ministerstvo vnitra

Ministerstvo vnitra je podle zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky gestorem v oblasti problematiky mezinárodní migrace a azylu. Jedná se o úroveň legislativní i realizační. Do úrovně legislativní patří mezinárodní migrace a azyl jako celek a do oblasti realizační patří samotné azylové řízení, povolování pobytu u cizinců, vydávání cestovních dokladů (Zákon o zřízení ministerstev).

Ministerstvo vnitra na základě zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vykonává dozor nad policií při výkonu státní správy. Ministerstvo vnitra plní úkoly nadřízeného správního orgánu vůči Ředitelství služby cizinecké policie a v rámci rozhodování o správním vyhoštění

cizinců vydává na požádání policie závazná stanoviska k možnosti vycestování z území České republiky.

Ministerstvo vnitra dále podle zákona o pobytu cizinců rozhoduje o udělení dlouhodobého víza, o prodloužení doby pobytu a platnosti dlouhodobého víza. Dále rozhoduje o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, povolení k přechodnému pobytu, o povolení k trvalému pobytu a o prodloužení platnosti těchto oprávnění k pobytu. Ministerstvo vnitra pořizuje biometrické údaje v souvislosti s vydáváním cizineckého pasu nebo průkazu o povolení k pobytu, rozhoduje o vydání a odnětí cizineckého pasu a v rozsahu své působnosti o vydání a odnětí cestovního průkazu totožnosti. Rozhoduje o přiznání a zrušení postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta na území. Ministerstvo vnitra rozhoduje o vydání zaměstnanecké karty a modré karty.

Ministerstvo vnitra rozhoduje o správních deliktech podle zákona o pobytu cizinců v rozsahu své působnosti.

Ministerstvo vnitra zřizuje a provozuje zařízení pro zajištění cizinců. Ministerstvo vnitra rozhoduje o hrazení nákladů spojených s pobytem zajištěného cizince na území České republiky a jeho vycestováním z území a vymáhá jejich úhradu, pokud o jejich úhradě nerozhoduje policie.

Ministerstvo vnitra vydává na základě žádosti generálního ředitelství Úřadu práce České republiky stanovisko k udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání v souladu se zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

Ministerstvo vnitra sjednává anebo se podílí na sjednávání mezinárodních smluv v oblasti mezinárodní migrace, a to formou sjednávání dvoustranných readmisních smluv nebo se spolupodílí na práci Evropské komise při sjednávání unijních readmisních dohod s vybranými třetími státy. Předpokládá se také fungující návratová politika.

Ministerstvo vnitra je rovněž gestorem za schengenskou problematiku i koordinátorem implementace schengenských pravidel do vnitrostátního práva a praxe.

Na základě zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců zabezpečuje Ministerstvo vnitra výkon státní správy v problematice mezinárodní a dočasné ochrany a vytváří státní integrační programy zaměřené na pomoc azylantům při jejich začlenění do společnosti.

Ministerstvo vnitra úzce spolupracuje s dalšími resorty, státními a nestátními organizacemi, včetně organizací mezinárodních. Ve spolupráci s policií a Mezinárodní organizací pro migraci se podílí na vypracování repatriačních programů a zajišťuje repatriace (dobrovolné návraty) cizinců do zemí jejich původu nebo bezpečných třetích zemí.

V rámci Ministerstva vnitra se problematikou mezinárodní migrace, azylu a integrace cizinců specializovaně zabývá odbor azylové a migrační politiky, odbor správní a organizační složka státu zřízená Ministerstvem vnitra Správa uprchlických zařízení.

Na základě zákona o pobytu cizinců byla s účinností od 1. 1. 2011 zřízena Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců. Jejím nadřízeným správním orgánem je ministr vnitra. Komise je nadřízeným správním orgánem Ministerstva vnitra ve věcech, v nichž odbor azylové a migrační politiky rozhoduje v prvním stupni a v dalších případech stanovených tímto zákonem, zejména na úseku povolení k dlouhodobému a trvalému pobytu, dlouhodobých víz, cizineckých pasů a cestovních průkazů totožnosti, přestupků a rušení údajů o místě hlášeného pobytu.

- Policie České republiky

Úkoly cizinecké problematiky v rámci Policie České republiky zastřešuje výkonný útvar policie s celostátní působností, jímž je Ředitelství služby cizinecké policie. Je ústředním metodickým, řídicím odborným, analytickým, kontrolním útvarem. Pod Ředitelství služby cizinecké policie je v České republice zařazeno pět Inspektorátů cizinecké policie, které zajišťují ochranu vnějších státních hranic na mezinárodních letištích České republiky, tři Zařízení pro zajištění cizinců a Přijímací středisko cizinců.

Problematiku migrace cizinců řeší dále na území jednotlivých krajů Odbory cizinecké policie, které se člení na jednotlivé specializované oddělení. Odbory cizinecké policie jsou zařazeny do organizačních struktur krajských ředitelství policie.

Důležitým útvarem Policie České republiky s celorepublikovou působností je Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování, která vznikla dne 01.08.2016 sloučením Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování a Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování.

Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování se zabývá závažnou trestnou činností na úseku organizovaného zločinu. Odborem, jenž je řazen do tohoto útvaru, je odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace se zabývá bojem proti zločineckým seskupením, která páchají trestnou činností v oblasti nelegální migrace, obchodu s lidmi, nedovoleným nakládáním s lidskými orgány, vykořisťováním a dalších závažných zločinů.

- Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti vymezuje okruh subjektů působících v roli zaměstnavatele a ve vztahu k cizím státním příslušníkům stanovuje kritéria vstupu jednotlivých kategorií cizinců na trh práce. Na základě situace na trhu práce stanovuje podmínky pro povolování zaměstnání a zodpovídá za právní úpravu zaměstnávání cizinců ve vztahu k odpovídajícím právním předpisům Evropské unie a uzavřeným mezivládním dohodám.

Ministerstvo práce a sociálních věcí vede centrální evidenci volných pracovních míst, která mohou obsadit držitelé zaměstnanecké nebo modré karty.

Kromě vnitrostátních právních předpisů je oblast pracovní migrace upravena i bilaterálními mezinárodními smlouvami upravujícími oblast sociálního zabezpečení a zaměstnávání a také multilaterálními úmluvami v oblasti lidských práv, postavení uprchlíků a sociálních práv, jimiž je Česká republika vázána. V České republice v dlouhodobém horizontu ve značné míře přetrvává nelegální zaměstnávání cizinců. Oblastí nelegálního zaměstnávání v České republice se zabývá Mezirezortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice. Gestorem Mezirezortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice je Ministerstvo práce a sociálních věcí.

- Ministerstvo spravedlnosti

Ministerstvo spravedlnosti je ústředním orgánem státní správy pro soudy a státní zastupitelství. V extradičním řízení rozhoduje ministr spravedlnosti o povolení vydání cizince k trestnímu stíhání nebo k výkonu trestu do ciziny, avšak pouze pokud krajský, vrchní nebo Nejvyšší soud vyslovil, že vydání cizince je přípustné.

Problematika migrace se uvedeného resortu dotýká i proto, že je spojena s oblastí zajišťování legislativní činnosti, příprav návrhů zákonů a dalších právních předpisů

upravujících poměry v justici a ve vězeňství a kompetencí týkajících se sledování, prověřování a vyhodnocování výkonu soudnictví.

- Ministerstvo zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí je ústředním správním orgánem České republiky, který utváří koncepci zahraniční politiky a koordinuje zahraniční rozvojovou spolupráci. Ministerstvo zahraničních věcí koordinuje i humanitární pomoc poskytovanou do zahraničí.

Ministerstvo zahraničních věcí vykonává státní správu ve věcech povolování pobytu cizinců na území České republiky požívajících výsad a imunit podle mezinárodního práva (diplomaté, velvyslanci).

Prostřednictvím zastupitelských úřadů vykonává státní správu ve věcech udělování víz v rozsahu stanoveném zákonem o pobytu cizinců. V samostatné gesci pak vykonává státní správu ve věcech vydávání krátkodobých víz podle Vízového kodexu Evropské unie.

- Ministerstvo pro místní rozvoj

Ministerstvo pro místní rozvoj je odpovědné v oblasti migrace za realizaci opatření vyplývajících z Memoranda o porozumění mezi Národní správou pro cestovní ruch Čínské lidové republiky a Evropským společenstvím o vízech a souvisejících otázkách týkajících se turistických skupin z Čínské lidové republiky neboli Memoranda ADS.

Memorandum ADS je dohoda, která se vztahuje na turistické skupiny čínských obyvatel cestujících prostřednictvím registrovaných čínských cestovních kanceláří z Číny na území České republiky, kde se mohou pohybovat v souladu s předem stanoveným cestovním programem. Turistická skupina z Číny musí mít nejméně pět osob.

Žádosti o víza jsou vyřizovány v souladu s příslušnými právními předpisy. Krátkodobá víza jsou převážně udělována zastupitelským úřadem členského státu, do kterého míří jediný nebo hlavní cíl návštěvy čínských turistů. V rámci Memoranda ADS dochází ke zjednodušení procesu zejména tím, že jednotlivé, registrované cestovní kanceláře mohou podat žádosti o víza za celou skupinu na konzulárním úřadu.

V roce 2010 byla na Ministerstvu pro místní rozvoj vytvořena pracovní skupina k řešení otázek souvisejících s problémy turistických víz. Součástí této skupiny je také Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo vnitra a zájmové skupiny (např. Asociace cestovních kanceláří, Asociace krajů, apod.). Účelem založení pracovní skupiny je optimálně řešit problematické případy související s vydáváním zahraničních turistických víz.

- Ministerstvo průmyslu a obchodu

Ministerstvo průmyslu a obchodu je ústředním orgánem státní správy pro problematiku živnostenského podnikání a pro podnikání v některých činnostech provozovaných na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů.

Podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů má cizinec, který žádá o živnostenské oprávnění nebo koncesi jestliže má na území České republiky trvalý pobyt, stejné postavení jako občan České republiky s trvalým pobytem na území České republiky a je podle živnostenského zákona považován za českou osobou. Za stejných podmínek mohou živnost provozovat i osoby, kterým byl udělen azyl. Na cizince, který nemá bydliště na území České republiky, je z pohledu úpravy živnostenského zákona pohlíženo jako na zahraniční fyzickou osobu (Zákon o živnostenském podnikání).

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je věcně příslušné k integraci cizinců prostřednictvím jejich vzdělávání. Jedním z hlavních předpokladů úspěšné integrace cizince je znalost češtiny. V této souvislosti plnilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v roce 2016 úkoly podle usnesení vlády č. 26 ze dne 18. 1. 2016 o aktualizované Koncepci integrace cizinců - Ve vzájemném respektu a o Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců v roce 2016.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se problematikou vzdělávání dětí/žáků-cizinců zabývá průběžně v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Výuka pro dospělé cizince je poskytována bezplatně osobám s udělenou mezinárodní ochranou formou azylu nebo doplňkové ochrany v rámci Státního integračního programu.

Studium na vysoké škole se podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů umožňuje cizincům na veřejných vysokých školách za stejných podmínek jako občanům České republiky.

- Ministerstvo financí

Celní správa České republiky, spadající do resortu Ministerstva financí, provádí kontroly zaměstnávání cizinců na základě zákona o zaměstnanosti. V souladu

s ustanoveními zákona o zaměstnanosti kontrolují celní úřady, zda cizinec vykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu nebo jiné smlouvy a zda ji vykonává v souladu s vydaným povolením k zaměstnání, zaměstnaneckou, zelenou nebo modrou kartou, jestliže jsou podle zákona o zaměstnanosti vyžadovány. Celní úřady jsou oprávněny od 01.01.2011 kontrolovat i to, zda zaměstnavatelé plní oznamovací povinnosti podle zákona o zaměstnanosti. Celní úřad o provedené kontrole informuje oblastní inspektorát práce Státního úřadu inspekce práce příslušný dle ustanovení zákona o zaměstnanosti a v případě zjištění nedostatků předá této pobočce podklady pro zahájení správního řízení o uložení pokuty zaměstnavateli či firmě.

3.4.2 Mezirezortní orgány

- Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci

Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci je mezirezortním orgánem složeným ze zástupců věcně příslušných resortů na vysoké úrovni, který disponuje pravomocí přijímat nezbytná opatření v oblasti migrace a ochrany státních hranic.

Gestorem činnosti Koordinačního orgánu je Ministerstvo vnitra, funkci předsedy zastává první náměstek ministra vnitra pro vnitřní bezpečnost. Spolupráce resortů v rámci Koordinačního orgánu umožňuje státním orgánům pružně reagovat na aktuální migrační situaci a přispívá k větší flexibilitě při řešení konkrétních problematik zasahujících do kompetence více ministerstev.

Koordinační orgán rovněž řídí činnost Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci, stálého pracoviště MV zaměřeného na meziresortní spolupráci na expertní úrovni.

- Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci představuje stálé analytické pracoviště mezirezortního charakteru řízené Ministerstvem vnitra, které se v rámci své činnosti zaměřuje na sledování a analýzu migrace jako komplexního jevu. Analytické centrum funguje na expertní úrovni a jeho působení řídí Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci.

- Mezirezortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání

Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců, jehož gestorem je Ministerstvo práce a sociálních věcí, předkládá každý rok Vládě České republiky pro informaci souhrnnou zprávu.

V průběhu roku 2016 se uskutečnila zasedání, kde byly podány informace, které se mimo jiné týkaly výkonu a výsledků kontrolní činnosti jednotlivých členských resortů, oblasti legislativy a trendů v oblastech souvisejících s nelegálním zaměstnáváním

V průběhu roku byla také sestavena pracovní skupina, která řeší problematiku nárůstu vyslaných ukrajinských zaměstnanců polskými zaměstnavateli do České republiky.

3.5 Cizinci na území České republiky

Na území České republiky mohou pobývat cizinci, kteří se rozlišují do různých kategorií, a ti musí splňovat příslušné podmínky pro vstup a pobyt na území v dané kategorii.

Kategorie cizinců pobývajících v současnosti České republice můžeme rozlišovat do čtyř skupin:

1. Občané Evropské unie (včetně občanů Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska) a jejich rodinní příslušníci – registrovaní bez povolení k přechodnému či trvalému pobytu, s povolením k přechodnému nebo trvalému pobytu
2. Občané třetích zemí (cizinci mimo občanů Evropského společenství a Evropského hospodářského prostoru a občanů Švýcarska) – pobývající s vízem nebo bez víza v rámci krátkodobého pobytu, dále s vízovým povolením přesahující dobu 90-ti dnů, a také s povolením k dlouhodobému nebo trvalému pobytu
3. Cizinci se statutem mezinárodní ochrany
4. Registrovaní žadatelé o mezinárodní ochranu (Drbohlav et al. 2010).

3.5.1 Občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci

- Občané Evropské unie

Občanem Evropské unie je státní občan jednoho z osmadvaceti států Evropské unie (Česko, Slovensko, Německo, Rakousko, Polsko, Francie, Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Španělsko, Portugalsko, Itálie, Malta, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Dánsko, Finsko, Švédsko, Slovinsko, Řecko, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko, Kypr, Velká Británie, Irsko, Chorvatsko). Stejně se pohlíží na státní příslušníky Islandu, Norska, Švýcarska

a Lichtenštejska, jelikož jsou tyto státy členy Evropského hospodářského společenství a Schengenského prostoru. Překážkou k posuzování není ani to, pokud má občan Evropské unie dvojí občanství, a to i jiné země než je Evropská unie. Pro občany států Evropské unie platí jiné podmínky pro pobyt na území české republiky, protože mohou využívat právo volného pohybu a pobytu zakotveného v právním řádu Evropské unie. Pobytem občana Evropské unie se dále zabývá kapitola 3.6.1.

- Rodinní příslušníci občanů Evropské unie

Rodinným příslušníkem Evropské unie je podle zákona o pobytu cizinců i podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/30/ES takový cizinec, který není občanem některého ze států Evropské unie, ale oproti cizincům ze třetích států má určité výhody. Rodinným příslušníkem občana Evropské unie je podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/30/ES

- manžel nebo manželka,
- partner, se kterým občan Evropské unie uzavřel registrované partnerství na základě právního předpisu členského státu, zachází-li právní řád daného členského státu s registrovaným partnerstvím jako s manželstvím
- potomci v linii přímé, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou vyživovanými osobami, a takoví potomci manžela či manželky nebo partnera či partnerky v registrovaném partnerství (děti)
- předci v linii přímé, kteří jsou vyživovanými osobami, a takoví předci manžela či manželky nebo partnera či partnerky v registrovaném partnerství (rodiče)

Podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/30/ES je rodinným příslušníkem občana Evropské unie i partner (druh, družka), se kterým má občan Evropské unie trvalý, vážný vztah, který musí prokázat.

Mimo uvedené osoby, které jsou občany Evropské unie dle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/30/ES, jež je implementována do zákona o pobytu cizinců, jsou jimi i další osoby.

Rodinným příslušníkem Evropské unie je dále podle zákona o pobytu cizinců příbuzný občana Evropské unie, který věrohodně prokáže, že

- ve státě, jehož je občanem, nebo ve státě, ve kterém měl povolen pobyt, žil před vstupem na území České republiky s občanem Evropské unie ve společné domácnosti
- je z důvodu uspokojování svých základních potřeb závislý na výživě nebo jiné nutné péči poskytované občanem Evropské unie, nebo byl na této výživě nebo jiné nutné péči závislý bezprostředně před vstupem na území ve státě, jehož je občanem, nebo ve státě, ve kterém měl povolen pobyt
- není schopen se sám o sebe z vážných zdravotních důvodů postarat bez osobní péče občana Evropské unie
- má s občanem Evropské unie trvalý partnerský vztah, který není manželstvím, a žije s ním ve společné domácnosti

Partnerský vztah, který není manželstvím, se při posuzování jeho trvalosti zohlední zejména povaha, pevnost a intenzita vztahu.

Při posuzování, zda jde o rodinného příslušníka občana Evropské unie, se použije jak směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/30/ES, tak zákon o pobytu cizinců, v němž je obsah směrnice zakomponován. Pobyt rodinného příslušníka občana Evropské unie se dále zabývá kapitola 3.6.2.

3.5.2 Občané třetích zemí

Občané třetích zemí jsou ti cizinci, kteří nejsou občanem státu, který je členem Evropské unie a zároveň není ani občanem státu, které jsou vázány Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru (Islandu, Norska, Lichtenštejnska) a Švýcarska. Do této skupiny se dále nezařazují rodinní příslušníci občanů Evropské unie. Cizinci ze zemí mimo Evropskou unii, tedy ze třetích zemí, se dále rozlišují podle toho, zda podléhají vízové povinnosti či jsou bezvízoví. Všichni cizinci ze třetích zemí mají na území České republiky mimo jiné povinnost, přihlásit se do 3 pracovních dnů od svého vstupu na území České republiky na cizinecké policii, oddělení pobytových agend v místě svého bydliště.

Cizinci ze zemí, které podléhají vízové povinnosti, musí mít i při pobytu do 90 dní k pobytu na území České republiky vízum.

Cizinci, ze zemí, které nepotřebují mít k pobytu na území České republiky vízum, mohou na území České republiky pobývat nejdéle 90 dnů, avšak nesmějí vykonávat žádnou výdělečnou činnost. Tito cizinci mohou na území České republiky vstupovat bez víza

i opakovaně, ale jednotlivé bezvízové pobyty nesmějí překročit v součtu 90 dnů v předchozím období 180 dnů. Více se problematikou vstupu a pobytu na území České republiky občanů třetích států zabývá kapitola 3.6.3.

3.5.3 Cizinci se statutem mezinárodní ochrany

Cizinci se statutem mezinárodní ochrany jsou takoví cizinci, kterým byl Ministerstvem vnitra České republiky, odborem migrační a azylové politiky udělen azyl, mezinárodní či doplňková ochrana na základě podané žádosti o mezinárodní ochranu. Jinými slovy se takovýto cizinec označuje i jako azylant. Podrobněji se pobytem azylantů a osob požívající doplňkovou ochranu zabývá kapitola 3.6.4. Mezinárodní ochrana.

3.5.4 Registrovaní žadatelé o mezinárodní ochranu

Žadatelem o mezinárodní ochranu (azyl či doplňkovou ochranu) je takový cizinec, který požádal o mezinárodní ochranu, přičemž tento statut trvá do té doby, než je o jeho žádosti rozhodnuto Ministerstvem vnitra, a to buď přiznáním či omítnutím jeho žádosti. O mezinárodní ochranu může požádat každý cizinec, který se nemůže vrátit do země svého původu nebo země svého posledního pobytu, pokud jde o cizince bez státní příslušnosti, jestliže má obavy z pronásledování nebo mu hrozí vážná újma. Cizinci je v případě přiznání mezinárodní ochrany udělen azyl či doplňková ochrana.

Po udělení mezinárodní ochrany se cizinec stává cizincem s uděleným statutem mezinárodní ochrany. Cizinci, kterému byla žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítnuta je povinen vycestovat z území České republiky ve lhůtě stanovené výjezdním příkazem nebo do 30 dnů ode dne kdy nabylo právní moci rozhodnutí o neudělení azylu, pokud mu nebyl výjezdní příkaz udělen. Podrobněji se pobytem žadatelů o mezinárodní ochranu zabývá kapitola 3.6.4. Mezinárodní ochrana.

3.6 Druhy pobytu na území České republiky

Podle zákona o pobytu cizinců se dělí pobyt cizinců na území České republiky na kategorie přechodného pobytu na území (krátkodobý, dlouhodobý) a trvalého pobytu na území.

Problematiku povolování a udělování pobytu cizinců na území České republiky obstarává Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky.

Podle podmínek vstupu a pobytu cizinců na území České republiky se cizinci rozdělují do dvou skupin. První skupinu tvoří občané Evropské unie, občané států, které jsou vázány Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru a občané Švýcarska. Obdobné postavení mají i rodinní příslušníci občanů Evropské unie, pokud tedy nejsou občany některého ze států Evropské unie. Druhou skupinu cizinců tvoří cizinci z ostatních, tzn. třetích zemí.

3.6.1 Pobyt občana Evropské unie na území České republiky

Občané Evropské unie mají právo volného vstupu, pohybu a pobytu na území jiného členského státu Evropské unie, které je stanoveno Smlouvou o založení Evropských společenství. Občané Evropské unie mohou na území České republiky vstupovat a pobývat na něm po neomezenou dobu, jen na základě cestovního dokladu, aniž by byli povinni požádat příslušný orgán o jakoukoliv formu oprávnění k pobytu. Cestovním dokladem je v tomto případě cestovní pas nebo jiný doklad totožnosti (občanský průkaz).

I přesto, že mohou občané Evropské unie pobývat na území České republiky pouze s platným cestovním dokladem, i pro ně byly vytvořeny zákonem určité pobytové tituly. Jsou jimi potvrzení o přechodném pobytu a povolení k trvalému pobytu. O povolení k trvalému pobytu nebo potvrzení k přechodnému pobytu mohou občané Evropské unie požádat Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky, který se zabývá agendou povolování pobytu cizincům na našem území. Požádat o některý druh pobytu je pro občana Evropské unie právem nikoliv povinností.

Pokud chce občan Evropské unie pobývat na území České republiky delší dobu než 3 měsíce, má právo podle zákona o pobytu cizinců požádat o vydání potvrzení o přechodném pobytu. Jedná se o potvrzení, které má za cíl zejména ulehčit občanům Evropské unie jednání s úřady i dalšími institucemi v České republice. Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky vydá občanu Evropské unie potvrzení o přechodném pobytu na území České republiky v případě, kdy hodlá na území České republiky pobývat déle než 3 měsíce a zároveň neohrozil bezpečnost státu nebo závažným způsobem nenarušil veřejný pořádek (Zákon o pobytu cizinců § 87a).

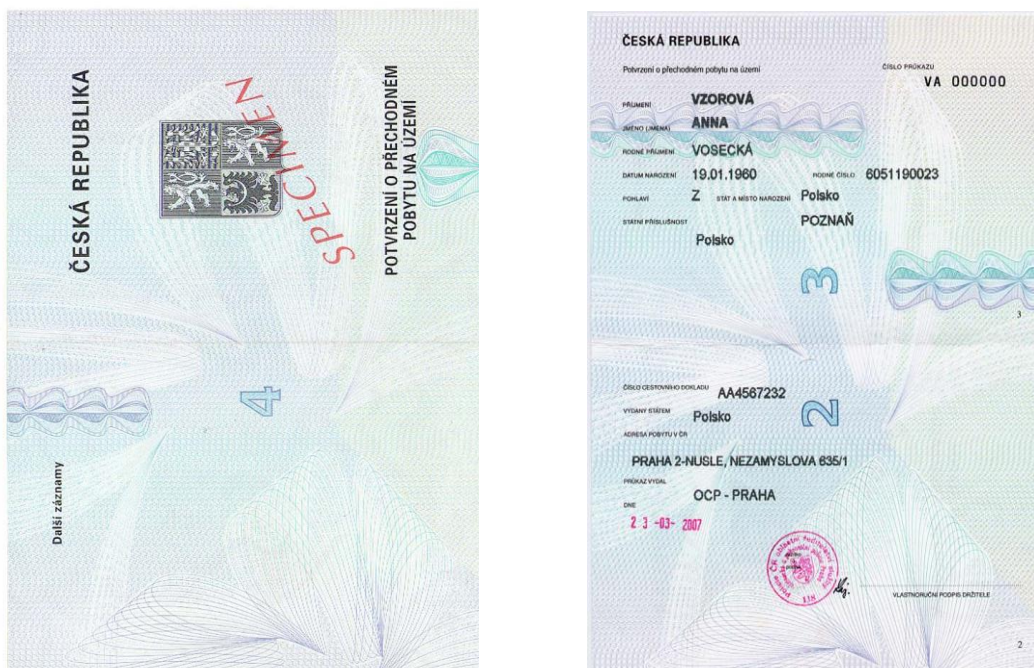
Pro vydání potvrzení o přechodném pobytu je nezbytné doložit občanem Evropské unie k žádosti cestovní doklad, doklad potvrzující účel pobytu (např. zaměstnání, podnikání nebo jiná výdělečná činnost, studium), fotografii, doklad o zdravotním pojištění, pokud není

účelem pobytu zaměstnání, podnikání nebo jiná výdělečná činnost, a doklad o zajištění ubytování na území (Zákon o pobytu cizinců).

Na obrázku 1 je znázorněno potvrzení o přechodném pobytu na území České republiky občana Evropské unie vydávané také státním příslušníkům Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska. Jedná se čtyřstrannou papírovou skládačku, která je zabezpečena řadou jisticích prvků. Potvrzení je vydáváno od 27.06.2006.

Obrázek 1

Potvrzení o přechodném pobytu občana Evropské unie

Zdroj: MV ČR

Občané Evropské unie mohou za určitých, zákonem stanovených podmínek požádat na území České republiky o trvalý pobyt. Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky vydá povolení k trvalému pobytu občanu Evropské unie

- po pěti letech nepřetržitého přechodného pobytu na území, přičemž tato podmínka je zachována i v případě, že nepřítomnost občana Evropské unie na území nepřesáhne celkem 6 měsíců ročně, anebo přesáhne-li tuto dobu z důvodu plnění povinné vojenské služby nebo pokud jedna nepřítomnost nebude delší než 12 po sobě

jdoucích měsíců, a to ze závažných důvodů, zejména jde-li o těhotenství a narození dítěte, závažné onemocnění, studium nebo odborné školení, anebo z důvodu pracovního vyslání do zahraničí;

Do doby nepřetržitého pobytu na území České republiky se nezapočítává doba výkonu trestu odnětí svobody; přičemž dnem nástupu cizince do výkonu trestu odnětí svobody se přerušuje i doba jeho nepřetržitého pobytu na území, a to až do doby jeho propuštění z výkonu tohoto trestu.

- jestliže v době skončení zaměstnání, podnikání nebo jiné výdělečné činnosti dosáhl věku stanoveného pro vznik nároku na starobní důchod nebo pro vznik nároku na starobní důchod před dosažením důchodového věku a o tento důchod přiznávaný před dosažením důchodového věku požádal, pokud tuto činnost vykonával na území posledních 12 měsíců před podáním žádosti o povolení k trvalému pobytu a nepřetržitě na území pobývá po dobu nejméně 3 let;
- jestliže skončil zaměstnání, podnikání nebo jinou výdělečnou činnost z důvodu vzniku invalidity třetího stupně a pobývá na území nepřetržitě po dobu nejméně 2 let; podmínka doby nepřetržitého pobytu na území neplatí, pokud občanu Evropské unie vznikl nárok na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, nebo
- jestliže je zaměstnán, podniká nebo provozuje jinou výdělečnou činnost na území jiného členského státu Evropské unie a zpravidla se každý den nebo alespoň jednou týdně vrací na území, pokud na území dříve nepřetržitě pobýval a současně zde byl zaměstnán, podnikal nebo provozoval jinou výdělečnou činnost po dobu nejméně 3 let (Zákon o pobytu cizinců § 87g).

Doba výkonu zaměstnání, podnikání nebo jiné výdělečnou činnost je pro účely vydání povolení k trvalému pobytu stanovena § 87g odst. 4, 5 a 6 zákona o pobytu cizinců.

Cizinci nejčastěji žádají o trvalý pobyt po uplynutí jejich nepřetržitého pobytu na území České republiky, který je stanoven na 5 let.

Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky vydá občanu Evropské unie povolení k trvalému pobytu, i pokud o jeho udělení požádá z humanitárních důvodů nebo pokud je jeho pobyt v zájmu České republiky.

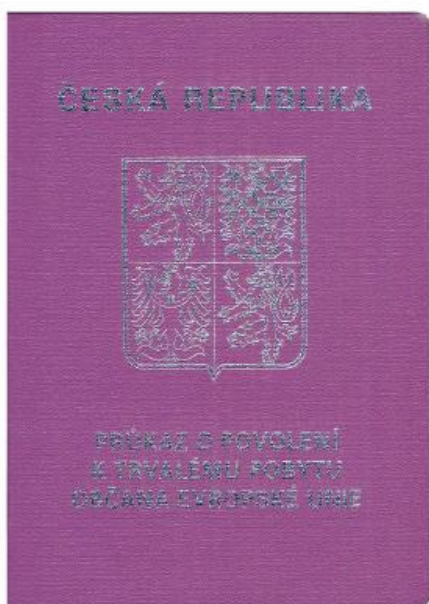
Pokud se na území zdržuje občan Evropské unie, který je mladší 18 let a je svěřen do náhradní výchovy rozhodnutím příslušného orgánu, užijí se na něj podmínky udělení pobytu obdobně.

Mladistvému cizinci se vydá průkaz o povolení k trvalému pobytu, pokud o něj požádá a doloží ke své žádosti cestovní doklad a fotografii. Pokud oprávnění k trvalému pobytu zanikne, zaniká také platnost potvrzení o oprávnění k trvalému pobytu na území a platnost průkazu o povolení k trvalému pobytu, který mu byl vydán (Zákon o pobytu cizinců, § 87g).

Na obrázku 2 je znázorněno povolení k trvalému pobytu občanů Evropské unie, které se taktéž vydává občanům Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska. Jedná se o světle fialovou šestnáctistránkovou knížku, která je vydávána od 01.01.2007.

Obrázek 2

Povolení k trvalému pobytu občana Evropské unie

Zdroj: MV ČR

Ministerstvo vnitra může občanu Evropské unie jeho žádost o přechodný či trvalý pobyt zamítnout či již v minulosti udělený pobyt zrušit. Přechodný i trvalý pobyt může ze zákona i zaniknout.

Žádost o vydání potvrzení k přechodnému pobytu zamítne ministerstvo vnitra v případě, kdy cizinec evidován v evidenci nežádoucích osob, existuje důvodné nebezpečí, že by mohl ohrozit veřejný pořádek či bezpečnost státu, je zátěží pro systém dávek nebo systému pomoci v hmotné nouzi České republiky. Přechodný pobyt na území České republiky udělený občanu Evropské unie je zrušen ministerstvem vnitra, zejména pokud cizinec ohrožuje bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušuje veřejný pořádek, byl pravomocně odsouzen soudem České republiky za spáchání úmyslného trestného činu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na více než 3 roky nebo mu byl přechodný pobyt povolen na základě předložených padělaných anebo pozměněných náležitostí nebo náležitostí, v nichž uvedené údaje podstatné pro posouzení žádosti neodpovídají skutečnosti (Zákon o pobytu cizinců, § 87d).

Přechodný i trvalý pobyt zanikne, pokud cizinec nabyde státního občanství České republiky, nebo nabyde právní moci rozsudek ukládajícího cizinci trest vyhoštění nebo vykonatelností rozhodnutí o správním vyhoštění, zemře nebo nabyde právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení cizince za mrtvého.

3.6.2 Pobyt rodinného příslušníka občana Evropské unie

Specifickou skupinou, která má obdobná práva na volný pohyb v rámci Evropské unie jako občané Evropské unie, tvoří rodinní příslušníci občanů Evropské unie.

U cizinců, kteří jsou rodinnými příslušníky občana Evropské unie, se uplatňují zjednodušené postupy týkající se udělení víza pro krátkodobý pobyt (tzn. pro pobyt do 3 měsíců). Jde zejména o vyřízení náležitosti potřebných k žádosti o vízum nebo povolení k pobytu. Rodinní příslušníci občanů Evropské unie mají právo na vstup a pobyt na území členských států Evropské unie pokud splní zákony stanovené podmínky. Udělení krátkodobého víza je v těchto případech nárokové, tzn., že je uděleno každému cizinci, který doloží, že je rodinným příslušníkem občana Evropské unie.

Cizinec, který je rodinným příslušníkem občana Evropské unie a sám občanem Evropské unie není, je oprávněn pobývat na území členských států Evropské unie, poté co na dané území přicestoval společně se svým rodinným příslušníkem, občanem Evropské

unie, s cestovním pasem a vízem, pokud se jedná o cizince s vízovou povinností, nebo s povolením k pobytu na území, kde občan Evropské unie žije.

Pokud chce rodinný příslušník občana Evropské unie, který sám není občanem Evropské unie a občana Evropské unie na území doprovází nebo následuje, pobývat na území přechodně po dobu delší než 3 měsíce, je povinen požádat Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky o vydání povolení k přechodnému pobytu. O povolení k přechodnému pobytu je cizinec povinen požádat do tří měsíců od vstupu na území (Zákon o pobytu cizinců).

Cizinec, který se stane rodinným příslušníkem občana Evropské unie v průběhu svého pobytu na území daného státu, je povinen podat žádost o přechodný pobyt do tří měsíců ode dne, kdy se stal rodinným příslušníkem Evropské unie.

Cizinec, který žádá o přechodný pobyt rodinného příslušníka Evropské unie je povinen ke své žádosti doložit

- cestovní doklad, fotografii, doklad o zdravotním pojištění, pokud není účelem pobytu zaměstnání, podnikání nebo jiná výdělečná činnost, doklad o zajištění ubytování na území;
- doklad potvrzující, že je rodinným příslušníkem občana Evropské unie;
- doklad o pobytu občana Evropské unie na území

Doklad o pobytu občana Evropské unie na území nemusí žadatel předložit, pokud bylo občanu Evropské unie vydáno potvrzení o přechodném pobytu na území nebo povolení k trvalému pobytu, nebo jde-li o rodinného příslušníka občana České republiky, který je přihlášen k trvalému pobytu na území.

Povolení k přechodnému pobytu na území české republiky vydá rodinnému příslušníku Evropské unie Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky, a to formou pobytové karty rodinného příslušníka Evropské unie.

Obrázek 3 znázorňuje průkaz o povolení pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie, který cizinci umožňuje přechodný pobyt na území České republiky. Jde o šestnáctistránkovou knížku se stříbrným tiskem a bílým šitím. Průkaz o povolení pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie je vydáván od 27.04.2006.

Obrázek 3

Průkaz o pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie

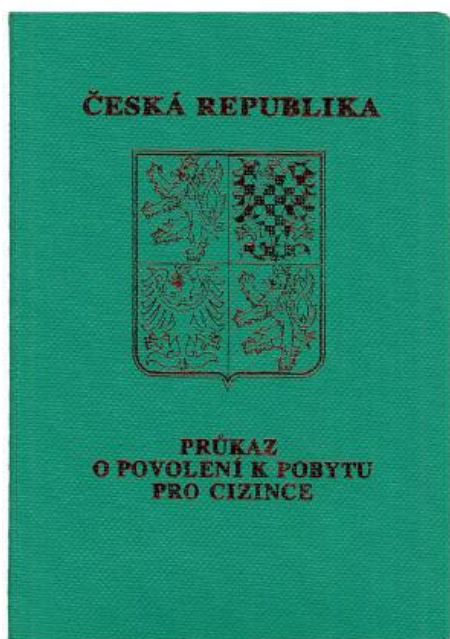
Zdroj: MV ČR

Povolení k přechodnému pobytu na území České republiky pro rodinného příslušníka občana státu, který není součástí Evropské unie, ale je vázán mezinárodní smlouvou sjednanou s Evropskou unií nebo je vázán Dohodou o Evropském hospodářském prostoru (Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko), je vydáváno taktéž Ministerstvem vnitra, Odborem azylové a migrační politiky ve formě průkazu o povolení k pobytu cizince.

Průkaz o povolení k pobytu cizince je dvaatřicetistránková knížka světlezelené barvy s červeným tiskem. Je vydávána rodinným příslušníkům Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska od 15.08.2017. Průkaz o povolení k pobytu cizince je znázorněn na obrázku 4.

Obrázek 4

Průkaz o povolení k pobytu pro cizince

Zdroj: MV ČR

O trvalý pobyt na území České republiky může požádat rodinný příslušník občana Evropské unie Ministerstvo vnitra, které rodinnému příslušníku Evropské unie povolení vydá

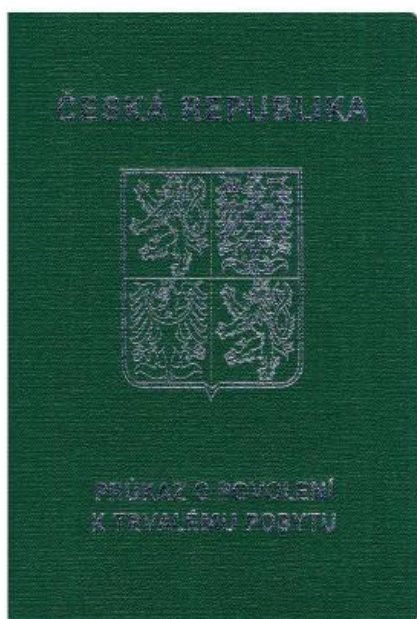
- po jeho pětiletém nepřetržitém přechodném pobytu na území,
- po jeho dvouletém nepřetržitém přechodném pobytu na území, jestliže alespoň jeden z nich je rodinným příslušníkem státního občana České republiky, který je na území přihlášen k trvalému pobytu, nebo rodinným příslušníkem občana jiného členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území,
- jestliže je pozůstalou osobou po státním občanu České republiky, který byl na území přihlášen k trvalému pobytu, nebo
- jestliže je pozůstalou osobou po občanu jiného členského státu Evropské unie, který na území pobýval za účelem výkonu zaměstnání, podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, a ke dni úmrtí pobýval občan jiného členského státu Evropské unie na území nepřetržitě po dobu nejméně 2 let, nebo k úmrtí občana jiného členského státu

Evropské unie došlo v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, nebo pozbyl státní občanství České republiky v důsledku sňatku s tímto občanem jiného členského státu Evropské unie nebo nabytím jeho státního občanství (Zákon o pobytu cizinců, § 87h).

Průkaz o povolení k trvalému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie je vydávána od 27.04.2006 jako šestnáctistránková knížka zelené barvy se stříbrným potiskem. Průkaz o povolení k trvalému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie je znázorněn na obrázku 5.

Obrázek 5

Povolení k trvalému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie

Zdroj: MV ČR

Rodinný příslušník občana Evropské unie je oprávněn pobývat na území České republiky i v případě, kdy na území České republiky přicestuje neoprávněně, ale při podání žádosti o přechodný pobyt za účelem sloučení rodiny, doloží, že je skutečně rodinným příslušníkem občana Evropské unie, jen na základě podané žádosti do doby než o ní bude rozhodnuto. Možnost pobývat na území na základě podané žádosti, tzv. „fikce pobytu“, není cizinci umožněna, pokud nabylo právní moci rozhodnutí o správním vyhoštění, o trestu

vyhoštění, o ukončení přechodného pobytu nebo o zrušení trvalého pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie, nebo se jedná o opakovaně podanou žádost, v níž cizinec neuvedl nové skutečnosti (Zákon o pobytu cizinců, § 87y).

Možnost tzv. „fikce pobytu“ využívají hojně cizinci, kteří se na území České republiky chtějí dostat legální cestou, i když uzavření sňatku s občanem Evropské unie je zjevně účelové či se nechají účelově zapsat do rodných listů dětí – občanů Evropské unie, za určitý finanční obnos. Takovéto jednání je trestné a trestní zákon na něj také pamatuje v § 341, kde je kvalifikován trestný čin Napomáhání k neoprávněnému pobytu na území České republiky. Možnost tzv. „fikce pobytu“ zneužívají i ti cizinci, kteří již na území České republiky pobývali neoprávněně, ať už na území přicestovali neoprávněně, platnost pobytu jim uplynula či jim byl pobyt na území České republiky z nějakého důvodu zrušen. Takoví cizinci se během řízení, ve kterém jim má být pobyt na území České republiky ukončen, snaží si na území „najít“ partnera, manžela, dítě, aby bylo řízení pro správní orgány náročnější, mnohdy i nemožné, je z území vyhostit či jim stanovit povinnost území opustit.

Ministerstvo vnitra může také rodinnému příslušníku občana Evropské unie ze zákonem stanovených důvodů podanou žádost zamítnout nebo zrušit, stejně tak i přechodný nebo trvalý pobyt. Pobyt rodinného příslušníka občana Evropské unie může také zaniknout.

Ministerstvo vnitra zamítne žádost o udělení přechodného pobytu rodinnému příslušníkovi občana Evropské unie zejména, když zjistí, že žadatel není ve skutečnosti rodinným příslušníkem občana Evropské dle podmínek stanovených v § 15a zákona o pobytu cizinců nebo se dopustil podvodného jednání s cílem získat povolení k přechodnému pobytu na území nebo se dopustil obcházení zákona o pobytu cizinců s cílem získat povolení k přechodnému pobytu na území (např. uzavřel manželství nebo jeho účelově prohlášeným souhlasem bylo určeno otcovství); je zařazen v schengenském informačním systému.

V případě, kdy je rodinnému příslušníkovi občana Evropské unie žádost o přechodný pobyt ministerstvem vnitra zamítnuta, je mu udělen výjezdní příkaz. Výjezdní příkaz je tzv. výjezdní vízum, které stanoví cizinci povinnost ve stanovené době z území České republiky vycestovat (Zákon o pobytu cizinců, § 87e).

3.6.3 Pobyt občanů třetích zemí

Cizinci ze třetích zemí jsou povinni mít pro vstup a krátkodobý pobyt, tzn. pro pobyt do 3 měsíců, na území České republiky vízum. Povinnost mít vízum se netýká cizinců, kterým byla vízová povinnost zrušena v rámci jednotné vízové politiky Evropské unie. Jednotnou vízovou politiku stanoví Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001. Nařízením Rady (ES) č. 539/2001 se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemích, jejichž státní příslušníci jsou od vízové povinnosti osvobozeni.

Pravidly pro vstup, pobyt cizinců, vízovou povinností i osvobození cizinců od vízové povinnosti se mimo Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 zabývá také Schengenský hraniční kodex (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravující přeshraniční pohyb osob) a Vízový kodex (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009, o kodexu Společenství o vízech).

Cizinci, kteří podléhají dle Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 vízové povinnosti mohou pobývat v České republice, v případě krátkodobého pobytu, pouze na krátkodobá víza, která jim mohou být udělena před jejich příjezdem na Zastupitelském úřadě České republiky v zahraničí.

Cizinci, kteří nepodléhají vízové povinnosti, mohou na území České republiky pobývat bez víza, pouze s cestovním dokladem, za předpokladu splnění podmínky maximálně 90-denního pobytu na území ve 180 dnech (Zákon o pobytu cizinců., § 30; článek Ministerstva vnitra České republiky - krátkodobé pobyty).

Vízum pro pobyt do 90 dnů je vyobrazeno na obrázku 6. Ve vízu jsou uvedeny mimo jiné národnosti cizince, ale také doba platnosti a délka pobytu, která se nemusí vždy shodovat. Dále je ve vízu uveden také počet možných vstupů na území a účel pobytu. Účel pobytu je uveden v poznámce a je definován také ve formě kódu víza. Seznam kódů víz je přiložen jako příloze A. Ve vízu je rovněž uvedena jeho územní platnost, což znamená, že může být platné primárně pro území České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie nebo pro všechny schengenské státy.

Vízum je vydáváno ve formě štítku, který je vlepen do cestovního pasu cizince.

Obrázek 6

Schengenské vízum

Zdroj: MV ČR

Pro dlouhodobý pobyt v České republice, tzn. pro pobyt delší než 3 měsíce, musí mít cizinci ze třetích zemí vždy vízum k pobytu nad 90 dnů, případně povolení k pobytu.

Vízum k pobytu nad 90 dnů uděluje na žádost cizince ministerstvo vnitra a jeho platnost je nejdéle na dobu jednoho roku, přičemž lze následně požádat o prodloužení délky pobytu za předpokladu, že trvá stejný účel pobytu. Cizinci je poté vydáno povolení k dlouhodobému pobytu. Žádost o vízum k pobytu nad 90 dní lze podat také na Zastupitelském úřadě České republiky v zahraničí, aniž by cizinec předtím na území České republiky vůbec pobýval.

Povolení k pobytu lze cizinci udělit na základě podané žádosti, jejíž součástí je doložení cestovního dokladu, fotografie, dokladu o zajištění ubytování na území České republiky, doklad potvrzující účel pobytu na území České republiky a finanční prostředky k pobytu na území České republiky (Zákon o pobytu cizinců, § 34; článek Ministerstva vnitra České republiky k pobytu cizinců).

Vízum nad 90 dnů může být vydáno na žádost z různých důvodů. Jedná se o účel pobytu, který musí být uveden již v podané žádosti a musí být řádně doložen.

Cizinec může požádat o vízum nad 90 dnů za účelem studia, zaměstnání, podnikání, sloučení rodiny na území České republiky, pozvání, kultury nebo převzetí povolení k pobytu.

Vízum k pobytu nad 90 dnů vydané mimo území České republiky na Zastupitelském úřadě je zejména povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny na území České republiky, povolení k dlouhodobému pobytu rezidenta jiného členského státu Evropské unie, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia na území, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání (zaměstnanecká karta nebo modrá karta) a povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu (článek Ministerstva vnitra České republiky k pobytu cizinců).

Zvláštním pobytovým oprávněním je vízum na 90 dní za účelem strpění pobytu na území, které udělí ministerstvo vnitra takovému cizinci, kterému brání ve vycestování překážka nezávislá na jeho vůli nebo se nemůže vrátit do svého domovské státu z důvodu trestního stíhání (Zákon o pobytu cizinců, § 179 odst. 5); je svědkem nebo poškozeným v trestním řízení na území České republiky; podal v době platnosti víza, které již nelze prodloužit žádost o povolení k trvalému pobytu a o jeho žádosti ministerstvo vnitra dosud nerozhodlo nebo podal žalobu proti rozhodnutí ministerstva vnitra, kterým byla zrušena platnost víza nebo povolení k pobytu (Zákon o pobytu cizinců, § 33).

Ministerstvo vnitra může platnost víza na 90 dnů také zrušit. Zrušit vízum lze zrušit v případě, že byl cizinec pravomocně odsouzen za spáchání úmyslného trestného činu; neplní účel pobytu, pro který mu bylo vízum vydáno; sám požádal o zrušení víza, nebo pokud v žádosti uvedl nepravdivé údaje nebo předložil padělané nebo pozměněné doklady (Zákon o pobytu cizinců, § 37).

Vízum k pobytu nad 90 dnů je stejný jako vízum krátkodobé, které je zobrazeno na obrázku č. 6, přičemž rozhodujícím parametrem je platnost víza a délka povoleného pobytu na území České republiky a uvedený účel pobytu.

Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu je oprávněn podat cizinec, který na území pobývá na vízum k pobytu nad 90 dnů a hodlá na území přechodně pobývat po dobu delší než 1 rok, za předpokladu, že trvá stejný účel pobytu (Zákon o pobytu cizinců, § 42). Při podání žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu je žadatel povinen doložit náležitosti, které stanoví zákon o pobytu cizinců u jednotlivých druhů dlouhodobého pobytu.

Povolení k pobytu na území České republiky je vydáváno ministerstvem vnitra ve formě polykarbonátové karty, ve které je uvedena doba platnosti povolení k dlouhodobému pobytu, ale také účel pobytu. V daném případě by se jednalo o označení „DLOUHODOBÝ POBYT/LONG-TERM RESIDENCE“ nebo v případě povolení k dlouhodobému pobytu za

účelem zaměstnání „ZELENÁ KARTA-A/GREEN CARD-A“, „ZELENÁ KARTA-B/GREEN CARD-B“, „ZELENÁ KARTA-C/GREEN CARD-C“ nebo „MODRÁ KARTA EU/BLUE CARD EU“ společně s kódem víza.

Povolení k dlouhodobému pobytu a je totožné jako povolení k pobytu pro azylanty či osoby požívající doplňkové ochrany, které je zobrazeno na obrázku 8, ale liší se od ní uvedeným účelem pobytu.

Cizinci mohou pobývat na území České republiky i na základě povolení k trvalému pobytu na území České republiky, o které si mohou požádat na Zastupitelském úřadě České republiky ze zahraničí nebo na oddělení azylové a migrační politiky, Ministerstva vnitra.

O povolení k trvalému pobytu si cizinec může požádat po 5 letech nepřetržitého pobytu na území České republiky. V některých případech, které stanoví zákon, může cizinec získat oprávnění k trvalému pobytu na území České republiky i po 4 letech nepřetržitého pobytu na území České republiky nebo i bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území České republiky.

Povolení k trvalému pobytu na území České republiky bez předchozí podmínky nepřetržitého pobytu na území České republiky je udělen cizinci, který o vydání povolení požádá z humanitárních důvodů (jako manžel azylanta, jejichž manželství vzniklo před vstupem azylanta na území; jako nezletilé dítě azylanta nebo dítě, které je závislé na péči azylanta nepožádá-li o udělení azylu sám nebo pokud byl v minulosti státním občanem České republiky), z jiných důvodů hodných zvláštního zřetele nebo jeho pobyt na území je v zájmu České republiky nebo nezletilé dítě cizince, který na území pobývá na základě povolení k trvalému pobytu a účelem pobytu je jejich společné soužití v České republice (Zákon o pobytu cizinců, § 66).

Povolení k trvalému pobytu na území České republiky po 4 letech nepřetržitého pobytu na území České republiky lze vydat po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany při splnění zákonných podmínek, a to zejména cizinci, který je mladší 18 let nebo se o sebe není schopen postarat z důvodu jeho dlouhodobého špatného zdravotního stavu nebo je jeho rodičem nebo je osamělý a starší 65 let (Zákon o pobytu cizinců, § 67).

Cizinci, kteří získali povolení k trvalému pobytu, mohou požádat o tzv. právní postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském společenství na území. Statut dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském společenství je žádajícím cizinci

o udělení povolení k trvalému pobytu v České republice udělen automaticky. V případě, kdy není toto právní postavení přiznáno současně s vydáním povolení k trvalému pobytu, může si o přiznání tohoto statutu cizinec s povolením k trvalému pobytu na území písemně požádat. Postavení rezidenta v Evropském společenství má pro cizince význam až v případě, kdy se chce jeho držitel usídlit na území jiného členského státu Evropské unie, než má povolený trvalý pobyt. Na základě tohoto postavení má cizinec zaručené příznivější zacházení než u občanů třetích zemí. Z vnitrostátního hlediska nemá tento statut zásadní význam (Směrnice Rady 2003/109/ES).

Ministerstvo vnitra může cizinci podanou žádost o trvalý pobyt zamítnout či trvalý pobyt cizinci úplně zrušit. Ministerstvo vnitra podanou žádost zamítne zejména, pokud cizinec doloží neregulární doklady, je evidován v evidenci nežádoucích osob, uvedl nepravdivé údaje ve své výpovědi, ohrozil bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušil veřejný pořádek (Zákon o pobytu cizinců, § 75). Na základě obdobných skutečností může ministerstvo vnitra cizinci trvalý pobyt i zrušit (Zákon o pobytu cizinců, § 77).

V případě, kdy cizinec nabyde státního občanství České republiky; nabyde právní moci rozsudek soudu nebo rozhodnutí správního orgánu, jímž je cizinec vyhoštěn; byl jiným členským státem Evropské unie cizinci přiznán statut „právní postavení rezidenta jiného členského státu Evropské unie“ nebo cizinec zemřel anebo byl rozhodnutím soudu prohlášen za mrtvého, platnost povolení k pobytu zaniká (Zákon o pobytu cizinců, § 76).

Povolení k pobytu na území České republiky je vydáváno ministerstvem vnitra ve formě polykarbonátové karty, ve které je uvedena doba platnosti povolení k dlouhodobému pobytu, ale také účel pobytu. V daném případě by se jednalo o označení „TRVALÝ POBYT/PERMANENT RESIDENCE“.

Povolení k trvalému pobytu je totožné jako povolení k pobytu pro azylanty či osoby požívající doplňkové ochrany, které je zobrazeno na obrázku č. 7, ale liší se od ní uvedeným účelem pobytu.

3.6.4 Mezinárodní ochrana

O mezinárodní ochranu může na území České republiky požádat cizinec, který uprchl ze země, jejíž je státním občanem nebo do země svého posledního bydliště u cizince bez státní příslušnosti, a má obavy o svůj život či zdraví z důvodu pronásledování či hrozící vážné újmy (Zákon o pobytu cizinců, § 3).

O mezinárodní ochranu je cizinec požádat na území České republiky Policii České republiky nebo ministerstvo vnitra.

Žádost o udělení mezinárodní ochrany lze policii podat na hraničním přechodu (v České republice jen na mezinárodním letišti), pokud nejde o cizince, který je předáván na území České republiky podle mezinárodní smlouvy nebo předpisu Evropské unie; dále v přijímacím středisku; na odboru cizinecké policie, ale jen v případě, že se dostavil dobrovolně, nebo v zařízení pro zajištění cizinců, jestliže není zajištěn z důvodu jeho předání nebo průvozu podle mezinárodní smlouvy (např. readmisní smlouvy) nebo Dublinského nařízení (Zákon o azylu, § 3a).

Žádost o udělení mezinárodní ochrany je cizinec zajištěný v zařízení pro zajištění cizinců oprávněn podat pouze ve lhůtě do 7 dnů ode dne, kdy byl o této možnosti informován. Po uplynutí této lhůty je právo k podání žádosti o mezinárodní ochranu zaniká (Zákon o azylu, § 3b).

Žádost o udělení mezinárodní ochrany lze ministerstvu vnitra podat, pokud je cizinec hospitalizován u poskytovatele lůžkové péče, vykonává-li zabezpečovací detenci, ochranné léčení, vazbu nebo trest odnětí svobody nebo je-li umístěn ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy anebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (Zákon o azylu, § 3a).

Podle zákona o azylu se rozlišuje

- Azyl udělený z důvodu pronásledování

Azyl udělený z důvodu jeho pronásledování se udělí cizinci, u kterého se v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjistí, že je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo pokud má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu jeho rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště (Zákon o azylu, § 12).

- Azyl udělený za účelem sloučení rodiny

Azyl udělený za účelem sloučení rodiny je udělen rodinnému příslušníkovi cizince, kterému byl udělen azyl z důvodu pronásledování nebo mu byl udělen humanitární azyl. Rodinnému příslušníku azyllanta bude udělen azyl, i když on sám nespĺňuje podmínky pro udělení mezinárodní ochrany z důvodu pronásledování (Zákon o azylu, § 13 odst. 1).

Za rodinného příslušníka se pro účely sloučení rodiny považují manžel nebo partner azylanta, svobodné dítě azylanta mladší 18 let, rodič azylanta mladšího 18 let, zletilá osoba odpovídající za nezletilou osobu bez doprovodu nebo svobodný sourozenec azylanta mladší 18 let (Zákon o azylu, § 13 odst. 2).

Nezletilou osobou bez doprovodu se rozumí osoba mladší 18 let, která na území přicestovala bez doprovodu zletilé osoby, která ji má v péči, a to po celou dobu, kdy je bez této osoby, nebo osoba mladší 18 let, která byla na území ponechána bez doprovodu poté, co přicestovala na území (Zákon o azylu, § 2, odst. 1 písm. h).

Pro udělení azylu za účelem sloučení rodiny je pro manžela azylanta nezbytné, aby jejich manželství vzniklo předtím, než byl azylantovi azyl udělen. Totéž platí i pro partnerství, které musí trvat již před udělením azylu azylantovi. Jestliže má azylant, dle právního státu jiného státu více manželek, tzn. polygamní manželství, nemůže být udělen azyl jeho další manželce, pokud s ním na území již jedna žije. (Zákon o azylu, § 13 odst. 3, 4).

- Azyl humanitární

Humanitární azyl je udělen cizinci, u kterého v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebyly zjištěny důvody pro udělení azylu z důvodu jeho pronásledování, ale lze mu v případě hodném zvláštního zřetele udělit azyl z humanitárního důvodu (Zákon o azylu, § 14).

Smysl institutu humanitárního azylu vymezil Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku sp. zn. 2 Azs 8/2004, kde je stanoveno, že rozhodující správní orgán by měl mít možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá udělení azylu za účelem sloučení rodiny či azylu z důvodu pronásledování, ale v nichž by bylo přesto „nehumánní“ azyl neposkytnout (Rozsudek NSS 2 Azs 8/2004). O humanitární azyl nelze svévolně požádat cizincem, ale o jeho udělení rozhoduje ministerstvo vnitra na základě své vlastní úvahy.

Nejvyšší správní soud ve svých rozsudcích považoval za nutné výslovně uvést, které důvody lze a které nelze považovat za „důvody hodné zvláštního zřetele“, jež by odůvodňovaly udělení humanitárního azylu. Důvody, pro které nelze udělit humanitární azyl jsou zejména potíže žadatele o azyl se splácením dluhu soukromým osobám v zemi původu (Rozsudek NSS 4 Azs 31/2003); neplodnost (Rozsudek NSS 4 Azs 27/2003); úmysl žadatele se v České republice oženit a založit zde rodinu (Rozsudek NSS 7 Azs 3/2003). Nejvyšší

správní soud uvedl ve svých rozsudcích jako důvody obvyklé pro udělení humanitárního azylu například zvlášť těžkou nemoc či zdravotní postižení nebo příchod z oblastí postižených významnou humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými, či přírodními faktory (Rozsudek NSS 2 Azs 8/2004) či věk žadatelky o mezinárodní ochranu vyšší než 80 let, přičemž tato žadatelka poukazuje na svůj nedobrá zdravotní stav (Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 29 Az 11/2005).

Zákon o azylu upravuje v rámci mezinárodní ochrany také institut doplňkové ochrany. Doplňkovou ochranu udělí cizinci ministerstvo vnitra, pokud nespĺňuje podmínky pro udělení azylu, ale i přesto se nemůže z určitého důvodu vrátit do země svého původu, či posledního bydliště u cizinců bez státní příslušnosti. Důvody, pro které nelze cizinci udělit azyl, ale existuje možnost udělení doplňkové ochrany je skutečné nebezpečí vážné újmy cizince (Zákon o azylu, § 14a odst. 1).

Za vážnou újmu se podle zákona o azylu považuje uložení nebo vykonání trestu smrti, mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky (Zákon o azylu, § 14a odst. 2).

Základním rozdílem mezi doplňkovou ochranou a azylem je absence přímé spojitosti vážné újmy s taxativními důvody pronásledování, které jsou uvedeny v § 12 zákona o azylu. Pro udělení azylu z důvodu pronásledování z politických důvodů je nezbytné, nejen aby došlo k dostatečně intenzivní újmě na lidských právech (tj. pronásledování) cizince, ale aby tato újma byla způsobena z důvodu uplatňování politických práv a svobod. Stejně tak udělení azylu z důvodu pronásledování podle § 12 písm. b) zákona o azylu, lze udělit pouze tehdy, pokud existuje příčinná souvislost mezi pronásledováním a jedním z šesti taxativně uvedených důvodů pronásledování (KOSAŘ et al., 2010).

K rozdílnému důkaznímu standardu u azylu a u doplňkové ochrany existuje početná judikatura Nejvyššího správního soudu. Nejvyšší správní soud se zabýval standardy důkazního břemene a akceptoval test „přiměřené pravděpodobnosti“ pro zkoumání odůvodnění strachu z pronásledování, reálného nebezpečí či zjištění, že cizinec trpí vážnou újmu. Danými problémy se zabýval Nejvyšší správní soud ve svých rozsudcích 2 Azs 71/2006; 2 Azs 48/2007 a 5 Azs 66/2008, ale také Ústavní soud ve svém nálezu IV. ÚS 553/06, bod IV. c). (KOSAŘ et al., 2010).

Azyl a doplňková ochrana se neudělí cizinci, u kterého je podezření, že se dopustil trestného činu proti míru, válečného trestného činu nebo trestného činu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto trestných činech nebo se dopustil před vydáním rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany vážného nepolitického zločinu nebo zvláště krutého činu, i když byl údajně spáchán s politickým cílem mimo území, nebo se dopustil činů, které jsou v rozporu se zásadami a cíli Organizace spojených národů. Doplňková ochrana není udělena také cizinci, který se dopustil vážného zločinu nebo představuje nebezpečí pro stát (Zákon o azylu, § 15, § 15a).

Zákon o azylu stanoví i okolnosti, za jakých je azyl či doplňková ochrana odňat či zanikne. Azyl se azylantovi odejme, pokud před jeho udělením azylant uvedl nepravdivé údaje anebo zamlčel skutečnosti podstatné pro zjištění podkladů pro vydání rozhodnutí, azylant dobrovolně znovu využil ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště, azylant dobrovolně znovu nabyl státní občanství státu, který opustil z odůvodněného strachu z pronásledování, azylant nabyl nové státní občanství, a má proto možnost požívat ochranu tohoto státu, azylant dobrovolně pobývá ve státě, který opustil z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu, azylant může užívat ochrany státu, jehož je státním občanem, poněvadž důvody pro udělení azylu pominuly, azylant je bez státního občanství a může se vrátit do státu předchozího trvalého bydliště, poněvadž důvody pro udělení azylu pominuly, azylant měl být nebo je vyloučen z možnosti udělit azyl z důvodů podle § 15 zákona o azylu, existují oprávněné důvody považovat azylanta za nebezpečí pro bezpečnost státu, nebo azylant byl pravomocně odsouzen za zvláště závažný zločin a představuje tak nebezpečí pro bezpečnost státu (Zákon o azylu, § 17 odst. 1).

Při posuzování odnětí azylu z důvodu pominutí okolností, pro které byl udělen, je třeba přihlídnout k tomu, zda jsou změny tak významné, že je již nelze považovat za opodstatněné a azyl lze odejmout. (Zákon o azylu, § 17 odst. 2).

Azyl za účelem sloučení rodiny i humanitární azyl se odejme, zanikne-li důvod, pro který byl udělen, a nebude-li shledán jiný důvod hodný zvláštního zřetele pro jeho ponechání (Zákon o azylu, § 17 odst. 3 a 4).

Doplňková ochrana se odejme, pokud okolnosti, které vedly k udělení doplňkové ochrany, zanikly nebo se změnilly do té míry, že již doplňkové ochrany není zapotřebí, osoba požívající doplňkové ochrany měla být nebo je vyloučena z možnosti doplňkovou ochranu udělit z důvodů uvedených v § 15a zákona o azylu, nesprávné uvedení nebo opomenutí určitých skutečností, včetně použití padělaných či pozměněných dokumentů, bylo

rozhodující pro udělení doplňkové ochrany, nebo osoba požívající doplňkové ochrany se dopustila zvláště závažného zločinu (Zákon o azylu, § 17a odst. 1).

Při posuzování odnětí doplňkové ochrany z důvodu pomnutí okolností, pro které byla udělena, je třeba přihlídnout k tomu, zda jsou změny tak významné, že je již nelze považovat za opodstatněné a osobě požívající doplňkové ochrany již nehrozí nebezpečí, že utrpí vážnou újmu (Zákon o azylu, § 17a odst. 2).

Doplňková ochrana za účelem sloučení rodiny se dále odejme, zanikne-li důvod, pro který byla udělena, a nebude-li shledán jiný důvod hodný zvláštního zřetele pro její ponechání (Zákon o azylu, § 17a odst. 3).

Mezinárodní ochrana, tzn. azyl i doplňková ochrana, zaniká smrtí azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany nebo prohlášením azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany za mrtvou, udělením státního občanství České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie azylantovi nebo osobě požívající doplňkové ochrany, písemným prohlášením azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany o vzdání se azylu nebo doplňkové ochrany, nebo uplynutím doby, na kterou byla doplňková ochrana udělena (Zákon o azylu, § 18).

Problematika mezinárodní ochrany je náročným a dlouhodobým procesem, kdy jeho průběh může trvat i několik let. Žadateli o azyl či doplňkovou ochranu je v průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany vystaven průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany, jež je papírovou šestistránkovou skládačkou. Průkaz žadatele o mezinárodní ochranu je vyobrazen na obrázku 7.

Obrázek 7

Průkaz žadatele o mezinárodní ochranu

Zdroj: MV ČR

Udělení mezinárodní ochrany je pro jeho žadatele jakousi „výhrou“ a umožňuje mu na základě stanovených podmínek pobývat a cestovat i po ostatních zemích Evropské unie bez víza. Azylantu či osobě požívající doplňkové ochrany je uděleno povolení k pobytu, na základě kterého je oprávněn pobývat na území České republiky. Povolení k pobytu je vydán ve formě polykarbonátové karty, ve které je uveden účel jeho pobytu, v daném případě by se jednalo o označení „AZYL/REFUGEE STATUS“ a „DOPLŇKOVÁ OCHRANA/SUBSIDIARY PROTECTION“. Povolení k pobytu pro azylanty a osoby požívající doplňkové ochrany se liší od ostatních povolení k pobytu pro cizince ze třetích zemí pouze v uvedeném účelu pobytu. Povolení k pobytu je znázorněno na obrázku 8.

Obrázek 8

Povolení k pobytu na území České republiky

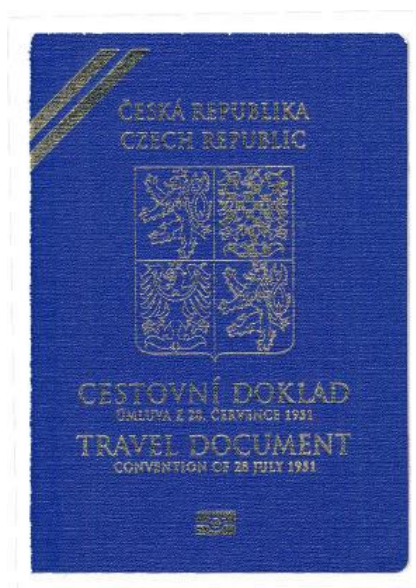

Zdroj: MV ČR

V případě, že by chtěl azylant či osoba požívající doplňkovou ochranu cestovat mimo území České republiky, je mu i toto umožněno, ale je nutné, aby si nechal vystavit cestovní doklad pro uprchlíky, na základě kterého může cestovat do ostatních zemí Evropské unie bez víza a pohlíží se na něj jako na českého občana. Cestovní doklad pro uprchlíky je vydáván ve formě modré knížečky se zlatým potiskem a znázorňuje ho obrázek 9.

Obrázek 9

Cestovní doklad pro uprchlíky

Zdroj: MV ČR

3.7 Ukončení pobytu cizince na území

Cizinci, který nesplňuje nebo přestal splňovat podmínky pro pobyt na území České republiky je takovýto pobyt ukončen. Pobyt cizince na území České republiky může být ukončen Ministerstvem vnitra (blíže rozebráno v kapitolách jednotlivých druhů pobytu 3.6.1., 3.6.2, 3.6.3 a 3.6.4) nebo Policií České republiky. Policie České republiky, odbor cizinecké policie cizinci ukončí pobyt, pokud na území České republiky pobývá neoprávněně, tzn., že nemá patřičné doklady, na základě kterých je oprávněn na území České republiky pobývat.

Policie České republiky poté, co zjistí neoprávněně pobývajícího cizince na území České republiky, takovému cizinci ve správním řízení ukončí pobyt na území České republiky formou rozhodnutí o povinnosti opustit území České republiky nebo správním vyhoštění z území členských států Evropské unie u cizinců ze třetích zemí a v případě občanů Evropské unie nebo jejich státních příslušníků z území České republiky.

Policie České republiky je oprávněna neoprávněně pobývajícího cizince za určitých podmínek i zajistit a umístit ho do zařízení pro zajištění cizinců.

3.7.1 Stanovení povinnosti opustit území České republiky

Povinnost opustit území České republiky stanoví Policie České republiky rozhodnutím, které je vydáno cizinci, který na území České republiky pobývá neoprávněně, ale současně je držitelem oprávnění k pobytu vydaného jiným členským státem Evropské unie.

Rozhodnutí o povinnosti opustit území policie vydá cizinci staršímu 15 let, který nevyužil možnosti dobrovolného návratu podle zákona o azylu, za účelem opuštění území, jestliže bylo řízení o udělení mezinárodní ochrany zastaveno, protože cizinec neposkytl údaje k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany, nevycestoval po pravomocném ukončení řízení ve věci mezinárodní ochrany z území ve lhůtě uvedené ve výjezdním příkazu nebo ve lhůtě do 30 dnů, nebyl-li cizinci výjezdní příkaz udělen, nebo mu uplynula doba oprávnění k pobytu na území uděleného osobě požívající doplňkové ochrany. Rozhodnutí o povinnosti opustit území policie vydá také cizinci, který neoprávněně vstoupil nebo pobýval na území a má být předán podle mezinárodní smlouvy sjednané s jiným členským státem Evropské unie přede dnem 13. ledna 2009; totéž platí i pro cizince, který má být předán podle Dublinského nařízení a je mu umožněno dobrovolné vycestování, nebo cizinci,

u kterého nebyly shledány důvody pro vydání rozhodnutí o správním vyhoštění, není-li cizinec oprávněn pobývat na území (zákon o pobytu cizinců, § 50a odst. 3).

Rozhodnutí o povinnosti opustit území České republiky je vydáno také v případě, že je v řízení o správním vyhoštění zjištěno, že vydání rozhodnutí o správním vyhoštění by mělo nepřiměřený zásah do soukromého nebo rodinného života cizince.

Rozhodnutí o povinnosti opustit území České republiky dává, jak je z jeho názvu patrné, povinnost ve stanovené době opustit území České republiky. Rozhodnutím o povinnosti opustit území České republiky uložená sankce cizinci končí a cizinec je oprávněn při splnění podmínek pro vstup, na území České republiky opětovně přicestovat. Oproti rozhodnutí o správním vyhoštění nevzniká cizinci žádný zákaz vstupu na území České republiky nebo do jiné země Evropské unie.

3.7.2 Správní vyhoštění cizince

Správní vyhoštění je ukončení pobytu cizince na území, kterým se mu stanoví doba, po kterou mu není umožněn vstup na území členských států Evropské unie. Doba zákazu pobytu na území České republiky se stanoví v rozhodnutí, které vydává policie České republiky.

Správní vyhoštění cizince z území se dle zákona o pobytu cizinců rozlišuje podle toho, zda se jedná o cizince z třetí země nebo o občana Evropské unie a jeho rodinného příslušníka. Zákon o pobytu cizinců člení správní vyhoštění také na vyhoštění z pobytu přechodného a trvalého. Doba zákazu vstupu na území členských států Evropské unie se stanoví na základě jednání cizince a porušení zákona, kterého se cizinec dopustil.

Policie České republiky vydá rozhodnutí o správním vyhoštění podle závažnosti protiprávního jednání v délce trvání až na 3 roky, až na 5 let a až na 10 let.

Rozhodnutí o správním vyhoštění v délce trvání až na 3 roky vydá policie České republiky, jestliže cizinec pobývá na území České republiky bez cestovního dokladu, bez víza nebo oprávnění k pobytu pokud je k pobytu potřebuje. Dále se správní vyhoštění až na 3 roky udělí cizinci, který uvedl v řízení podle zákona o pobytu cizinců nepravdivé informace s úmyslem ovlivnit rozhodování správního orgánu, nebo jestliže je důvodné nebezpečí, že by cizinec mohl při pobytu na území závažným způsobem ohrozit veřejné

zdraví tím, že trpí nemocí uvedenou v požadavcích opatření před zavlečením infekčního onemocnění (zákon o pobytu cizinců, § 119 odst. 1 písm. c)).

Rozhodnutí o správním vyhoštění v délce trvání až na 5 let vydá policie České republiky cizinci, jestliže se při hraniční nebo pobytové kontrole prokáže dokladem, který je padělán, anebo dokladem jiné osoby jako dokladem vlastním; nebo se prokáže při pobytové nebo hraniční kontrole při vycestování z území neplatným cestovním dokladem, kterému uplynula doba platnosti, poškozeným cestovním dokladem, dokladem s porušenou celistvostí, nebo dokladem se nesprávnými údaji nebo neoprávněně provedenými změnami. Rozhodnutí o správním vyhoštění až na 5 let se mimo jiné vydá také cizinci, který je na území zaměstnán bez oprávnění k pobytu nebo pracovního povolení, pokud je vyžadováno; nepodrobí se na výzvu policie hraniční kontrole (po vstupu České republiky do Schengenu se hraniční kontrola provádí na mezinárodních letištích); neprokáže věrohodným způsobem, že na území schengenského prostoru pobývá po dobu, po kterou je na tomto území oprávněn pobývat přechodně bez víza nebo na krátkodobé vízum, nebo pokud cizinec porušuje opakovaně právní předpisy nebo maří výkon soudních nebo správních rozhodnutí (zákon o pobytu cizinců, § 119 odst. 1 písm. b)).

Rozhodnutí o správním vyhoštění v délce trvání až na 10 let vydá policie České republiky cizinci, u kterého je důvodné nebezpečí, že by mohl při svém pobytu na území ohrozit bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušit veřejný pořádek (zákon o pobytu cizinců, § 119 odst. 1 písm. a)).

Cizince, kterým udělí policie správní vyhoštění, zařadí také do schengenského informačního systému. Pro cizince takového zařazení do schengenského informačního systému znamená, že i ostatní členské státy při jeho kontrole zjistí, že mu bylo uděleno správní vyhoštění a s ním spojený zákaz pobytu na území celého schengenského prostoru. Při zjištění takového cizince vznikne pro danou zemi povinnost, cizince zajistit a realizovat jeho fyzické vyhoštění mimo území schengenského prostoru.

Rozhodnutí o správním vyhoštění z přechodného pobytu občanu Evropské unie nebo jeho rodinnému příslušníku je možné vydat pouze v případě, kdy cizinec ohrožuje bezpečnost státu, závažným způsobem narušuje veřejný pořádek nebo ohrožuje veřejné zdraví tím, že trpí nebezpečnou infekční nemocí. Rozhodnutí lze vydat v případě ohrožení

bezpečnosti státu či porušení veřejného pořádku až na 10 let a v případě ohrožení veřejného zdraví až na 3 roky (zákon o pobytu cizinců, § 119 odst. 2).

Při řízení o správním vyhoštění občana Evropské unie nebo jeho rodinného příslušníka, ale i cizince ze třetí země musí podle zákona o pobytu cizinců policie zkoumat, zda vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění nebude nepřiměřeně zasaženo do jeho soukromého a rodinného života. V praxi to znamená, že správní orgán musí zjistit, jaké jsou cizincovi rodinné vazby na území České republiky nebo Evropské unie, jeho ekonomické poměry, kulturní a společenské vazby a případné další cizincovi aktivity na území.

Správní orgán je také povinen prostřednictvím ministerstva vnitra zjistit jaká je bezpečnostní situace v zemi, ze které cizinec přicestoval, zda mu tam nehrozí nějaké nebezpečí či ohrožení života. Pokud jsou zjištěny ministerstvem vnitra důvody, pro které se cizinec nemůže vrátit do země, jejíž je státním občanem nebo do země svého posledního bydliště u cizince bez státní příslušnosti, stává se rozhodnutí o správním vyhoštění nevykonatelné a jeho výkon musí být odložen do doby, kdy důvody znemožňující cizincovo vycestování pominou (zákon o pobytu cizinců, § 120a).

V případě cizince, který po žádal na území České republiky o mezinárodní ochranu, se rozhodnutí o správním vyhoštění stane vykonatelným po nabytí právní moci rozhodnutí, kterým se mezinárodní ochrana neuděluje; zamítne zjevně nedůvodná žádost; řízení o mezinárodní ochraně zastaví nebo se azyl nebo doplňková ochrana odejme. Pro to, aby se rozhodnutí stalo vykonatelným, musí také uplynout lhůta pro případné opravné prostředky, kterým je v daném případě podání žaloby proti rozhodnutí ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany (zákon o pobytu cizinců, § 119 odst. 7).

3.7.3 Zajištění cizince

Policie je v případech odůvodněných zákonem zajistit cizince za účelem realizace jeho správního vyhoštění, vycestování nebo předání podle mezinárodní smlouvy.

Z důvodové zprávy k zákonu o pobytu cizinců týkající se problematiky zajištění vyplývá, že i policie má možnost cizince zbavit osobní svobody a umístit jej do zařízení pro zajištění cizinců, aniž by byl porušena základní lidská práva stanovená v Listině základních práv a svobod v čl. 8 odst. 2 a je plně v souladu s ústavním pořádkem České republiky i s Úmluvou o ochraně lidských práv a svobod.

Policie České republiky je oprávněna zajistit za účelem správního vyhoštění takového cizince, který dovršil 15 let věku, a zároveň mu bylo doručeno oznámení o zahájení řízení o správním vyhoštění, nebo o jeho správním vyhoštění již bylo pravomocně rozhodnuto, anebo mu byl uložen zákaz vstupu platný pro území členských států Evropské unie a nepostačuje uložení zvláštního opatření za účelem vycestování a jemuž nepostačuje uložení zvláštních opatření za účelem vycestování v případech kdy

- existuje nebezpečí, že by cizinec mohl narušit závažným způsobem veřejný pořádek anebo bezpečnost státu
- existuje nebezpečí, že by cizinec mohl mařit nebo ztěžovat výkon rozhodnutí o správním vyhoštění, zejména tím, že v řízení uvedl nepravdivé údaje o své totožnosti, místě pobytu, odmítl tyto údaje uvést anebo vyjádřil úmysl území neopustit nebo pokud je takový úmysl zjevný z jeho jednání
- cizinec nevycestoval z území v době stanovené v rozhodnutí o správním vyhoštění
- cizinec závažným způsobem porušil povinnost uloženou mu rozhodnutím o uložení zvláštního opatření za účelem vycestování
- je cizinec evidován v schengenském informačním systému (zákon o pobytu cizinců, § 124).

Zajištěný cizinec je oprávněn podat proti rozhodnutí o zajištění nebo proti rozhodnutí o prodloužení jeho zajištění žalobu. O podané žalobě rozhoduje soud v místě působnosti správního orgánu, který rozhodnutí vydal.

Policie je oprávněna zajistit za účelem vycestování neoprávněně pobývajícího cizince, který je starší 15 let a nepostačuje uložení zvláštních opatření, jestliže bylo zastaveno jeho řízení o mezinárodní ochranu, nevycestoval po pravomocném ukončení řízení ve věci mezinárodní ochrany z území ve lhůtě stanovené výjezdním příkazem nebo ve lhůtě do 30 dnů, pokud mu nebyl výjezdní příkaz udělen; nebo pokud mu uplynula doba oprávnění k pobytu na území jako osobě, která požívá doplňkovou ochranu (zákon o pobytu cizinců, § 124b).

Cizinci mohou být místo jeho zajištění uložena zvláštní opatření stanovená zákonem o pobytu cizinců v § 123b. Zvláštní opatření jsou povinnosti cizince stanovené po dobu řízení o jeho správním vyhoštění nebo stanovená v rozhodnutí o správním vyhoštění po dobu jeho pobytu na území České republiky. Zvláštními opatřeními se stanoví cizinci povinnost cizince oznámit policii adresu místa pobytu a zdržovat se tam, přičemž změnu pobytu je cizinec

povinen nahlásit následující pracovní den; složení peněžních prostředků ve volně směnitelné měně ve výši předpokládaných nákladů spojených se správním vyhoštěním a povinnost hlásit se osobně v době a místě stanovené policií. V případě, kdy cizinec uložená zvláštní opatření nesplní, policie jej zajistí (zákon o pobytu cizinců, § 123b).

Policie zajistí i takového cizince, který neoprávněně vstoupil nebo pobývá na území České republiky a má být předán podle mezinárodní smlouvy (readmisní dohody) nebo podle Dublinského nařízení, a to v případech, kdy se samotné předání cizince nepodaří ve lhůtě 48 hodin a ve lhůtě 72 hodin, pokud by šlo o leteckou přepravu (zákon o pobytu cizinců, § 129 odst. 1,2).

Zajištění cizince je podle zákona o pobytu cizinců ukončeno bezodkladně, pokud zanikne důvod pro zajištění; rozhodne soud o zrušení rozhodnutí, na základě kterého byl cizinec zajištěn; je vydáno rozhodnutí o propuštění ze zařízení; je cizinci udělen azyl nebo doplňková ochrana; je cizinci povolen dlouhodobý pobyt za účelem ochrany na území, nebo rozhodlo ministerstvo vnitra o zajištění žadatele o udělení mezinárodní ochrany podle § 46a zákona o azylu, do doby než o jeho žádosti rozhodne (zákon o pobytu cizinců, § 127).

4 Praktická část

4.1 Legální migrace

Legální migrací se rozumí vstup a pobyt na území České republiky, který je v souladu s českým právním řádem i evropskou legislativou. Cizinci tranzitující přes území České republiky musí také dodržovat stanovené legislativní podmínky pro pobyt na daném území státu.

Legálně pobývajícím cizinci jsou takoví, kteří na území České republiky pobývají na základě víza, oprávnění k pobytu nebo bez víza, pokud nepodléhají vízové povinnosti. Podrobněji se teoretickou částí pobytu cizinců na území České republiky zabývá kapitola 3.6.

4.1.1 Krátkodobá víza

Žádosti o krátkodobá víza se podávají na Zastupitelském úřadě České republiky. V roce 2016 bylo přijato na všech zastupitelských úřadech České republiky přijato celkem 489 911 žádostí o krátkodobá víza, přičemž udělených krátkodobých víz na zastupitelských úřadech bylo 470 706.

V tabulce 1 je znázorněn podíl pěti nejčastějších státních příslušností, které požádaly o krátkodobé vízum na zastupitelském úřadě České republiky. V roce 2016 i v roce 2015 se nejčastěji žádající státní příslušnosti nezměnily a nejčastěji žádajícími státními příslušníky byli v obou letech Rusové, Ukrajinci, Číňané, Turci a Indové.

Tabulka 1 Podíl žádostí a udělených víz dle nejčastějších státních příslušností

	2015		2016	
	Podané žádosti	Udělená víza	Podané žádosti	Udělená víza
Rusko	203 371	201 813	197 871	196 323
Ukrajina	66 185	63 306	89 267	82 653
Čína	30 652	30 567	65 059	62 915
Turecko	15 705	15 438	21 421	20 694
Indie	15 078	14 190	18 306	17 247
Ostatní	158 920	145 392	56 447	46 677
Celkem	489 911	470 706	448 371	426 509

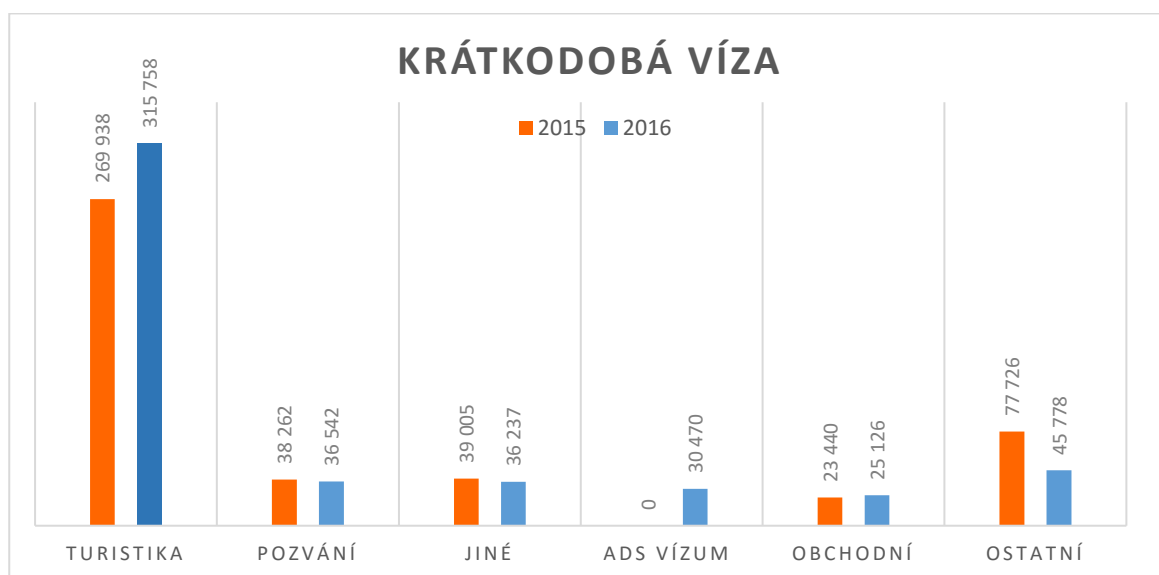
Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Z uvedené tabulky je zřejmé, že ze všech státních příslušností jsou nejčastěji žádajícími cizinci o udělení krátkodobého víza Rusové, kteří mají velkou převahu před ostatními. Z výzkumu je také zřejmé, že kromě Číny, u které došlo mezi lety 2015 a 2016 k vysokému nárůstu podaných žádostí i udělených víz, je u ostatních státních příslušností stav mezi sledovanými lety téměř totožný.

Z uvedených dat vyplývá, že na území České republiky v roce 2016 přicestovalo 470 706 cizinců a v roce 2015 přicestovalo 426 509 cizinců na základě udělených krátkodobých víz.

Nejčastějším účelem pobytu v podaných žádostech v roce 2016 byla „turistika“ s celkovým počtem podaných žádostí 315 758, dále „pozvání“ s celkovým počtem podaných žádostí 36 542, dále účel pobytu značený jako „jiný“ s celkovým počtem podaných žádostí 36 237, dále ADS vízum udělované občanu Číny s celkovým počtem podaných žádostí a účel „obchodní“ s celkovým počtem podaných žádostí 25 126. Uvedená data jsou znázorněna v grafu 1 v porovnání s rokem 2015, ve kterém nebyla zjištěna data k podaným žádostem o krátkodobá víza ADS, která jsou vydávána občanům Číny podle Memoranda o porozumění mezi Národní turistickou správou Čínské lidové republiky a Evropským společenstvím o vízových a dalších otázkách souvisejících s turistickými skupinami z Čínské lidové republiky.

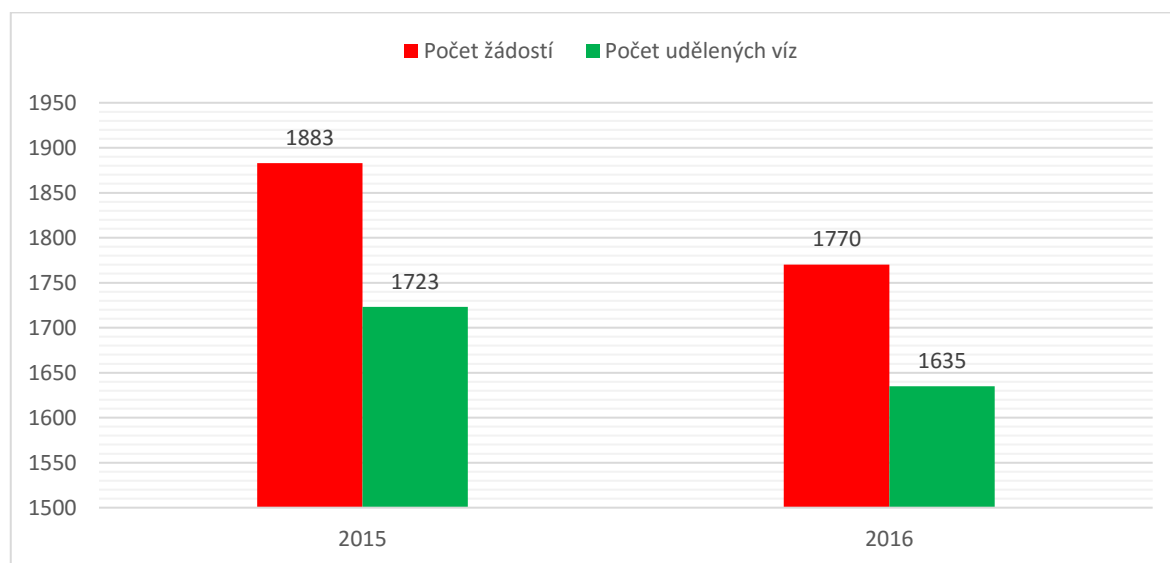
Graf 1 Přehled nejčastějších účelů pobytu u podaných žádostí o krátkodobé vízum

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Zvlášť posuzovanou skupinou v oblasti vydávaných krátkodobých víz jsou rodinní příslušníci Evropské unie, kteří uplatňují právo volného pobytu. Tito cizinci mají na vstup a pobyt na území členských států Evropské unie i České republiky právní nárok a tudíž i na udělení krátkodobého víza. Z grafu 2 je patrné, že žádosti o krátkodobá víza podaná rodinnými příslušníky Evropské unie v meziročním srovnání let 2015 a 2016 mírně klesly.

Graf 2 Podíl žádostí a udělených víz rodinným příslušníkům občana Evropské unie

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Žádosti o krátkodobá víza byla rodinným příslušníkům občana Evropské unie v roce 2016 nejčastěji zamítnuta z důvodu uzavření účelového manželství s občanem Evropské unie.

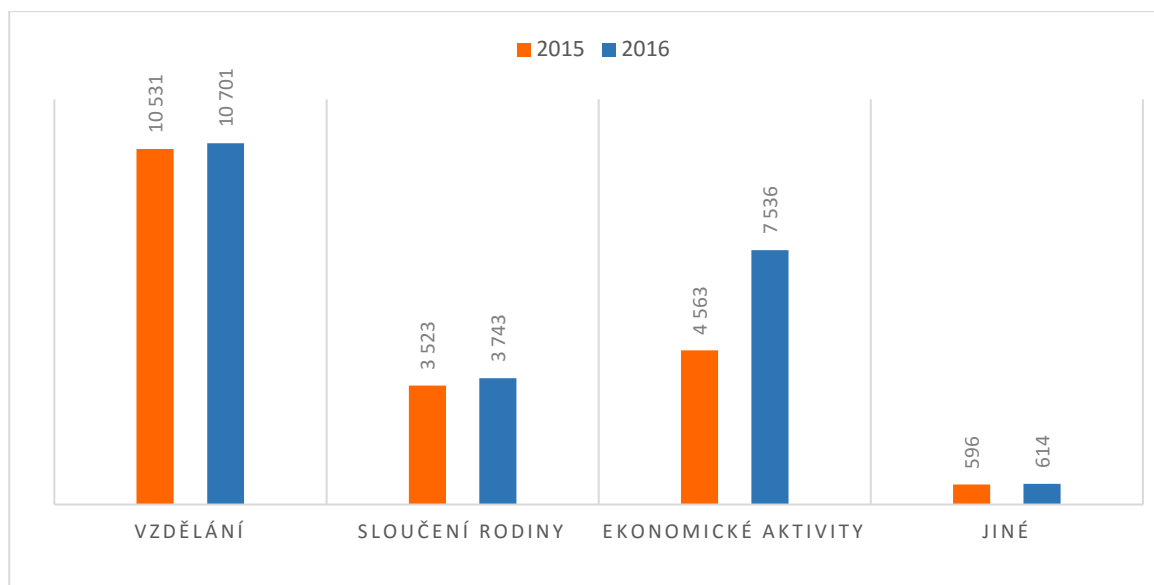
4.1.2 Dlouhodobá pobytová oprávnění

O dlouhodobé oprávnění k pobytu na území v České republice musí požádat všichni cizinci ze třetích zemí, kteří hodlají na území České republiky pobývat přechodně déle než 90 dní. Cizinci mohou požádat o vízum k pobytu nad 90 dní (dlouhodobé vízum) nebo o povolení k dlouhodobému pobytu.

V roce 2016 požádalo o dlouhodobá oprávnění na území České republiky celkem 27 201 cizinců, což je 21% nárůst podaných žádostí v porovnání s rokem 2015.

V grafu 3 jsou číselně uvedeny počty udělených dlouhodobých oprávnění v letech 2015 a 2016, tzn. Celkem udělených dlouhodobých víz o povolení k dlouhodobému pobytu.

Graf 3 Přehled nejčastějších účelů pobytu u podaných žádostí o dlouhodobé oprávnění

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

- Dlouhodobá víza

V roce 2016 bylo podáno na zastupitelských úřadech České republiky v zahraničí podáno celkem 16 153 žádostí o udělení dlouhodobého víza, ze kterých bylo ministerstvem vnitra uděleno 13 704 dlouhodobých víz. Oproti roku 2015 narostly žádosti o dlouhodobá víza podaná cizinci ze třetích zemích o 13,5%, což je 1 917 podaných žádostí více.

Tabulka 2 znázorňuje podíl pěti nejčastějších státních příslušností, které požádaly o dlouhodobé vízum na zastupitelském úřadě České republiky. V roce 2015 a 2016 se státní příslušnosti v první „pětce“ mírně promíchaly, avšak nijak výrazně. Větší nárůst podaných žádostí i vydaných dlouhodobých víz zaznamenala pouze Ukrajina. Ostatní státy, USA, Rusko a Kazachstán zaznamenaly mírný pokles a Kazachstán mírný vzestup podaných žádostí o dlouhodobá víza i víza udělená. U státních příslušníků Turecka došlo v roce 2016 k situaci, kdy bylo uděleno více víz, než bylo podaných žádostí. K této situaci může dojít na přelomu roku, kdy se vyřizují v novém roce žádosti z roku předcházejícího a v součtu dojde k tomu, že je ve skutečnosti vydaných více víz než podaných žádostí.

Tabulka 2 Podíl žádostí a udělených dlouhodobých víz dle nejčastějších státních příslušností

	2015		2016	
	Podané žádosti	Udělená víza	Podané žádosti	Udělená víza
USA	3 325	2 603	3 191	3 064
Ukrajina	1 813	1 064	2 819	2 070
Rusko	2 555	2 253	2 143	1 752
Turecko	639	603	778	824
Kazachstán	771	598	608	556
Ostatní	5 133	4 649	6 614	5 438
Celkem	14 236	11 770	16 153	13 704

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

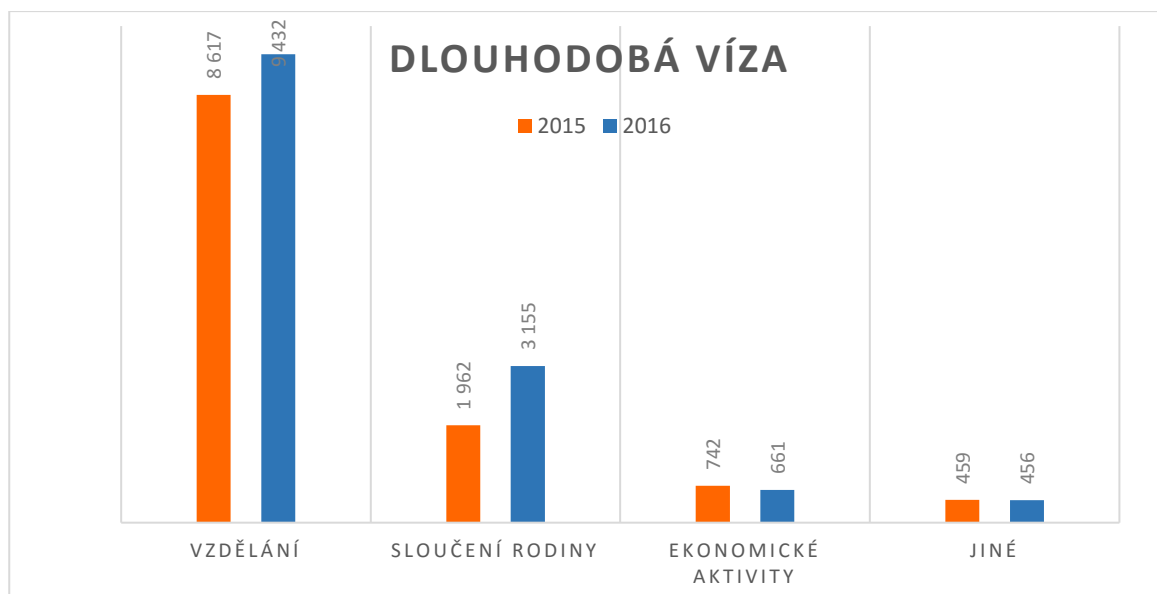
Nejčastějším účelem žádostí o udělení dlouhodobého víza byly v letech 2015 i 2016 vzdělávací aktivity v České republice. Mezi vzdělávací aktivity je zařazeno studium i ostatní vzdělávací aktivity, kdy v roce 2015 požádalo o dlouhodobé vízum za účelem studia 50,4% a dlouhodobé vízum za účelem ostatních vzdělávacích aktivit 15,7% cizinců, a v roce 2016 požádalo o dlouhodobé vízum za účelem studia 58,1% a dlouhodobé vízum za účelem ostatních vzdělávacích aktivit 15,1% cizinců.

Mezi dalšími nejfrekventovanějšími účely žádostí o dlouhodobá víza byl v letech 2015 i 2016 účel rodinný, kdy o dlouhodobé vízum za účelem sloučení rodiny požádalo v roce 2016 22,7% cizinců a v roce 2015 16,8% cizinců. Na třetí pozici se ocitly ekonomické aktivity cizinců s celkovým počtem žádostí 7,9% v roce 2016 a 10,7% v roce 2015.

Ze všech podaných žádostí o dlouhodobé vízum bylo v roce 2016 uděleno celkem 69% dlouhodobých víz za účelem vzdělávacích aktivit v České republice, přičemž v roce 2015 se jednalo zhruba o 73% udělených víz. Za účelem sloučení rodiny bylo v roce 2016 uděleno 23% dlouhodobých víz a v roce 2015 17% víz.

Podíl udělených dlouhodobých víz znázorňuje graf 4, který vyobrazuje počty udělených víz v letech 2015 a 2016 u nejčastějších účelů, o které cizinci požádali.

Graf 4 Přehled nejčastějších účelů pobytu u podaných žádostí o dlouhodobé vízum

Zdroj: ŘSČP, vlastní zpracování

Žádosti o dlouhodobá víza byly nejčastěji zamítnuty z důvodu, že se správnímu orgánu, který o udělení víza rozhoduje, nepodařilo ověřit údaje uvedené v podané žádosti.

- Dlouhodobý pobyt – žádosti podané na zastupitelském úřadě

V roce 2016 požádalo o povolení k dlouhodobému pobytu na zastupitelských úřadech České republiky celkem 11 048 cizinců ze třetích zemí. Oproti roku 2015 vzrostl počet podaných žádostí o dlouhodobý pobyt na území České republiky o 34%.

Tabulka 3 znázorňuje podíl pěti nejčastějších státních příslušností, které požádaly o povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky prostřednictvím zastupitelských úřadů České republiky v zahraničí a následně i počty vydaných povolení k dlouhodobému pobytu. Z tabulky vyplývá, že v popředí se drží i v případě dlouhodobých povolení k pobytu státní příslušníci Ukrajiny. U státních příslušníků Ukrajiny došlo i v případě podaných žádostí o dlouhodobý pobyt ke zvýšení zejména z důvodu zrušení vízové povinnosti pro cizince z Ukrajiny, kteří se snaží na území České republiky žádat o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání a také o pracovní povolení. Na dalších pozicích se stabilně drží státní příslušníci Ruska, Vietnamu, Mongolska a Indie, kteří v České republice pobývají generačně nejdéle.

Tabulka 3 Podíl žádostí a udělených dlouhodobých pobytů dle nejčastějších státních příslušností podaných na zastupitelských úřadech České republiky

	2015		2016	
	Podané žádosti	Udělený pobyt	Podané žádosti	Udělený pobyt
Ukrajina	2 049	1 834	2 504	1 936
Rusko	825	742	946	806
Vietnam	785	804	908	753
Mongolsko	458	506	1 034	848
Indie	390	352	556	472
Ostatní	3 740	3 205	5 100	5 255
Celkem	8 247	7 443	11 048	10 070

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Oproti žádostem o dlouhodobá víza se žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky podávaly na zastupitelských úřadech České republiky nejčastěji z důvodu zaměstnání na území České republiky. V roce 2015 i v roce 2016 žádali v nejvyšším počtu o povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky za účelem zaměstnání státní příslušníci Ukrajiny, a to zejména o zaměstnanecké karty.

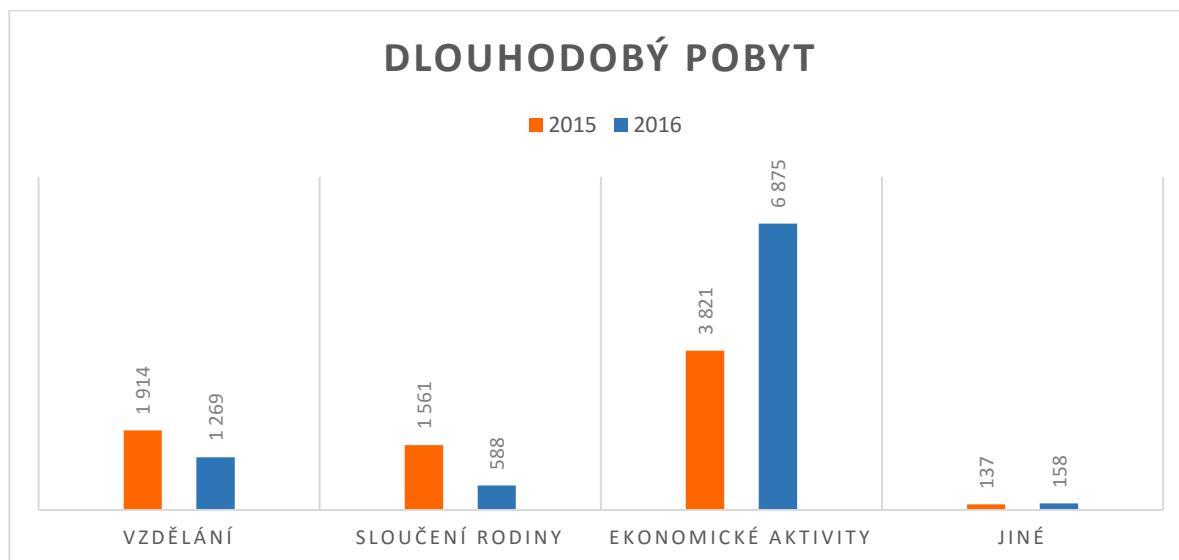
Dalšími frekventovanými účely pro pobyt v České republice byly i u podaných žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu účely studijní a žádosti podání za účelem sloučení rodiny na území České republiky.

Nejčastěji žádajícími cizinci o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia byli Rusové, Ukrajinci a Ghaňané.

O povolení k dlouhodobému pobytu za účelem sloučení rodiny žádali nejčastěji ve sledovaném období státní příslušníci Ukrajiny, Vietnamu a Ruska.

Podíl udělených povolení k dlouhodobému pobytu znázorňuje graf č. 5, který vyobrazuje počty udělených oprávnění v letech 2015 a 2016 u nejčastějších účelů, o které cizinci požádali na zastupitelských úřadech České republiky.

Graf 5 Přehled nejčastějších účelů pobytu u podaných žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu podaných na zastupitelských úřadech České republiky

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu byly nejčastěji zamítnuty z důvodu, že se správnímu orgánu, který o udělení oprávnění k pobytu rozhoduje, nepodařilo ověřit údaje uvedené v podané žádosti.

- Dlouhodobý pobyt – žádosti podané na území České republiky

Cizinec pobývající na území České republiky bez víza nebo na základě předchozího víza je oprávněn požádat o povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky i na odboru azylové a migrační politiky.

Na území České republiky bylo v roce 2015 podáno 10 092 žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu, z nichž bylo uděleno 9 318 oprávnění k pobytu. V roce 2016 došlo oproti roku 2015 k mírnému poklesu podaných žádostí, a to na celkový počet 8 226 žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu. V roce 2016 bylo na území České republiky uděleno celkem 7 142 povolení k pobytu.

V tabulce 4 je znázorněn podíl pěti nejčastějších státních příslušností, které požádaly o povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky a následné počty vydaných

povolení k dlouhodobému pobytu. Z uvedených dat je zřejmé, že i na území České republiky jsou nejčastějšími žadateli o povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky státní příslušníci Ukrajiny, Ruska a Kazachstánu. Pořadí státních příslušností se v mezidobí nijak významně nezměnil.

Tabulka 4 Podíl žádostí a udělených dlouhodobých pobytů dle nejčastějších státních příslušností podaných na území České republiky

	2015		2016	
	Podané žádosti	Udělený pobyt	Podané žádosti	Udělený pobyt
Ukrajina	3 628	2 895	2 186	1 765
Rusko	2 474	2 305	1 804	1 676
Kazachstán	634	595	651	588
USA	597	468	456	407
Vietnam	439	372	469	363
Ostatní	3 130	2 683	2 660	2 343
Celkem	10 902	9 318	8 226	7 142

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

S pohledu účelu podaných žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky nedošlo k nikterak závratné změně, kdy jsou hlavními z účelů podaných žádostí opět účely studijní, pracovní a rodinné.

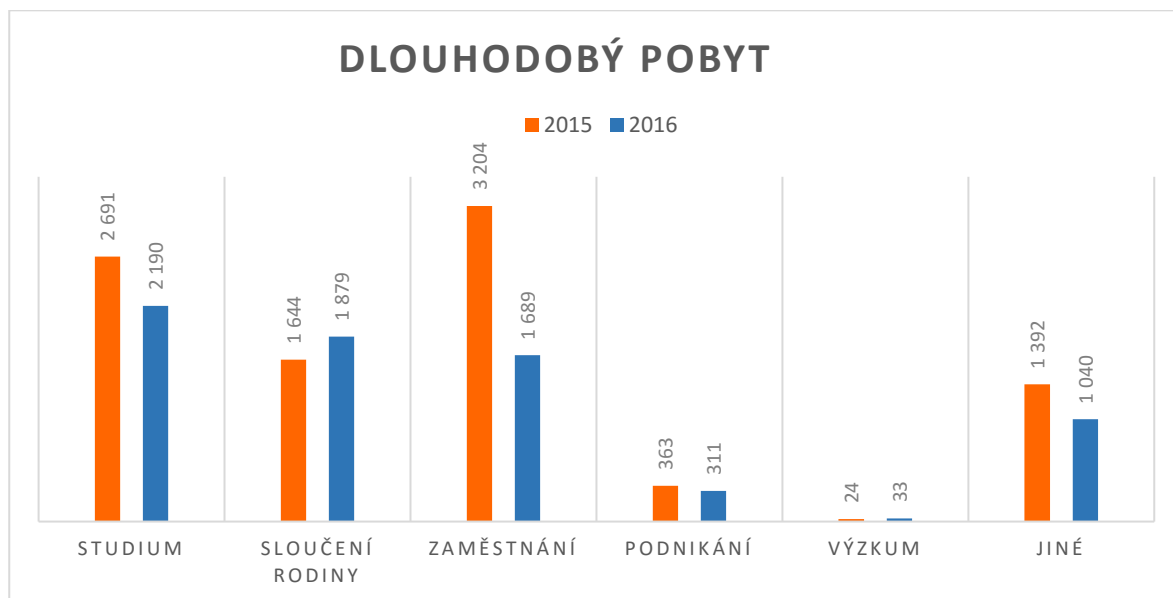
Nejčastěji žádajícími cizinci o povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky za účelem zaměstnání byli Ukrajinci, Rusové a Uzbekové.

Cizinci, kteří žádali o povolení k pobytu na území České republiky za účelem studia, byli občané Ruska, Ukrajiny a Kazachstánu.

O povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny na území České republiky, který je třetím nejfrekventovanějším účelem pobytu, nejčastěji žádali státní příslušníci Ruska, Ukrajiny a Vietnamu.

V grafu 6 je vyobrazen podíl udělených povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky z let 2015 a 2016 u nejčastějších účelů, o které cizinci požádali na území České republiky.

Graf 6 Přehled nejčastějších účelů pobytu u podaných žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu podaných na zastupitelských úřadech České republiky

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Cizinci, kteří pobývají na území České republiky na základě povolení k dlouhodobému pobytu, jsou oprávněni si podat žádost o prodloužení povolení k pobytu či změně účelu pobytu na území České republiky.

S ohledem na státní příslušnosti cizinců, kteří na území České republiky pobývají, a na základě účelů jejich pobytu je zřejmé, že o prodloužení povolení k pobytu žádali totožní cizinci většinou s žádostí o prodloužení pobytu stejného účelu, který jim byl již udělen.

4.1.3 Přechodný pobyt občana Evropské unie a jeho rodinného příslušníka

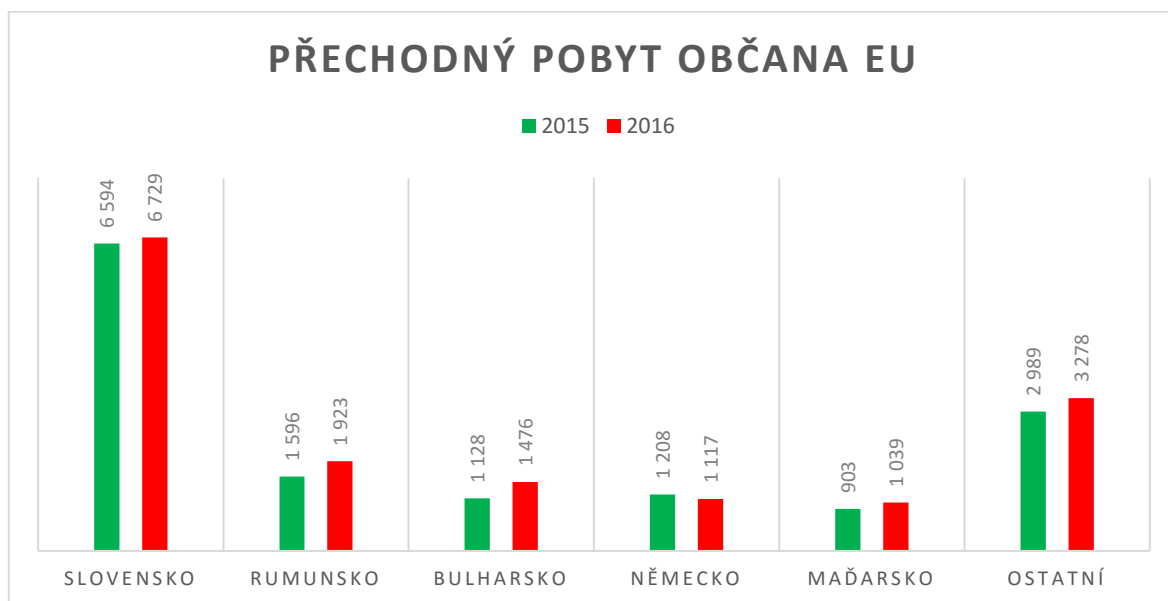
Ve zvláštní skupině, kterou tvoří občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci, bylo v roce 2015 zaevidováno 17 407 žádostí o povolení k přechodnému pobytu. Občané Evropské unie v roce 2015 podali 14 418 žádostí o vydání potvrzení o přechodný pobyt a jejich rodinní příslušníci požádali o 2 989 povolení k přechodnému pobytu.

V roce 2016 podané žádosti občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků meziročně stouply o 8%, kdy občané Evropské unie podali 15 562 žádostí o vydání potvrzení

o přechodném pobytu a rodinní příslušníci občanů Evropské unie podali 3 212 žádostí o povolení k přechodnému pobytu.

Z grafu 7 je zřejmé, že nejčastěji žádajícími občany Evropské unie o potvrzení o přechodném pobytu jsou s velkou převahou v roce 2015 i v roce 2016 státní příslušníci Slovenska, následovaní občany Rumunska, Bulharska a Německa.

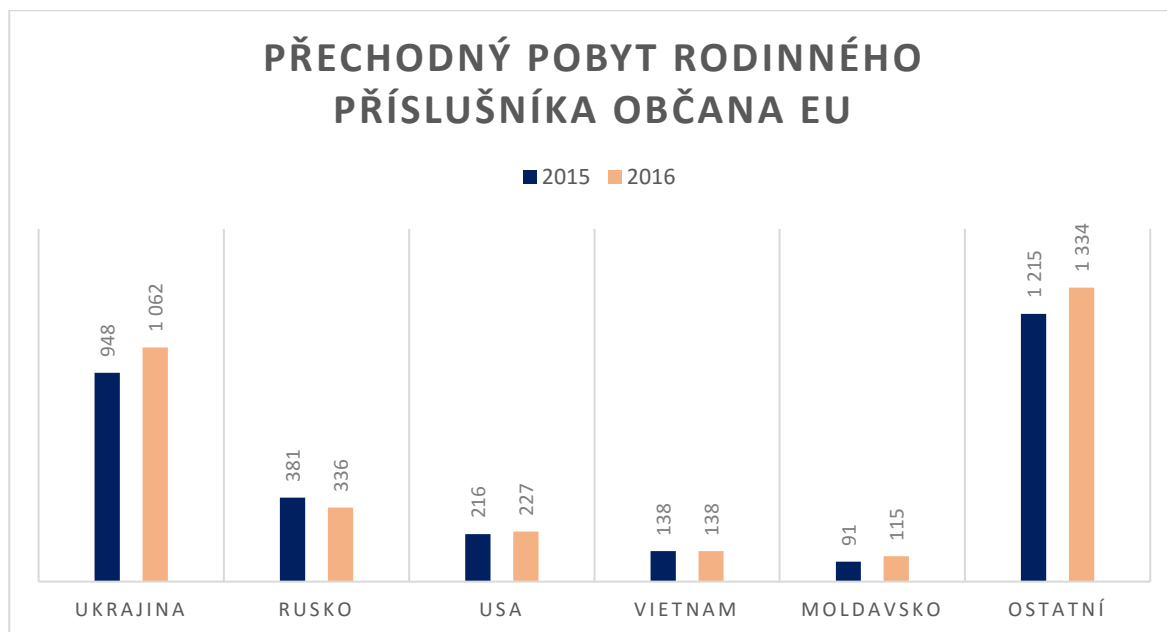
Graf 7 Přehled nejčastějších státních příslušností s žádostí o udělení přechodného pobytu občana Evropské unie

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

V grafu 8 jsou znázorněni občané třetích zemí, kteří jsou zároveň rodinnými příslušníky občana Evropské a jsou nejčastějšími žadateli o povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie. Z grafu je patrné, že nečastějšími rodinnými příslušníky občanů Evropské unie jsou státní příslušníci Ukrajiny, Ruska, Spojených států amerických a Vietnamu.

Graf 8 Přehled nejčastějších státních příslušností s žádostí o udělení přechodného pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

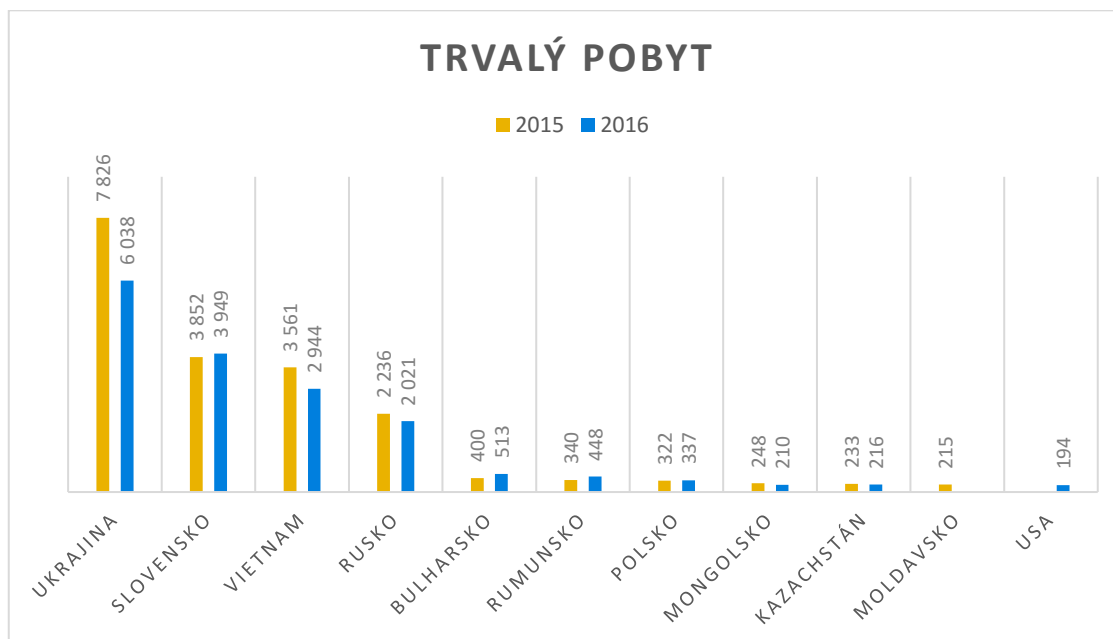
4.1.4 Trvalý pobyt

Ministerstvo vnitra v roce 2015 zaregistrovalo 22 469 žádostí o trvalý pobyt na území České republiky, přičemž občané Evropské unie podali 5 678 žádostí o trvalý pobyt a státní příslušníci ze třetích zemí podali v roce 2015 celkem 16 791 žádostí. V porovnání s rokem 2016, kdy bylo podáno celkem 20 070 žádostí o trvalý pobyt na území České republiky, došlo k poklesu podaných žádostí o 11%. V roce 2016 si o povolení k trvalému pobytu požádalo 6 133 občanů Evropské unie a 13 937 cizinců ze třetích zemí.

Z grafu 9 vyplývá, že nejčastěji žádajícími cizinci o trvalý pobyt na území České republiky jsou z cizinců „třetizemců“ státní příslušníci Ukrajiny, Vietnamu a Ruska. Mezi občany Evropské unie, kteří se hodlají trvale usídlit v České republice, patří státní příslušníci Slovenska, Bulharska a Rumunska.

V TOP desítce státních příslušností se v letech 2015 a 2016 na spodních pozicích vystřídali občané Moldavska s občany Spojených států amerických, kdy v roce 2015 byli častějšími žadateli o povolení k trvalému pobytu Moldavané a naopak v roce 2016 byli častějšími žadateli o povolení k trvalému pobytu na území české republiky Američané.

Graf 9 Přehled nejčastějších státních příslušností s žádostí o udělení trvalého pobytu na území České republiky

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

4.2 Nelegální migrace

Pojem nelegální migrace v nedávné době radikálně změnila svou definici. Zatímco do roku 2008, než vstoupila Česká republika do Schengenského prostoru, byla nelegální migrace vnímána a definována jako situace, kdy osoby (cizinci i občané České republiky) nedovoleným způsobem překročily státní hranice České republiky. V daném případě se jednalo o zjištěné případy neoprávněných vstupů cizinců na území České republiky i případy, kdy území České republiky opouštěly nebo případy, kdy se jen o neoprávněné překročení státní hranice prokazatelně pokusili. Patřilo sem zejména použití neregulérních cestovních dokladů, překročení státní hranice za pomoci převaděče nebo v úkrytu vozidla. Pod pojem nelegální migrace do roku 2008 spadala také kategorie porušování pobytového režimu, kdy byli zjištěni nelegálně pobývající cizinci ve vnitrozemí České republiky nebo na hraničních přechodech při vycestování z České republiky.

Schengenský prostor je území 26 evropských států (Česko, Slovensko, Německo, Rakousko, Polsko, Francie, Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Španělsko, Portugalsko, Itálie, Malta, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Dánsko, Finsko, Švédsko, Slovinsko, Řecko, Maďarsko, Island, Norsko, Švýcarsko a Lichtenštejsko), ve kterých lze překračovat státní hranice

smluvních států bez hraniční kontroly při splnění podmínek stanovených zákony daných států.

Vstupem České republiky do Schengenu dne 27.12.2007 se od počátku roku 2008 pojem nelegální migrace rozdělil na dvě sledované kategorie, a to

1. Nelegální překročení vnější schengenské hranice České republiky je první kategorií řazenou do nelegální migrace, kdy v této kategorii jsou sledováni cizinci i občané České republiky, které se pokusily o nedovolené překročení vnější schengenské hranice České republiky. Na území České republiky je vnější schengenskou hranicí mezinárodní letiště. Od roku 2008 je hraniční kontrola prováděna pouze na vnější Schengenské hranici. Státní hranice mezi sousedními státy se staly vnitřní schengenskou hranicí, na které se hraniční kontrola neprovádí, a tudíž nelze porovnávat získané údaje o nelegální migraci přes státní hranici s předchozími lety.
2. Nelegální pobyt je druhou kategorií nelegální migrace a jsou v ní vykazováni cizinci, kteří byli zjištěni již na území České republiky, včetně tranzitního prostoru na mezinárodních letištích, při porušování podmínek pro pobyt cizince stanovených zákonem. Od roku 2008 jsou do této kategorie zahrnováni cizinci, kteří na území České republiky vstoupí ze sousedního státu přes vnitřní schengenskou hranici bez náležitostí nutných ke vstupu na území České republiky (např. cestovní doklad, vízum, povolení k pobytu..). Před vstupem České republiky do schengenského prostoru spadali právě tyto cizinci do kategorie nelegální migrace přes státní hranice, a proto nelze ani v tomto případě oblast nelegálního pobytu porovnávat s předešlými lety (ČSÚ, 2017).

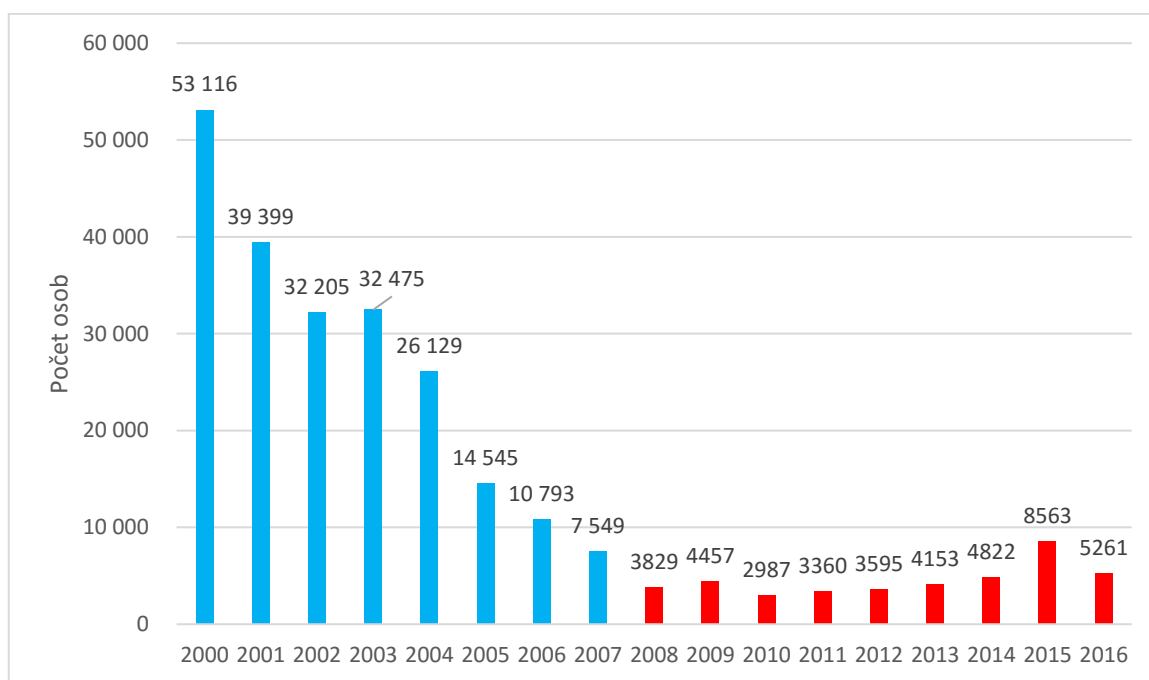
Nelegální migrace je velmi dynamickou oblastí s nízkou možností odhadu vývoje (převážně ve vztahu ke změnám migračních tras), která vyžaduje flexibilní a důsledný přístup České republiky jak ve vztahu k potírání nelegální migrace, tak ve vztahu k návratům cizinců nelegálně pobývajících na území České republiky. (Zpráva ŘSCP, 2017).

V grafu 10 je znázorněn vývoj nelegální migrace v České republice v rozmezí let 2000 až 2016. V období let 2000 až 2007 je znázorněna migrace před vstupem České republiky do schengenského prostoru a odstranění hraničních kontrol, v té době bylo na nelegální migraci pohlíženo jiným způsobem a do počtu nelegálních migrantů se počítalo

překročení státní hranice všech osob, kteří porušily zákonné podmínky pro překračování státní hranice.

Vývoj nelegální migrace po roce 2008, kdy došlo k výrazným změnám v souvislosti se vstupem České republiky do schengenského prostoru, ukazoval od roku 2011 postupné narůstání ročních počtů, kdy v roce 2015 došlo k markantnímu nárůstu zjištěných nelegálních migrantů na území České republiky. V roce 2016 došlo oproti předchozímu roku 2015 k výraznému snížení nelegálně migrujících osob

Graf 10 Vývoj nelegální migrace na území České republiky v letech 2000-2016.

Zdroj: ČSÚ 2017, vlastní zpracování

Nárůst nelegální migrace v roce 2015 byl extrémně vysoký a byl způsoben zejména občanskou válkou v Sýrii, bezpečnostní situací v zemích blízkého a středního východu způsobenou vlivem a aktivitou Islámského státu a teroristických organizací v dané oblasti. Impulem pro zvýšenou migraci uprchlíků z jejich vlasti bylo mimo jiné také prohlášení kancléřky Spolkové republiky Německo o přijetí uprchlíků v Německu a rozhodnutí o přijetí migrantů uvízlých v Maďarsku v září roku 2015.

Důvodem poklesu přívalu uprchlíků je omezení přijímání azylantů v zemích schengenského prostoru a také častější deportace do zemí původu při nepřijatelných žádostech o mezinárodní ochranu.

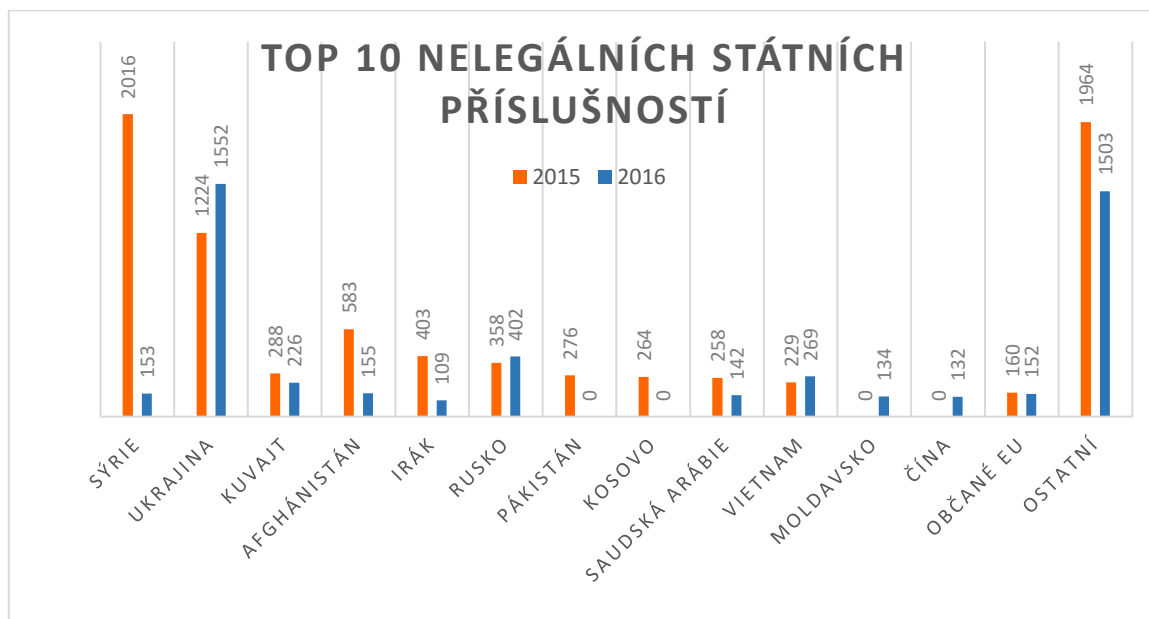
Nejpočetnější skupinou odhalených nelegálně migrujících osob se vyjma migrační vlny v roce 2015, kdy byli nejpočetnější skupinou státní příslušníci Sýrie, každoročně drží v popředí státní příslušníci Ukrajiny, Ruska, Kuvajtu a Vietnamu. Na základě zjištěných nelegálně migrujících osob byly zpracovány tabulky uvedené v příloze č. 14, 15, ve kterých je vyobrazeno TOP 10 státních příslušností, kteří tvoří více než 70% z celkové zjištěné nelegální migrace v roce 2015 a 65% celkové nelegální migrace v roce 2016.

Zastoupení státních příslušností je však v obou kategoriích nelegální migrace rozdílné. V kategorii nelegálního pobytu jsou v roce 2015 na 1. místě občané Sýrie, což bylo způsobené migrační vlnou právě z této oblasti a zejména cílem cesty převážně syrských, afghánských a iráckých uprchlíků, kteří přes území České republiky migrovali dále do Německa a skandinávských zemí. V roce 2016, kdy se migrační vlna zmírnila a neproudilo již z blízkého východu tolik uprchlíků, se na 1. místo vrátili státní příslušníci Ukrajiny, kteří se na území České republiky uchylují zejména s cílem získat zaměstnání.

V kategorii nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici se drží na vrcholu uprchlíci dle Konvence 1951. Uprchlíky dle Konvence 1951 se rozumí cizinec, který opustil svůj domov z důvodné obavy z pronásledování pro rasovou náboženskou nebo národnostní příslušnost a nemůže se proto do státu svého posledního bydliště nebo státní příslušnosti vrátit. Současně mu bylo státem, do kterého uprchl přiznáno postavení utečence. V České republice se nazývá tento cizinec azylantem. (Úmluva, 1951)

V grafu 11 jsou zobrazeny počty nelegálně migrujících cizinců jištěných při pobytu na území České republiky.

Graf 11 TOP 10 státních příslušností nelegálního pobytu v České republice v roce 2015 a v roce 2016

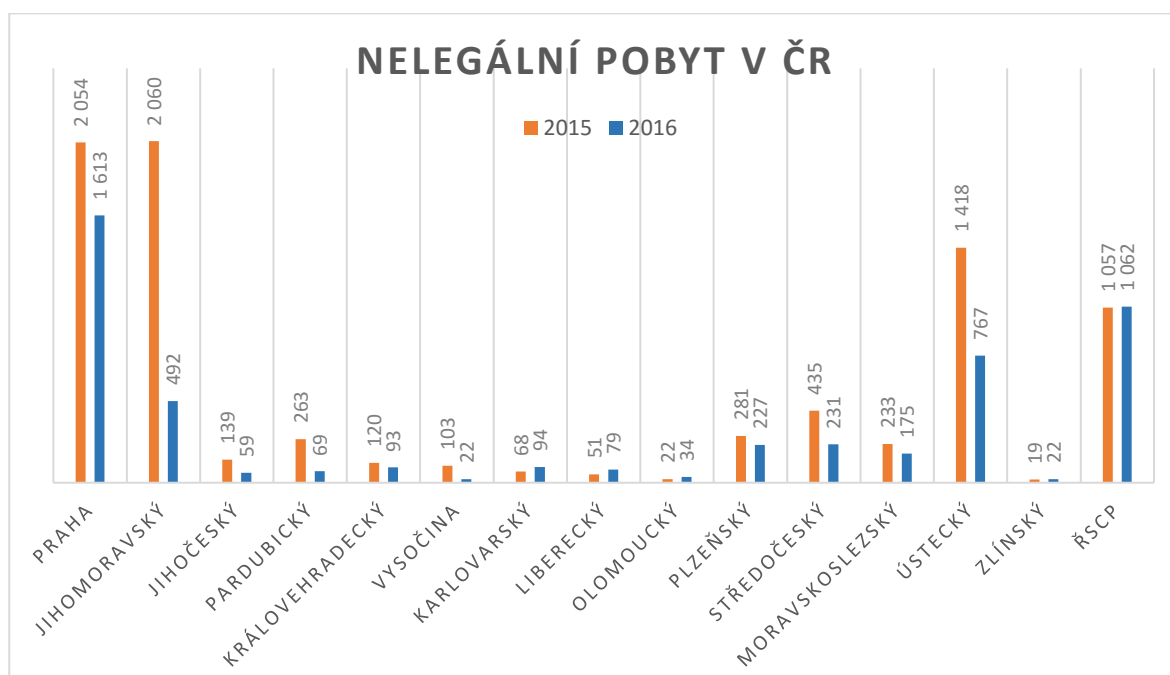

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Dalším zajímavým aspektem je rozložení nelegální migrace v jednotlivých krajích České republiky, přesněji v jednotlivých působnostech krajských ředitelství cizinecké policie, včetně ředitelství služby cizinecké policie, pod kterou spadá mezinárodní letiště přijímací středisko pro cizince. Z grafu 12 je zřejmé, že nejvíce zatíženými kraji, co se týká zjištěného nelegálního pobytu je cizinecká policie Krajského ředitelství Praha, Jihomoravského kraje, Ústeckého kraje a mezinárodní letiště společně s přijímacím střediskem pro cizince.

Počet zajištěných nelegálních migrantů v jednotlivých krajích České republiky se odvíjí od vybraných migračních tras, které cizinci volí při své migraci přes Českou republiky převážně do zemí západní a severní Evropy, zejména Německa a Švédska. Podrobněji se migračními trasami zabývá kapitola 4.2.1.

Graf 12 Porovnání nelegálního pobytu cizinců zjištěných v jednotlivých krajích České republiky v roce 2015 a 2016

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Nelegální migrace téměř vždy souvisí s dalším porušováním národních předpisů, ale i evropskými normami, zejména pak v oblasti páchaní trestné činnosti (převaděčství, padělání a pozměnění cestovních dokladů) nebo v oblasti zneužívání azylového systému.

Nelegální migranti jsou často zapojeni do páchaní závažné trestné činnosti, jako je pěstování, výroba a distribuce omamných a psychotropních látek, obchodování s lidmi, ale také narůstající hrozba islámského radikalismu a terorismu.

4.2.1 Nelegální migrace v Ústeckém kraji

Ústecký kraj je nejčastěji využívaným místem nelegálních migrantů k opuštění území České republiky do Spolkové republiky Německa. Skrz území Ústeckého kraje vede hlavní silniční komunikace, dálnice D8, která se na hranici obou států napojuje na německou dálnici A 17. Další významnou migrační trasou je železniční koridor do Německa vedoucí již z Vídně nebo Budapešti do Drážďan.

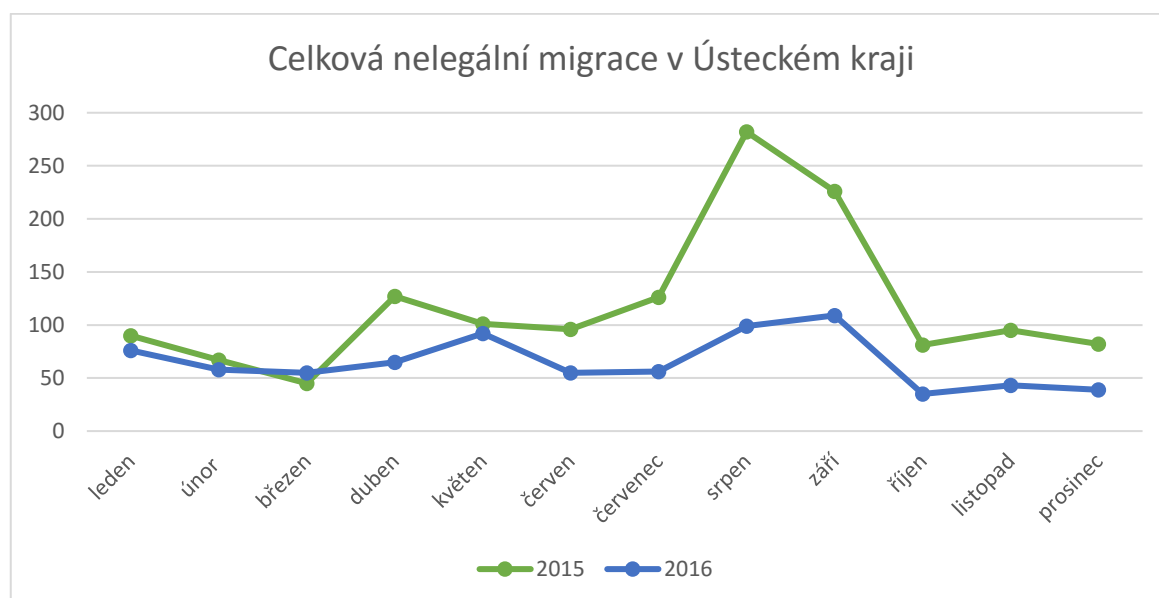
Ústecký kraj je i místem, kde dochází vysoké koncentraci cizinců z arabských zemích, kteří v Ústeckém kraji, Teplicích, využívají lázeňské péče a často překračují dobu povolenou vízem k pobytu na území České republiky.

Další oblastí, kdy se zdržují cizinci třetích zemí na území České republiky neoprávněně, je oblast zaměstnávání cizinců. Cizinci většinou s uděleným schengenským vízem nebo bez víza, cestují legálně do schengenského prostoru, kde se s vidinou lepšího života nechají zaměstnat a následně jsou vysláni k pracovní činnosti do České republiky, kde již pracují nelegálně bez pracovního povolení a víza za účelem zaměstnání, čímž se dopouští porušení zákona o pobytu cizinců a jsou za to postihováni správním vyhoštěním z území členských států Evropské unie.

Neopomenutelnou skupinou nelegálně pobývajících cizinců v teritoriu ústeckého kraje jsou i ti cizinci, kteří nevycestovali v době platnosti uděleného víza, nepožádali si o prodloužení si již jednou uděleného pobytu, nepodali žádost o povolení k pobytu za své narozené děti na území České republiky k pobytu nebo jim nebyl povolený pobyt prodloužen či jim byl povolený pobyt zrušen.

V následujícím grafu 13 je znázorněn měsíční vývoj celkové nelegální migrace v letech 2015 a 2016, ve kterém je zřejmý zvýšený nárůst migrace v období migrační krize v létě roku 2015.

Graf 13 Vývoj celkové nelegální migrace v letech 2015 a 2016 v Ústeckém kraji

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Celková nelegální migrace je tvořena cizinci zajištěnými při tzv. tranzitní nelegální migraci nebo s nelegálním pobytem na území České republiky. Do skupiny tranzitní nelegální migrace jsou zahrnuty osoby projíždějící přes Českou republiku a jsou zajištěni na hlavních migračních trasách. Do skupiny cizinců s nelegálním pobytem na území České republiky patří osoby, kteří v České republice pobývají s propadlým vízem nebo povolením k pobytu.

4.2.2 Migrační trasy

Do centrálních částí Evropy se dostávají migranti po dvou hlavních migračních trasách. Hlavními migračními trasami a nejvyhledávanějšími cestami běženců na území Evropy, jsou Balkánská migrační trasa a Středomořská migrační trasa.

- **Balkánská migrační trasa**

Balkánská migrační trasa je trasou, kterou se dostávají migranti z Turecka přes Egejské moře do Řecka či na nějaký řecký ostrov většinou na nafukovacích člunech, odkud dále pokračují na Balkánský poloostrov do Makedonie a Srbska, kde překračují nelegálně schengenskou hranici do Maďarska a pokračují dále do západní Evropy přes Slovensko či Rakousko a Českou republiku.

Balkánskou migrační trasu využívají převážně uprchlíci z Blízkého a Středního východu, ale také Kosovci a Albánci.

- **Středomořská migrační trasa**

Druhou hlavní trasou je cesta známá jako Středomořská migrační trasa či střední migrační trasa. Středomořská migrační trasa začíná na pobřeží severní Afriky, nejčastěji v západní Libyi, odkud vede na Apeninský poloostrov nebo na Sicílii přes Středozemní moře. Cesta pro většinu migrantů pokračuje skrz Itálii do Francie, Německa či dalších států západní Evropy či Skandinávie.

Středomořské migrační trasy využívají nejčastěji uprchlíci z Libérie, Eritrei, Nigérie či Somálska.

Kromě těchto dvou hlavních tras, kterou jsou migranty nejvyhledávanějšími, se migranti dostávají do Evropy také několika dalšími oblastmi. Jedná se o španělské exklávy Ceuta a Melilla na severu Maroka, které jsou značeny jako tzv. západní středomořská trasa.

Další migrační trasa bývá označována jako severní či arktická a jedná se o rusko-norskou hranici za severním polárním kruhem. Migranti, jejichž cílem je Skandinávie a migrují do Evropy z Asie, začali překračovat nelegálně také rusko-finskou hranici. Poměrně častými cestami běženců jsou také migrační trasy vedoucí z Turecka přes Černé moře nebo po pevnině do Bulharska. Další migrační trasou je také apulijská či kalábrijská trasa vedoucí z Libye nebo Egypta na území Itálie, nebo východní trasa z Ukrajiny do Polska.

Nelegální migrace v České republice je výrazně ovlivněna nárůstem podílu tranzitní nelegální migrace na migračních trasách, které vedou přes Českou republiku do zemí západní a severní Evropy.

Nejvíce migrujícími cizinci jsou občané Sýrie, Afghánistánu, Iráku a Pákistánu, kteří nejčastěji cestují v mezinárodních vlacích, osobních automobilech, ale v současné době dochází ke zvýšenému počtu zjištěných uprchlíků i v autobusech, nákladních vozidlech, obytných automobilech a dodávkách.

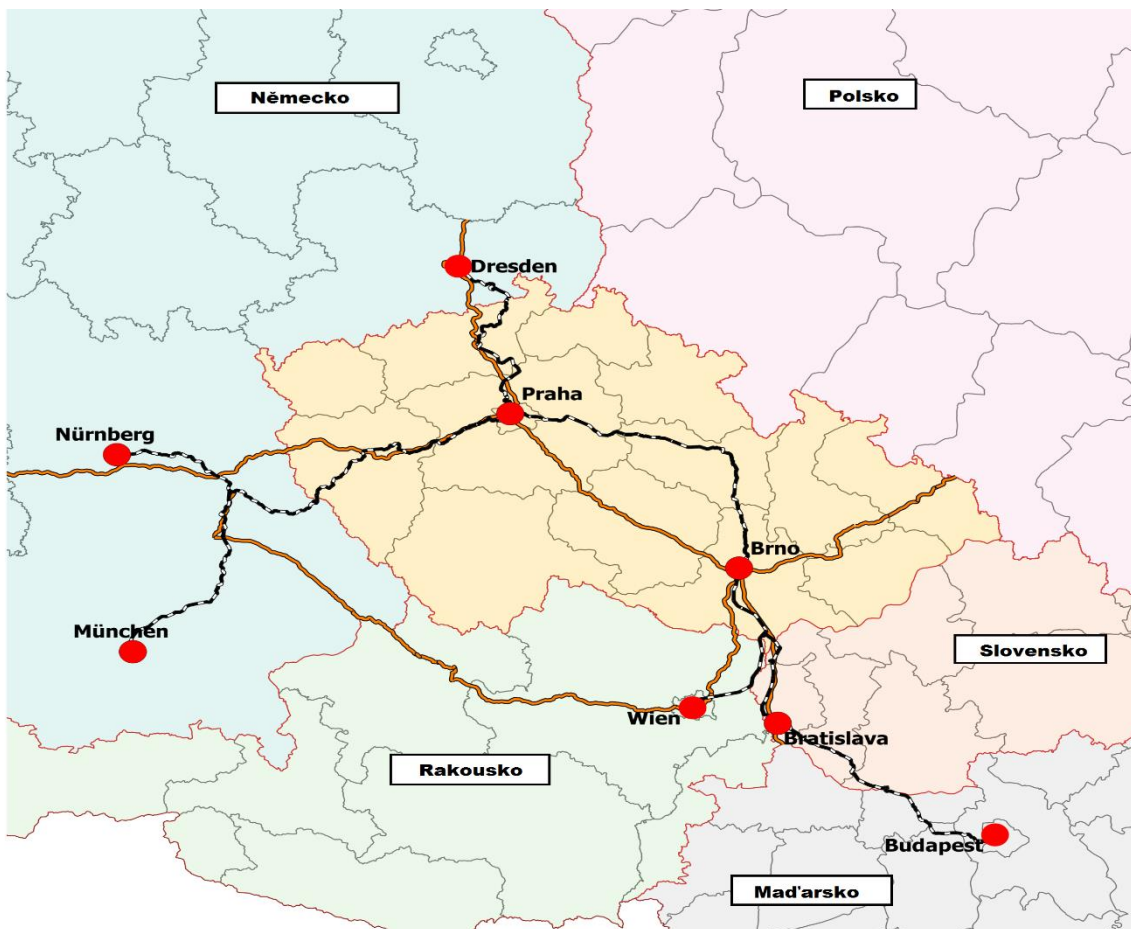
Hlavním směrem vstupu nelegálních migrantů do České republiky je přes území Jihomoravského kraje z Rakouska a Slovenska, kteří přicestovali předtím z Maďarska. V některých případech jsou registrováni i nelegální migranti cestující z Itálie přes území Rakouska. V tomto případě se jednalo zejména o Somálce v autobusech s padělanými doklady. V současné době cestují stejnou trasou, tzn. z Itálie, s padělanými cestovními doklady nebo úplně bez cestovních dokladů i občané Nigérie.

V případě tranzitní migrace opouští území České republiky nelegální migranti především přes Ústecký, případně Plzeňský kraj.

Při tranzitní migraci jsou nejčastěji využívány mezinárodní komunikace, především dálnice (D2, D1, D8 a D5) a železniční mezinárodní trasy Vídeň – Praha – Drážďany, případně Budapešť – Praha – Drážďany.

Z uvedených informací jsou pak odůvodněné nejčastější záchyty nelegálních migrantů právě v oblastech, kterými vedou hlavní mezinárodní silniční a železniční cesty, a to v kraji Jihomoravském, Ústeckém, Plzeňském a v Praze. Tranzitní silniční i železniční trasy vedoucí skrz území České republiky jsou znázorněny na obrázku 10.

Obrázek 10 Migrační cesty vedoucí přes území České republiky

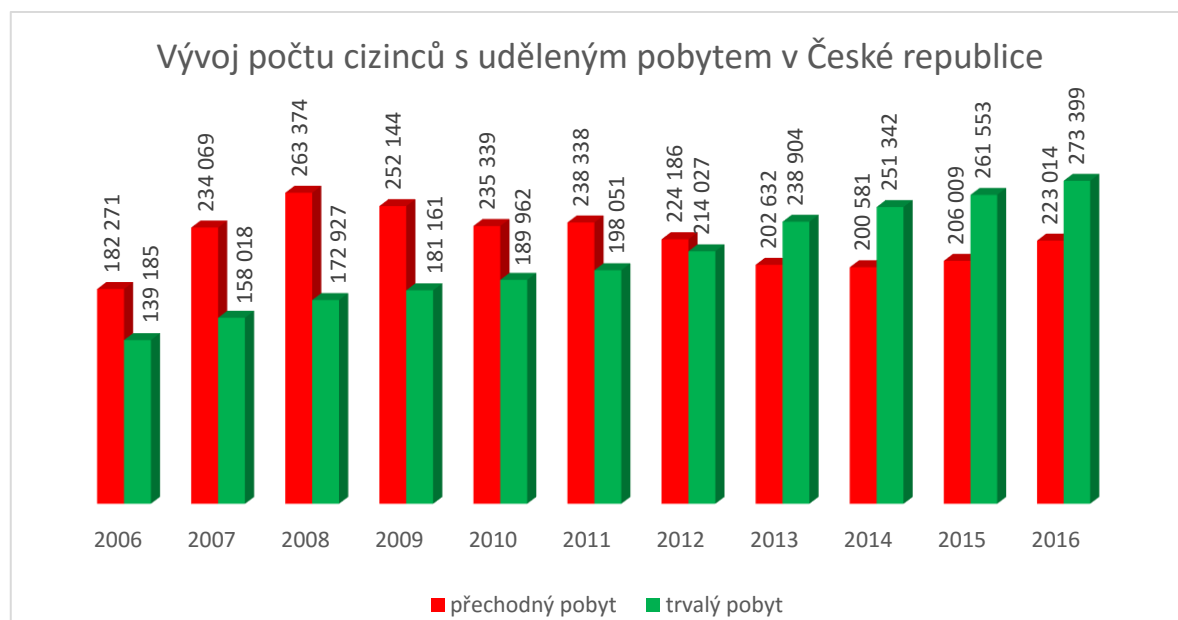
Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

4.3 Integrace cizinců

Na území České republiky pobývá téměř 5% cizinců s povoleným pobytem s celkové populace obyvatelstva České republiky. Počet cizinců s povoleným pobytem na území České republiky v posledních deseti letech stabilně narůstá. Počet cizinců s povoleným trvalým pobytem na území České republiky přibývá, což je způsobeno tím, že stále více cizinců splňuje podmínku nepřetržitého pobytu v České republice po dobu 5 let. V kategorii přechodného pobytu se počet cizinců meziročně mění, což je způsobeno atraktivitou České republiky u cizinců s pohledu hospodářských a ekonomických výhod. Dále je stav ovlivněn počtem občanů Evropské unie v České republice, kteří na jejím území pobývají spíše přechodně, zatímco občané třetích zemí mají povolený ve větším počtu pobyt trvalý. Vývoj

přechodných a trvalých pobytu v České republice v posledních 10 letech je znázorněn v grafu 14.

Graf 14 Vývoj počtu cizinců s trvalým a přechodným pobytem v České republice v letech 2006 až 2016

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Mezi cizinci s povoleným pobytem na území České republiky převládají dlouhodobě státní příslušníci Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu.

Ve struktuře všech cizinců s povoleným pobytem na území České republiky je zastoupení cizinců ze třetích zemí většinový i s ohledem na stoupající zastoupení občanů Evropské unie. Občané třetích zemí jsou proto cílovou skupinou integrace cizinců v České republice.

Cílem České republiky v oblasti integrace je co možná nejrychlejší začlenění cizince do majoritní společnosti tak, aby mohl v České republice samostatně fungovat a nebyl na ve velké míře závislý.

V České republice se integrací cizinců zabývá velké množství institucí a organizací, stejně tak jako samotná ministerstva České republiky, které se pro cizince snaží zvýšit informovanost o možnostech, jaké jim jsou nabízeny. Jedná se mimo jiné o pomoc při

zajištění bydlení, pomoc při vstupu na trh práce, jazykové kurzy, vzdělávání, multikulturní akce, dotační programy a jiné.

Jednou z hlavních podmínek, kdy se cizinec lépe integruje do majoritní společnosti, je aktivní vyhledávání pomoci a snaha o vlastní začlenění. Naopak nejhorším momentem pro cizince je, když se pohybuje pouze v komunitě dalších cizinců, většinou jen rodinných příslušníků a majoritní společnosti se spíše vyhýbá.

Vrcholným stupněm integrace cizinců na území České republiky je získání státního občanství České republiky.

4.3.1 Státní občanství

Nabývání, pozbývání, prokazování a zjišťování státního občanství České republiky, vydávání osvědčení o státním občanství České republiky, vedení evidence fyzických osob, které nabyly nebo pozbyly státní občanství České republiky, řízení ve věci státního občanství a přestupky na úseku státního občanství upravuje zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. (Zákon o státním občanství)

O udělení státního občanství může dle zákona o státním občanství požádat cizinec, který má na území České republiky povolen trvalý pobyt a ke dni podání žádosti pobývá na území České republiky alespoň 5 let, nebo 3 roky v případě, že je občanem Evropské unie anebo pobýval na území České republiky v součtu celkem alespoň 10 let.

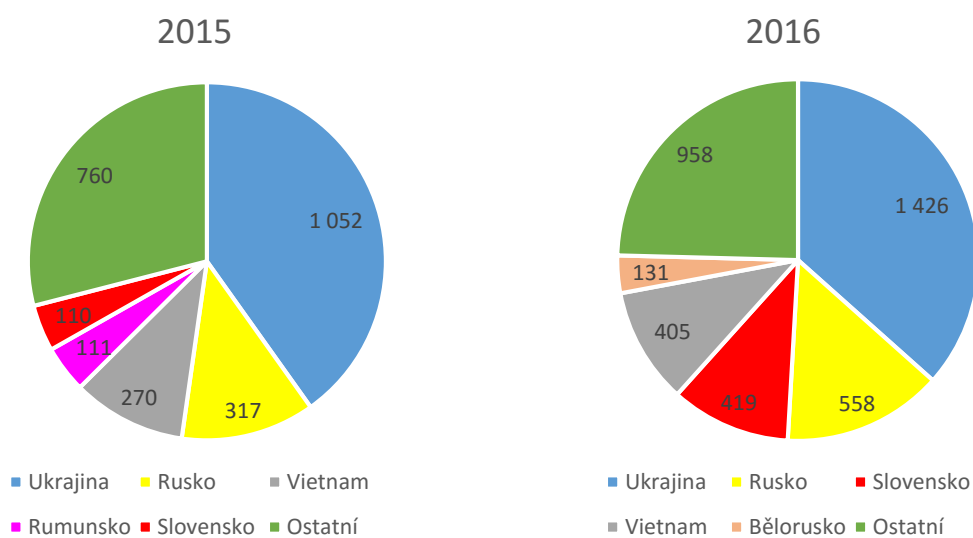
Pro získání státního občanství musí cizinec prokázat znalost českého jazyka, základní znalost ústavního systému a základní orientaci v kulturně-společenských, zeměpisných a historických reáliích České republiky, a to alespoň tříletým absolvováním základní, střední, nebo vysoké školy, na které byl vyučovacím jazykem český jazyk. Tuto podmínku nemusí cizinec splnit, pokud je mladší 15 let, starší 65 let nebo mu mentální či tělesné postižení neumožní tuto podmínku splnit. (Zákon o státním občanství, § 14)

Zákon o státním občanství nepožaduje, aby se žadatelé o udělení státního občanství České republiky vzdali svého dosavadního státního občanství.

V České republice bylo v roce 2015 uděleno státní občanství 2 620 cizincům a v roce 2016 bylo uděleno státní občanství 3 897 cizincům.

Nejvíce státních občanství bylo v roce 2015 uděleno státním příslušníkům Ukrajiny, Ruska, Vietnamu, Rumunska a Slovenska. Naproti tomu v roce 2016 bylo státní občanství České republiky uděleno občanům Ukrajiny, Ruska, Slovenska, Vietnamu a Běloruska. Porovnání počtu udělených státních občanství jednotlivých státních příslušností je znázorněn v uvedených grafu 15

Graf 15 Počet udělených státních občanství dle státních příslušností v letech 2015 a 2016

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

5 Výsledky a diskuse

Součástí praktické části diplomové práce jsou také zpracované odpovědi respondentů, kteří žijí na území České republiky již delší dobu a prochází procesem integrace v České republice, ale také zpracované výpovědi nelegálně migrujících cizinců přes území České republiky při jejich zajištění.

5.1 Případové studie cizinců s pobytem v České republice

Pro zpracovávané případové studie cizinců procházející procesem integrace cizinců na území České republiky byly vybraným respondentům položeny stejné otázky a byli vybráni cizinci metodou náhodného výběru, kdy se jedná o muže i ženy, různého věku, vzdělání, státní příslušnosti i mentality smýšlení, aby bylo možné porovnat vnímání a pohled cizinců na Českou republiku.

V případových studiích jsou respondenti ponecháni v anonymitě a jsou označeni přidělenými kódy. Pro zpracování dat a zhodnocení závěrů byla zpracována tabulka, ze které vyplývá, o jaké cizince se jedná.

Tabulka respondentů

	R1	R2	R3	R4	R5
Pohlaví	muž	žena	muž	muž	muž
Věk	50 let	37 let	19 let	52 let	59 let
Rodinný stav	ženatý	vdaná	svobodný	ženatý	ženatý
Státní příslušnost	bez státní příslušnosti	Libanon	Ukrajina	Rumunsko	Vietnam
Povolání	tlumočník	v domácnosti	student	obráběč kovů	OSVČ
Délka pobytu v ČR	28 let	4 roky	1 rok	24 let	37 let
Druh pobytu	trvalý	přechodný	trvalý	státní občanství	trvalý

Všem respondentům byly položeny následující otázky, které jsou zpracovány v jednotlivých případových studiích.

- Jaký je důvod Vašeho příjezdu do České republiky?
- Měl/a jste po příjezdu do České republiky problémy s adaptací?
- Dorozumíte se dostatečně dobře v českém jazyce?

- Měl/a jste/Máte problémy se začleněním do společnosti – zaměstnání, jednání s úřady?
- Jaké máte v České republice zázemí – sociální, ekonomické, kulturní?
- Jaké jsou vaše vazby na domovský stát?
- Jaké máte pozitivní či negativní zkušenosti či zážitky na území České republiky?
- Jaké jsou dle vás výhody či nevýhody pobytu v České republice?

5.1.1 Studie č. 1 – respondent bez státní příslušnosti

Respondent R1 odpověděl bez problémů na všechny položené otázky a komunikoval bez jakýchkoliv problémů.

R1 uvedl, že na území České republiky přicestoval za studiem, kdy neměl žádné problémy s adaptací, jelikož měl zajištěné ubytování.

K otázce dorozumívání R1 uvedl, že český jazyk je pro cizince velmi těžký, ale že časem se jej naučil, zdokonaloval se v něm a v současné době je hojně využíván jako tlumočnick.

R1 k otázce začlenění uvedl: *„Noo.. sehnat zaměstnání v České republice je pro cizince obtížné, lidé k nim nemají důvěru a bojí se odlišné národnosti. S jednáním na úřadech jsem žádné problémy neměl.“*

R1 dále uvedl: *„V České republice žije celá má rodina, považují Českou republiku za svůj domovský stát.“* Při této odpovědi se R1 pousmál a tvářil se spokojeně. Z jeho výrazu bylo patrné, že je v České republice rád.

Při další položené otázce se R1 zamyslel a nakonec řekl: *„Česká republika je právním státem, kde je respektován každý jeho občan, i když v posledních letech stoupá neochota lidí a obava z cizinců arabského původu. Já osobně, ale žádné negativní zkušenosti nemám.“*

Jako výhody pobytu v České republice označil bezpečnost, kvalitu vzdělávání a základní lidská práva. Naopak nevýhody či negativa vidí v tom, že jsou lidi tzv. „házení do jednoho pytle“.

5.1.2 Studie č. 2 – respondent z Libanonu

Respondent R2 odpověděla bez problémů na všechny položené otázky, avšak v řeči byly „vidět“ jisté obavy a ostych.

R2 uvedla, že na území České republiky přicestovala letecky z důvodu sloučení rodiny.

K otázce dorozumívání R2 uvedla, že má jistou jazykovou bariéru, ale že se snaží komunikovat a okolí porozumět.

R2 k otázce začlenění uvedla: „*S jednáním na úřadech jsem zatím neměla žádné problémy, ale jako muslimka mám problém sehnat zaměstnání. Nosím šátek a myslím, že to je hlavním problémem.*“

R2 k otázce zázemí v české republice uvedla: „*V České republice žije můj manžel i děti, ale občas se mi postesknou po rodičích, kteří žijí v Libanonu.*“ Domovským státem označila R2 tu zemi, kde je člověk respektován a spokojen.

Na další položenou otázku R2 odpověděla: „*V České republice jsem se setkala se spoustou ochotných lidí, kteří se mi snažili pomoci. S negativními zážitky jsem se naštěstí nesešla...*“

Podobně jako R1 uvedla R2 jako výhody pobytu v České republice kvalitní vzdělávání, zdravotnictví i ostatní služby. Nevýhodou je pro R2 zatím překážka v dorozumívání.

5.1.3 Studie č. 3 – respondent z Ukrajiny

Dalším dotazovaným respondentem byl mladý muž, který jako student rád poskytl informace potřebné ke zpracování této studie.

Na dotaz k důvodu svého příjezdu do České republiky se R3 uvedl: „*Do České republiky jsem přicestoval před nedávnem studovat, ale také za svým otcem, který tu žije již dlouhou dobu. Od příjezdu do České republiky bydlím u otce, takže jsem neměl problémy s bydlením.*“

...“ *Co se týká dorozumívání, jsem měl s češtinou ze začátku problémy, nyní již se dorozumím slušně.*“ Ve tváři mladíka byla vidět spokojenost s jeho jazykovou schopností.

R3 dále uvedl, že jako student zatím nemusel řešit problémy se zaměstnáváním, ale uvedl, že vyřizování na úřadech trvá dlouho, obzvlášť vyřízení jeho povolení k pobytu.

R3 ke svým vazbám na domovský stát řekl: „*Na Ukrajině je horší politicko-ekonomická situace než v České republice, kde jsou příznivější podmínky nejen pro rozvoj podnikání přesto si mi po domově stýská, chybí mi rodina a přátelé.*“

„ V České republice se mi líbí, našel jsem si tu už nějaké přátele a mám tu otce. Žádné negativní zkušenosti nemám.“ uvedl R3 k další otázce.

Na poslední otázku odpověděl R3 poměrně sebevědomě, když řekl: *„ Do České republiky jsem přicestoval, abych dosáhl svých cílů a úspěchů, neboť na Ukrajině by se mi to z důvodu špatné ekonomiky a politiky nepodařilo.“*

5.1.4 Studie č. 4 – respondent z Rumunska

Respondentem R4 je muž, u kterého nejsou rysy cizince patrné na první pohled, žil totiž v Rumunsku v české vesnici. I R4 odpověděl na všechny položené otázky bez jakýchkoli problémů.

R4 uvedl, že do České republiky přicestoval společně s manželkou za účelem sloučení rodiny, ale také za prací.

K otázce týkající se adaptace v České republice uvedl: *„ V České republice jsem neměl žádné problémy s adaptací, jelikož je bydlení snadno dostupné. S dorozumíváním v Čechách jsem neměl žádné problémy. Narodil jsem se v Rumunsku, v české vesnici, kde se mluvilo převážně česky. Jediný problém mám v gramatice.“*

„ V České republice jsem neměl problém sehnat práci, mnohem horší je jednání s úřady, kdy je z mého pohledu vše velmi zdlouhavé...“ odpověděl na další otázku R4.

R4 dále uvedl, že za svůj domov považuje Českou republiku a do Rumunska jezdí za svými přáteli a zbytkem rodiny na návštěvu, „na dovolenou“.

K pozitivním a negativním zkušenostem s obyvateli uvedl R4: *„ V České republice jsou lidé velmi ochotní a vstřícní. Možná proto jsem se dosud nesetkal s žádnými negativními zkušenostmi.“*

Jako výhody pobytu v České republice vidí R4 lepší pracovní příležitosti, ekonomickou situaci a výbornou dopravní dostupnost. Mezi nevýhody R4 zařadil i po letech svého pobytu v České republice odloučení od zbytku rodiny.

5.1.5 Studie č. 5 – respondent z Vietnamu

Posledním respondentem R5 je podnikatel, který odpověděl na položené otázky pouze stroze. Z jeho komunikace bylo zřejmé, že i po letech pobytu v České republice mu činí český jazyk problémy.

Na první položenou otázku odpověděl R5 „lámanou“ češtinou, že do České republiky přicestoval před více jak 25 lety studovat.

R5 řekl: „*Po příjezdu do České republiky jsem neměl problémy s adaptací, avšak výslovnost a gramatika českého jazyka mi činí problémy i v současné době.*“

R5 dále na pokládané otázky odpovídal následovně: „*V České republice jsem neměl žádné problémy s jednáním na úřadech ani při vyřizování zaměstnání.*“ ... „*V České republice bydlím se svou ženou a dětmi a mám zde spoustu přátel. Českou republiku považuji za svůj domov. S příbuznými ve Vietnamu jsem v kontaktu telefonicky a přes sociální síť, cestování do Vietnamu je drahé.*“

Na položenou otázku týkající se výhod a nevýhod pobytu v České republice uvedl R5: „*V České republice je dobrá dopravní obslužnost a poskytování služeb, je tu také dobré jídlo a pivo.*“ Za negativa R5 označil absenci rodiny a přátel žijících ve Vietnamu a proměnlivé klimatické podmínky – horko, zimu.

Ze zpracovaných případových studií u cizinců pobývajících legálně na území České republiky, kteří se nacházejí v různých fázích integrace do majoritní společnosti, je patrné, že jsou v České republice spokojeni, nemají žádné závažné problémy s integrací do společnosti a většina z nich považuje Českou republiku za svůj domov.

Z provedeného výzkumu lze usoudit, že obyvatelstvo České republiky je k cizincům pobývajícím na území České republiky za předpokladu, že dodržují platné zákony a normy v České republice, tolerantní a snaží se jim z jejich integrací v České republice pomoci

5.2 Případové studie nelegálních migrantů

Předmětem případových studií nelegálních migrantů jsou cizinci, kteří nelegálně cestovali přes území České republiky bez požadovaných náležitostí, což znamená, že nebyli držiteli platných cestovních dokladů a víz.

Vybráni byli zejména uprchlíci ze zemí nejčastějšího výskytu v době migrační krize v roce 2015 a ve sledovaném období diplomové práce v roce 2015 a 2016, kteří byli při svém nelegálním pobytu zjištěni na území Ústeckého kraje. Nelegální migranti z Iráku, Sýrie, Afghánistánu byli vybráni náhodně, tak, aby byl zastoupen vždy respondent z daného státu.

5.2.1 Studie č. 1 – respondent ze Sýrie

Prvním cizincem, který je předmětem popisu této studie, je žena, státní příslušnice Sýrie, žadatelka o azyl v Maďarsku.

Žena byla zjištěna společně se svým manželem a dětmi v březnu roku 2015 v dodávkovém vozidle na dálnici D8 v blízkosti státní hranice do Spolkové republiky Německa bez cestovního dokladu a víza.

Cizinka ve své výpovědi uvedla, že odcestovala ze Sýrie i se svým manželem a dětmi z důvodu probíhajícího válečného konfliktu mezi Kurdy a Islámským státem. Žena uvedla, že cestovali s rodinou balkánskou trasou za pomoci převaděčů zhruba jeden měsíc, než byli zajištěni v České republice. Cizinka uvedla, že nechtěla zůstat v Maďarsku v uprchlickém táboře, jelikož tam byly špatné životní podmínky. Respondentka cestovala do Německa, kde chtěla požádat o azyl.

Žena shodně se svým manželem uvedla, že se nemohou vrátit do Sýrie z obavy o svůj život a že cestovali do Německa, kde jako Kurdové snáze získají azyl a jsou tam lepší podmínky pro život než jinde v Evropě.

Ze získaných informací a výpovědi respondentky je patrné, že opustila svou rodnou zemi opravdu z obavy o svůj život, nicméně v jejím jednání je zjevný i úmysl usídlit se v zemi s lepší hospodářskou a ekonomickou stabilitou.

Muž, i jeho rodina, byl zajištěn v zařízení pro zajištění cizinců z důvodu jeho deportace do Maďarska, které je odpovědné za posouzení jeho žádosti o azyl. K realizaci předání dle Dublinského nařízení nedošlo z důvodu uplynutí lhůty pro zajištění a neakceptace dožadovaného státu z důvodu velkého přívalu uprchlíků a selhání azylového systému.

5.2.2 Studie č. 2 – respondent z Afghánistánu

Nelegálním cizincem, který je předmětem popisu pro danou studii, je muž, státní příslušnosti Afghánistánu, žadatel o azyl v Maďarsku.

Cizinec byl zjištěn společně se svou manželkou a dětmi v srpnu roku 2015, když cestoval i se svou rodinou nelegálně bez cestovních dokladů a víz v mezinárodním vlaku do Německa.

Cizinec uvedl, že z Afghánistánu odcestoval a již delší dobu žije v Iránu, kde se seznámil i se svou manželkou. Z Iránu se rozhodli společně vycestovat vlivem pohybu ostatních migrantů z Afghánistánu. Muž cestoval i se svou rodinou balkánskou trasou asi 14 dní za pomoci převaděčů, než se dostal do České republiky. Cesta nebyla pro něj ani jeho rodinu snadná, když museli zdolat dlouhou cestu pěšky, autobusem či lodí přes Egejské moře, za což zaplatil téměř všechny své úspory. I přesto, že muži a jeho rodině šlo během strastiplné cesty o život, byl jejich cílem Hamburk v Německu, kde chtěl požádat o azyl, usídlit se tam, žít a pracovat. Muž také uvedl, že se nemá kam vrátit, že v Afghánistánu nic nemá a Irán opustil.

Z výpovědi manželky respondenta bylo zjištěno, že i na území Iránu pobývali nelegálně a že se rozhodli cestovat do Německa z důvodu lepších životních a ekonomických podmínek.

Ze zpracování dat a zhodnocením zjištěných informací je zřejmé, že muž i se svou rodinou vycestoval ze země svého pobytu s vidinou lepšího živobytí v Německu, kam se vydal. Hlavním důvodem k jeho cestě byl vliv migrační krize na cizincovo rozhodnutí vydat se na života ohrožující cestu. Ze zjištěných skutečností, je zřejmé, že muž ze země své státní příslušnosti Afghánistánu vycestoval již dříve, v novém bydlišti, Iránu, se usadil a založil rodinu, a proto je z jeho jednání zřejmé, že se v tomto případě jedná o migraci účelovou - ekonomickou, než z obavy o život svůj a své rodiny.

I tato rodina byla zajištěna v zařízení pro zajištění cizinců z důvodu její deportace do Maďarska, které je odpovědné za posouzení jeho žádosti o azyl. K realizaci předání dle Dublinského nařízení nedošlo opětovně z důvodu uplynutí lhůty pro zajištění a selhání azylového systému v Maďarsku.

5.2.3 Studie č. 3 – respondent z Iráku

Posledním z popisovaných nelegálních migrantů je muž, státní příslušnosti Iráku, který byl zjištěn na konci září roku 2015 jako spolujezdec v osobním automobilu na dálnici D8 v blízkosti státní hranice do Spolkové republiky Německa bez víza.

Cizinec uvedl, že z Iráku odcestoval letecky do Turecka, odkud oplul za pomoci převaděče do Řecka. Odtud cestoval společně s dalšími migranty balkánskou trasou autobusy a následně vlakem a osobním automobilem až do svého zajištění v České republice. Muž uvedl, že cestoval do Švédska, kde žije jeho bratr a u něj tajně i manželka s dětmi. Důvodem k odjezdu z Iráku byla jeho obava o život, kterou muž přisuzoval bezpečnostní situaci v Iráku a také skutečnost zaměstnání pro americkou armádu. Cizinec uvedl, že mu v Iráku hrozí smrt za kolaboraci.

Ze zjištěných informací a z výpovědi respondenta je patrné, že opravdu z Iráku odcestoval z obavy o svůj život a cestoval za svým bratrem a rodinou.

Cizinec byl pro své nezákonné jednání zajištěn v zařízení pro zajištění cizinců, bylo mu vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění z území členských států Evropské unie, protože ze sdělení ministerstva vnitra nevyplýnul, že by cizinci hrozilo v Iráku reálné ohrožení života. Vzhledem ke skutečnosti, že cizinec nepožádal o mezinárodní ochranu v České republice ani v jiném státě Evropské unie, byl na základě rozhodnutí o správním vyhoštění v únoru roku 2016 deportován do Iráku.

Ze zpracovaných případových studií náhodných respondentů i analytické části diplomové práce je zřejmé, že nelegální migranti svou rodnou zemi opouštějí skutečně spíše z ekonomických důvodů než z obavy o svůj život, protože tito by se usídlili v první pro ně bezpečné zemi a nepodnikali často i se svými rodinami riskantní cestu do ekonomicky vyspělých zemí Evropy.

V budoucnosti lze očekávat, že vývoj zahraniční migrace v České republice i v ostatních Evropských zemích se bude odvíjet od bezpečnostní i ekonomické situace v problémových oblastech světa, zejména od válečného stavu v zemích Blízkého a Středního

východu, ale také na vývoji v rozvojových afrických zemích, odkud do Evropy proudí stále nejvíce uprchlíků.

Pro Českou republiku i Evropskou unii je nutné, aby všechny dotčené státy zvolily vhodnou migrační politiku, zejména, aby postupovaly jednotně a vpouštěly na území členských států Evropské unie jen ty cizince, kteří pro vstup a pobyt splňují stanovené podmínky. Nutná je také regulace nelegální migrace a deportace nelegálních běženců mimo území České republiky i Evropské unie. Nekompatibilní a neregulovaný příliv uprchlíků může mít pro Evropu i budoucí generace velmi nepříjemné důsledky.

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo komplexně zpracovat a objasnit problematiku zahraniční migrace a integrace cizinců na území České republiky. Česká republika se v posledních letech stala pro uprchlíky z Blízkého a Středního východu a z Afriky tranzitní zemí na jejich cestě do zemí západní a severní Evropy. I přes tento trend se však pro řadu cizinců, zejména ze zemí bývalého sovětského bloku, stala Česká republika zemí cílovou a následně i domovem.

Přestože statistické údaje hovoří o poklesu objemu zjištěných případů nelegální migrace v České republice, pohybuje se na jejím území stále velké množství cizinců, kteří odcestovali ze svých rodných zemí z nejrůznějších důvodů. Přistěhovalí cizinci mohou být pro Českou republiku přínosem, ale i zátěží. Cizinci, kteří již v České republice prošli procesem integrace, dnes fungují na různých lukrativních pracovních pozicích či vykonávají jinou, pro Českou republiku přínosnou činnost. Přistěhovalci také pomáhá vyrovnávat záporný přirozený přírůstek obyvatelstva a proces demografického stárnutí, se kterým se potýká většina vyspělých zemí. Negativními dopady nelegální migrace může být nárůst kriminality, ale i oprávněný strach občanů ze stále častějších teroristických útoků a zneužívání sociálního systému.

V teoretické části práce byly analyzovány teoretické souvislosti týkající se cizinců a jejich pobytu na území České republiky. Současně byly definovány a určeny právní normy České republiky i Evropské unie, jež upravují podmínky vstupu a pobytu cizinců na jejich území. Stanoveny byly také nejrůznější státní orgány a jejich činnosti, které hrají významnou roli právě v oblasti povolování pobytu, ale i represe.

Praktická část komplexně zpracovává získaná statistická data a vyobrazuje vývoj legální i nelegální migrace na území České republiky pomocí přehledných tabulek a grafů.

Z dat zpracovaných v analytické části práce vyplynulo, že v oblasti legální migrace, tzn. vydaných krátkodobých víz a dlouhodobých víz i povolení k pobytu, byli nejčastějšími žadateli v letech 2015 a 2016 Rusové a Ukrajinci. Nejčastějšími žadateli o přechodný pobyt v České republice z řad občanů Evropské unie byli Slováci následováni Rumuny, Bulhary a Němci. Nejčastěji podávali ve sledovaném období cizinci žádosti o krátkodobá víza za účelem turistiky. Žádosti o dlouhodobá víza či dlouhodobý pobyt byly podávány nejčastěji za účelem studia, ekonomických aktivit cizinců či sloučení rodiny v České republice.

V oblasti nelegální migrace je z analyzovaných dat zřejmé, že nelegální migrace v České republice klesá, oproti situaci v roce 2015, kdy vyvrcholila migrační krize a příliv uprchlíků zvláště ze zemí Blízkého a Středního východu, ale i z afrických zemí se v porovnání s předchozími lety téměř zdvojnásobila. V roce 2015 byli nejčastějšími nelegálními migranty Syřané, kteří vystřídali na první pozici občany Ukrajiny, kteří v oblasti nelegální migrace dominují dlouhodobě. Migrační krize v roce 2015 měla vliv i na situaci v Ústeckém kraji, který je jedním z nejvytíženějších krajů v České republice z důvodu jeho polohy na hlavní migrační trase do Spolkové republiky Německa.

Ze zpracovaných případových studií u cizinců pobývajících legálně na území České republiky, kteří se nacházejí v různých fázích integrace do majoritní společnosti, je patrné, že jsou v České republice spokojeni, nemají žádné závažné problémy s integrací do společnosti a většina z nich považuje Českou republiku za svůj domov. Z provedeného výzkumu lze také usoudit, že obyvatelstvo České republiky je k cizincům pobývajícím na území České republiky za předpokladu, že dodržují platné zákony a normy v České republice, tolerantní a snaží se jim s jejich integrací v České republice pomoci.

Ze zpracovaných případových studií náhodných respondentů i analytické části diplomové práce je zřejmé, že nelegální migranti svou rodnou zemi opouštějí spíše z ekonomických důvodů než z obavy o svůj život, protože ti by se usídlili v první pro ně bezpečné zemi a nepodnikali často i se svými rodinami riskantní cestu do ekonomicky vyspělejších zemí Evropy.

V budoucnosti lze očekávat, že vývoj zahraniční migrace v České republice i v ostatních Evropských zemích se bude odvíjet od bezpečnostní i ekonomické situace v problémových oblastech světa, zejména od válečného stavu v zemích Blízkého a Středního východu, ale také na vývoji v rozvojových afrických zemích, odkud do Evropy proudí stále nejvíce uprchlíků.

Pro Českou republiku i Evropskou unii je nutné, aby všechny dotčené státy zvolily vhodnou migrační politiku, zejména, aby postupovaly jednotně a vpouštěly na území členských států Evropské unie jen ty cizince, kteří pro vstup a pobyt splňují stanovené podmínky. Nutná je také regulace nelegální migrace a deportace nelegálních běženců mimo území České republiky i Evropské unie. Nekontrolovatelný a neregulovaný příliv uprchlíků může mít pro Evropu i budoucí generace velmi nepříjemné důsledky.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

- BARŠOVÁ, Andrea – BARŠA, Pavel, 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. Mezinárodní politologický ústav. 308 s. ISBN 8021038756.
- ČIŽINSKÝ, Pavel, DUNDR, Tomáš. FALTOVÁ, Magda; 2012. *Cizinecké právo*. Praha: LINDE. 376 s. ISBN 9788072018871
- DRBOHLAV, Dušan, MEDOVÁ, Lenka, ČERMÁK, Zdeněk, JÁNSKÁ, Eva, ČERMÁKOVÁ, Dita, DZÚROVÁ, Dagmar. 2010. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: SLON. 206 s. ISBN 9788074190391
- HOCH, Jindřich, 2015. *Strategie migrační politiky České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra. ISBN 9788096466835
- KOSAŘ, David, MOLEK, Pavel, HONUSKOVÁ, Věra, JURMAN, Miroslav, LUPAČOVÁ, Hana, 2010. *Zákon o azylu – komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 736s, ISBN: 9788073574765
- LANGER, Ivan, TOMÁŠEK, Michal, PETŘÍK, Lukáš, TOPOLÁNEK Mirek, KURAS, Benjamín, BŘICHÁČEK, Tomáš, O'SULLIVAN, John, MACH, Petr, PETŘÍK, Michal, 2008. *Vstup do Schengenu, výhody a nevýhody*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku. 84 s. ISBN 9788086547961
- MARTÍNKOVÁ, Šárka, PECHOVÁ, Eva, FEISTINGEROVÁ, Vlastimila, LEONTIYEVA Yana, HIRT Tomáš, *Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR: Pracovní migrace, životní podmínky, kulturní specifika* (informační příručka Policie ČR); vyd. Ministerstvo vnitra ČR; 80 s.; ISBN 9788073120634
- RAKOCZYOVÁ, Miroslava, TRBOLA, Robert, 2010. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*; Praha: SLON. 310 s. ISBN 9788074190230

Firemní zdroje

- Ředitelství služby cizinecké policie, 2017. *Zpráva o migraci na území České republiky a souvisejících jevech z pohledu Ředitelství SCP 1.1.-31.12.2016*. Praha: Ředitelství služby cizinecké policie
- Ředitelství služby cizinecké policie, 2016. *Zpráva o migraci na území České republiky a souvisejících jevech z pohledu Ředitelství SCP 1.1.-31.12.2015*. Praha: Ředitelství služby cizinecké policie

Výzkumná zpráva

- Ministerstvo vnitra ČR, 2016. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2015*. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-v-ceske-republice-za-roky-2001-2016.aspx>

Ministerstvo vnitra ČR, 2017, *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2016*. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-v-ceske-republice-za-roky-2001-2016.aspx>

Oficiální dokument

Česko, 2015. *Usnesení vlády České republiky ze dne 18. ledna 2016 č. 26 o aktualizované Koncepci integrace cizinců – Ve vzájemném respektu a o Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců v roce 2016* (online) Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>

Česko. Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. Dostupné z ASPI. Dne 19.01.2017 (Zákon č. 59/2017 Sb.)

Česko. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. Dostupné z ASPI. Dne 07.06.2017 (Zákon č. 327/2017 Sb.)

Česko. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů. Dostupné z ASPI. Dne 16.08.2017 (Zákon č. 303/2017 Sb.)

Česko. Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Dostupné z ASPI. Dne 27.06.2017 (Zákon č. 222/2017 Sb.)

Česko. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Dostupné z ASPI. Dne 27.06.2017 (Zákon č. 222/2017 Sb.)

Česko. Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. Dostupné z ASPI. Dne 30.11.2016 (Zákon č. 456/2016 Sb.)

Česko. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Dostupné z ASPI. Dne 05.09.2017 (Zákon č. 327/2017 Sb.)

Česko. Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. Dostupné z ASPI.

Česko. Zákon č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů. Dostupné z ASPI. Dne 09.06.2017 (Zákon č. 183/2017 Sb.)

Dokumenty OSN, 1951. *Úmluva o právním postavení uprchlíků*

EU, 2013. *Narizení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009, o kodexu Společenství o vízech*. Dne 29.06.2013 ([Narizení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 610/2013 ze dne 26. června 2013](#))

EU, 2016. *Narizení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravující přeshraniční pohyb osob*. Dne 18.03.2017 (Narizení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/458 ze dne 15. března 2017)

EU, 2017. *Narizení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od vízové*

povinnosti osvobození. Dne 22.05.2017 (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/850 ze dne 17. května 2017)

EU, 2003. *Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty.*

EU, 2004. *Směrnice Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, kterou se mění nařízení (EHS) č. 1612/68 a zrušují směrnice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS.*

Webové stránky

<https://www.czso.cz/>

<http://www.mvcr.cz/migrace/>

<http://www.policie.cz/sluzba-cizinecke-policie.aspx>

<https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>

<https://www.czso.cz/csu/cizinci/metodika-poctu-cizincu>

<http://www.mvcr.cz/clanek/sluzby-pro-verejnost-informace-pro-cizince-informace-pro-cizince.aspx>

<https://tema.novinky.cz/schengensky-prostor>

8 Přílohy

- Příloha A** Seznamy základních kódů uvedených ve vízech
- Příloha B** Podíly udělených a neudělených krátkodobých a dlouhodobých víz
- Příloha C** Procentuální počty udělených krátkodobých a dlouhodobých víz
- Příloha D** Procentuální počty podaných žádostí o přechodný pobyt občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků
- Příloha E** Nelegální pobyt v České republice dle státních příslušností
- Příloha F** Přehled státních příslušností dle rozdělení na nelegální pobyt v České republice a nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici

Příloha A

Seznamy základních kódů uvedených ve vízech

Typy (druhy) a znaky víza

Typ (druh) víza	Vízum	Znak víza
A	Letištní průjezdní vízum	Jednosměrné
A		Obousměrné
C	Vízum k pobytu do 90 dnů	Jednorázové
C		Dvourázové (pro 2 vstupy)
C		Vícenásobné
D	Vízum k pobytu nad 90 dnů	Vícenásobné
D		za účelem převzetí povolení k pobytu
C	Diplomatické vízum	k pobytu do 90 dnů jednorázové
C		k pobytu do 90 dnů dvourázové (pro 2 vstupy)
C		k pobytu do 90 dnů vícenásobné
D	Diplomatické vízum k pobytu nad 90 dnů	za účelem podání žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu udělovaného MZV
A	Zvláštní vízum	letištní průjezdní jednosměrné
A		letištní průjezdní obousměrné
C		k pobytu do 90 dnů jednorázové
C		k pobytu do 90 dnů dvourázové (pro 2 vstupy)
C		k pobytu do 90 dnů vícenásobné
D	Zvláštní vízum k pobytu nad 90 dnů	za účelem podání žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu udělovaného MZV
D	Vízum za účelem strpění	VS
C	Vízum za účelem povolení vstupu za účelem podání žádosti o udělení oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany [§ 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 221/2003 Sb.]	VG
C	Vízum - prohlášení o úmyslu podat žádost o mezinárodní ochranu (§ 3d a § 72 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu)	Vízum k pobytu do 90 dnů jednorázové
R	Štítek Akt - Výjezdní příkaz (není vízum)	VV
S	Štítek Akt - Osvědčení o žádosti (přechodný pobyt ze zákona rodinného příslušníka občana Evropské unie po podání žádosti (§ 87y) a čl. 10 odst. 1 věta druhá Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES (není vízum)).	VZ

Kódy účelu pobytu víza k pobytu do 90 dnů udělované zastupitelskými úřady České republiky v cizině

Kód	Účel pobytu
00	Zdravotní
01	Obchodní (též služební cesta)
02	Kulturní
03	Návštěva rodiny nebo přátel
04	Pozvání
05	Oficiální (politický)
07	Sportovní
10	Turistika
11	Studium (školení, stáž)
12	Tranzit (průjezd)
13	Letištní tranzit (letištní průjezd)
27	Zaměstnání
52	Sezónní zaměstnání
93	Tzv. ADS vízum udělované občanu Číny podle Memoranda o porozumění mezi Národní turistickou správou Čínské lidové republiky a Evropským společenstvím o vízových a dalších otázkách souvisejících s turistickými skupinami z Čínské lidové republiky
99	Jiné

Kódy účelu pobytu víza k pobytu do 90 dnů vyznačované vnitrostátními orgány

Kód	Účel pobytu víza k pobytu do 90 dnů
81	Prohlášení o úmyslu podat žádost o mezinárodní ochranu
82	Prohlášení o úmyslu požádat o dočasnou ochranu podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně
83	Řízení o udělení mezinárodní ochrany
93	Tzv. ADS vízum, automaticky se tiskne nikoli kód 93 ale ADS. Je udělováno občanu Číny podle Memoranda o porozumění mezi Národní turistickou správou Čínské lidové republiky a Evropským společenstvím o vízových a dalších otázkách souvisejících s turistickými skupinami z Čínské lidové republiky.

Kódy účelu pobytu dlouhodobého víza k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu nebo povolení k přechodnému pobytu

Kód účelu pobytu	Možnost volby pouze u povolení k dlouhodobému pobytu: P = povinnost mít povolení k zaměstnání, nebo V = volný přístup na trh práce ČR	Účel pobytu	Poznámka
00	P	Zdravotní	
	V	Zdravotní	
27	prázdný	Zaměstnání – ZAMĚSTNANECKÁ KARTA, včetně cizince, který je společník obchodní společnosti nebo člen družstva - účastník v právnické osobě, a má povolení k zaměstnání v právnické osobě podle § 89 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti]	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
	P	Zaměstnání – ZAMĚSTNANECKÁ KARTA, včetně cizince, který je společník obchodní společnosti nebo člen družstva - účastník v právnické osobě, a má povolení k zaměstnání v právnické osobě podle § 89 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti]	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
	V	Zaměstnání – ZAMĚSTNANECKÁ KARTA, včetně cizince, který je společník obchodní společnosti nebo člen družstva - účastník v právnické osobě, a má povolení k zaměstnání v právnické osobě podle § 89 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti]	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
26		Zaměstnání – ZELENÁ KARTA – A	Se zavedením zaměstnaneckých karet bude tento kód ukončen.
14		Zaměstnání – ZELENÁ KARTA – B	Se zavedením zaměstnaneckých karet bude tento kód ukončen.
15		Zaměstnání – ZELENÁ KARTA – C	Se zavedením zaměstnaneckých karet bude tento kód ukončen.
16		Zaměstnání [cizinec je společník obchodní společnosti nebo člen družstva - účastník v právnické osobě, a má povolení k zaměstnání v právnické osobě podle § 89 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti]	Se zavedením zaměstnaneckých karet bude tento kód ukončen.
28	prázdný	Zaměstnání – MODRÁ KARTA	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
	P	Zaměstnání – MODRÁ KARTA	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
	V	Zaměstnání – MODRÁ KARTA	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
02	P	Kulturní	
	V	Kulturní	
17	P	Rodinný – žadatel je manžel ^{x/}	
	V	Rodinný – žadatel je manžel ^{x/}	

18	P	Rodinný – žadatel je dítě narozené na území ČR	
	V	Rodinný – žadatel je dítě narozené na území ČR	
19	P	Rodinný – žadatel je dítě narozené mimo území ČR	
	V	Rodinný – žadatel je dítě narozené mimo území ČR	
20	P	Rodinný – žadatel je ostatní rodinný příslušník (např. rodič, prarodič)	
	V	Rodinný – žadatel je ostatní rodinný příslušník (např. rodič, prarodič)	
95	V	Soužití rodiny – (§ 42a zákona č. 326/1999 Sb.) – žadatel je manžel	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
96	V	Soužití rodiny – (§ 42a zákona č. 326/1999 Sb.) – žadatel je dítě narozené na území ČR	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
97	V	Soužití rodiny – (§ 42a zákona č. 326/1999 Sb.) – žadatel je dítě narozené mimo území ČR	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
98	V	Soužití rodiny – (§ 42a zákona č. 326/1999 Sb.) – žadatel je ostatní rodinný příslušník (např. rodič, prarodič)	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
04	P	Pozvání	
	V	Pozvání	
05	P	Oficiální (politický)	
	V	Oficiální (politický)	
06	P	Podnikání – osoba samostatně výdělečně činná	
	V	Podnikání – osoba samostatně výdělečně činná	
07	P	Sportovní	
	V	Sportovní	
23	P	Studium - Směrnice Rady 2004/114/ES (povolení k dlouhodobému pobytu nepředchází vízum k pobytu nad 90 dnů), tj. § 42d zákona č. 326/1999 Sb.]	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
	V	Studium - Směrnice Rady 2004/114/ES (povolení k dlouhodobému pobytu nepředchází vízum k pobytu nad 90 dnů), tj. § 42d zákona č. 326/1999 Sb.]	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
24	P	Studium (školení, stáž) – jiné než Směrnice Rady 2004/114/ES	
	V	Studium (školení, stáž) – jiné než Směrnice Rady 2004/114/ES	
99	P	Ostatní	
	V	Ostatní	
25	V	Výzkumný pracovník (Směrnice Rady 2005/71/ES)	
36	P	Podnikání - účast v právnické osobě	
	V	Podnikání - účast v právnické osobě	
84	prázdný	Strpění pobytu podle § 78b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (kasační stížnost)	
85	prázdný	Strpění pobytu podle § 58a zákona č.	

		221/2003 Sb., o dočasné ochraně	
88	V	Ochrana na území	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
91	P	Strpění pobytu podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu	
	V	Strpění pobytu podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu	
56	V	Rezident jiného členského státu Evropské unie (§ 42c zákona č. 326/1999 Sb.)	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
57	V	Rodinný příslušník rezidenta jiného členského státu Evropské unie (§ 42c odst. 5 zákona č. 326/1999 Sb.)	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
58	V	Rodinný příslušník výzkumného pracovníka (§ 42 odst. 3 zákona č. 326/1999 Sb.)	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
59	V	Rodinný příslušník cizince držitele Modré karty v jiném státě Evropské unie (§ 42a odst. 3 zákona č. 326/1999 Sb.)	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
52		sezónní zaměstnání (§ 32 zákona č. 326/1999 Sb.)	Týká se pouze dlouhodobého víza k pobytu nad 90 dnů. Automaticky se tiskne nikoli kód t „SEASONAL WORK“.
78		investování (§ 42n zákona č. 326/1999 Sb.)	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
79		karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance (§ 42k zákona č. 326/1999 Sb.)	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
80		karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance jiného členského státu Evropské unie (§ 42m zákona č. 326/1999 Sb.)	Týká se pouze povolení k dlouhodobému pobytu.
+		Tento kód se vyznačuje spolu s kódem tzv. hlavního účelu pobytu jako další (vícerý) účel pobytu.	

Kódy pro zvláštní postup v řízení (překlenovací štítky)

Kód	Druh povolení
63	Řízení

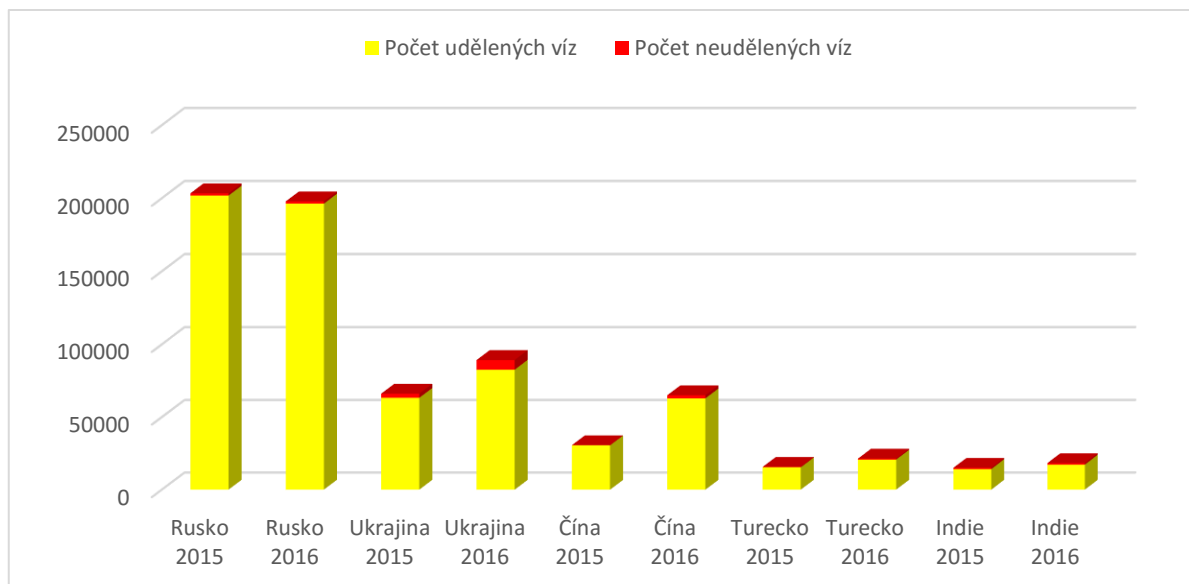
Kódy účelu povolení k trvalému pobytu, oprávnění k trvalému pobytu a doplňkové
ochrany

K id	Účel povolení k trvalému pobytu	Tiskne se
70	sloučení s občanem ČR – žadatel je manžel +/	Neomezen/MULT
71	sloučení s občanem ČR – žadatel je dítě narozené na území ČR	Neomezen/MULT
72	sloučení s občanem ČR – žadatel je dítě narozené mimo území ČR	Neomezen/MULT
73	sloučení s občanem ČR – žadatel je ostatní rodinný příslušník (např. rodič, prarodič)	Neomezen/MULT
41	z humanitárních důvodů	Neomezen/MULT
42	jiných důvodů hodných zřetele	Neomezen/MULT
43	v zájmu ČR	Neomezen/MULT
47	pobyt po azylu	Neomezen/MULT
48	oprávnění k trvalému pobytu (náhradní výchova)	Neomezen/MULT
49	má azyl [§ 76 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu]	Neomezen/MULT
51	ostatní účely pobytu, nejde-li o kód 40 až 49 nebo 54	Neomezen/MULT
74	sloučení s občanem EU, s výjimkou sloučení s občanem ČR - žadatel je manžel +/	Neomezen/MULT
75	sloučení s občanem EU, s výjimkou sloučení s občanem ČR - žadatel je dítě narozené na území ČR	Neomezen/MULT
76	sloučení s občanem EU, s výjimkou sloučení s občanem ČR - žadatel je dítě narozené mimo území ČR	Neomezen/MULT
77	sloučení s občanem EU, s výjimkou sloučení s občanem ČR - žadatel je ostatní rodinný příslušník (např. rodič, prarodič)	Neomezen/MULT
60	Společné soužití cizinců [§ 66 odst. 1 písm. d) zákona č. 326/1999 Sb.]	Neomezen/MULT
67	Předchozí povolení k pobytu bylo zrušeno (§ 66 odst. 2 zákona č. 326/1999 Sb.)	Neomezen/MULT
68	Povolení po 5 letech nepřetržitého pobytu (§ 68 odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb.)	Neomezen/MULT
69	Povolení po 5 letech pobytu na území států Evropské unie na Modrou kartu (§ 68 odst. 4 zákona č. 326/1999 Sb.)	Neomezen/MULT
K id	Účel povolení - doplňková ochrana	
54	doplňková ochrana podle § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu	Neomezen/MULT

Příloha B

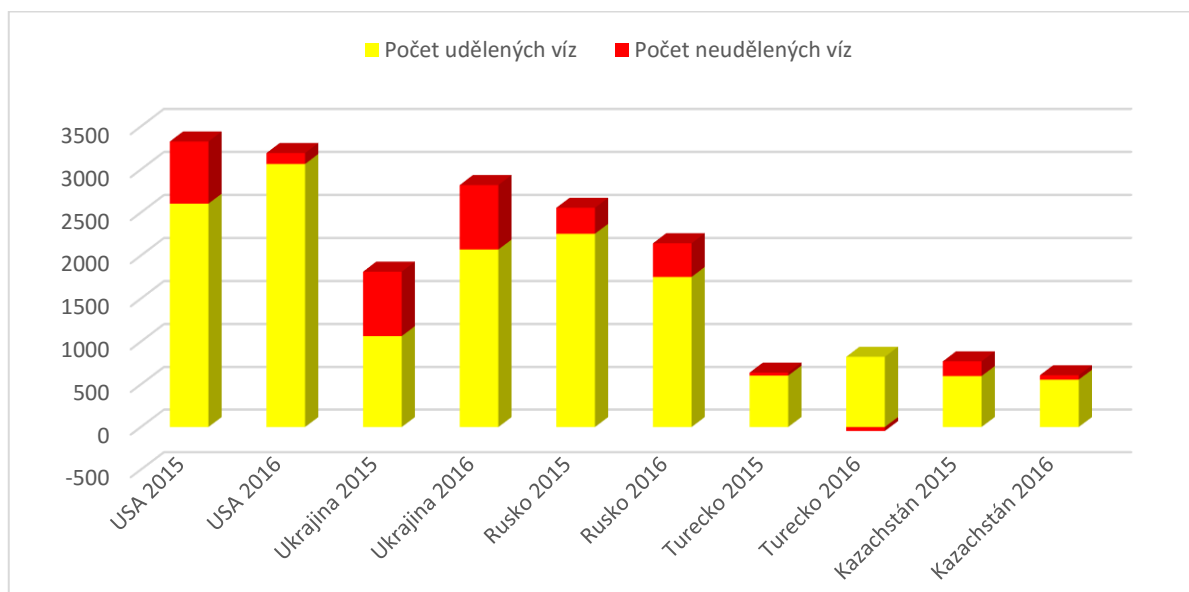
Podíly udělených a neudělených krátkodobých a dlouhodobých víz dle nejčastějších státních příslušností v letech 2015 a 2016

Obrázek 1 Podíl udělených a neudělených krátkodobých víz dle nejčastějších státních příslušností v letech 2015 a 2016

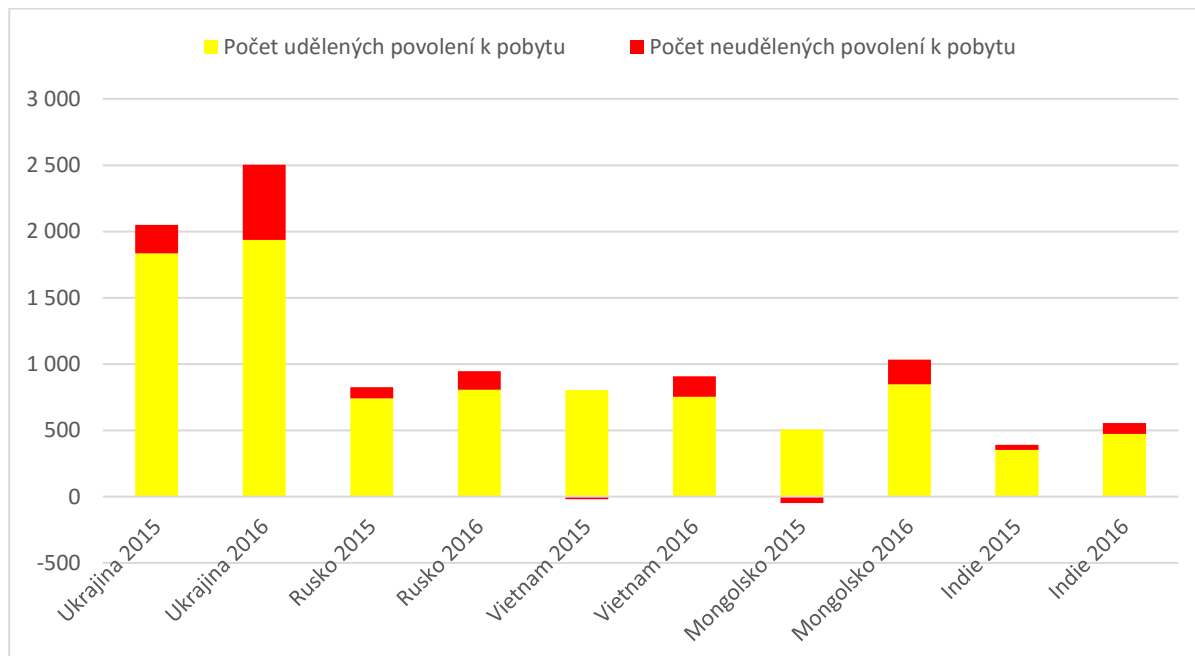
Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Obrázek 2 Podíl udělených a neudělených dlouhodobých víz dle nejčastějších státních příslušností v letech 2015 a 2016 podaných na zastupitelských úřadech České republiky

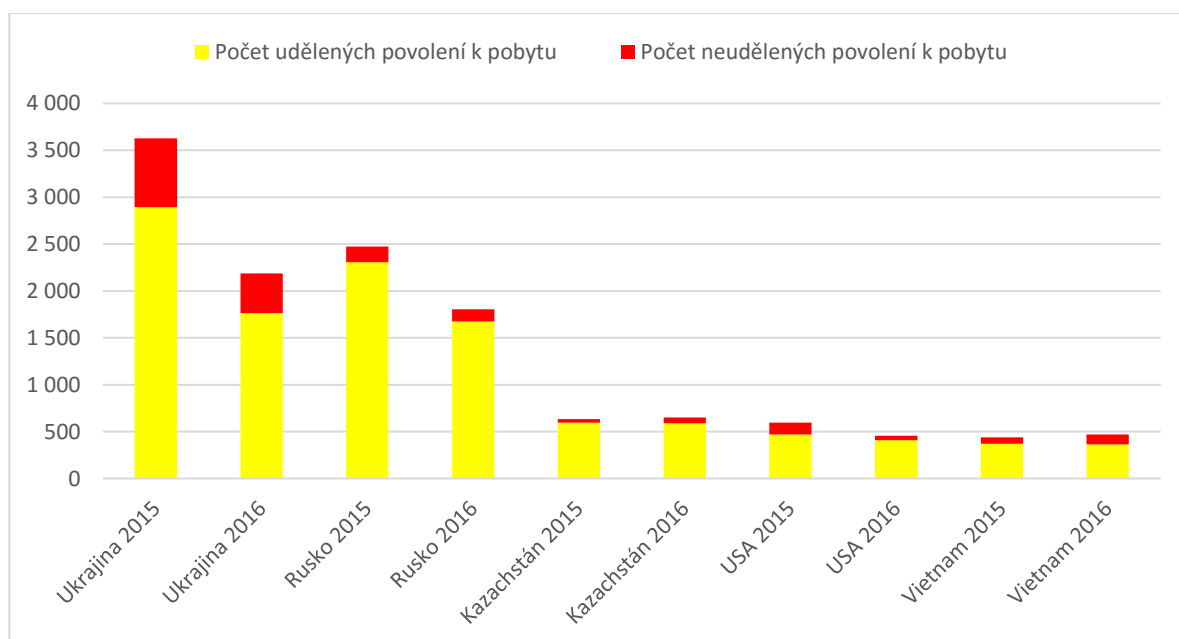
Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Obrázek 3 Podíl udělených a neudělených povolení k dlouhodobému pobytu dle nejčastějších státních příslušností v letech 2015 a 2016 podaných na zastupitelských úřadech České republiky

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Obrázek 4 Podíl udělených a neudělených povolení k dlouhodobému pobytu dle nejčastějších státních příslušností v letech 2015 a 2016 podaných na území České republiky

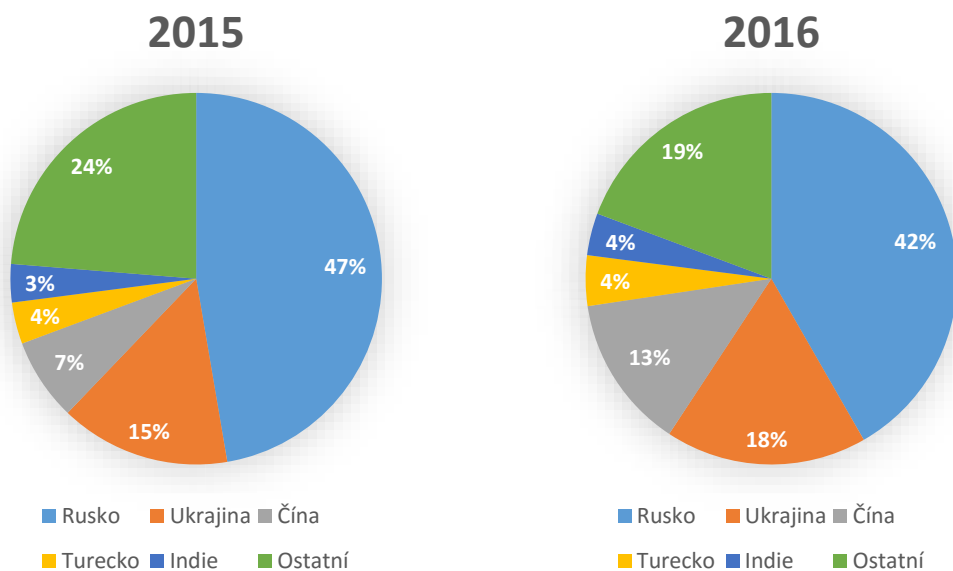

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Příloha C

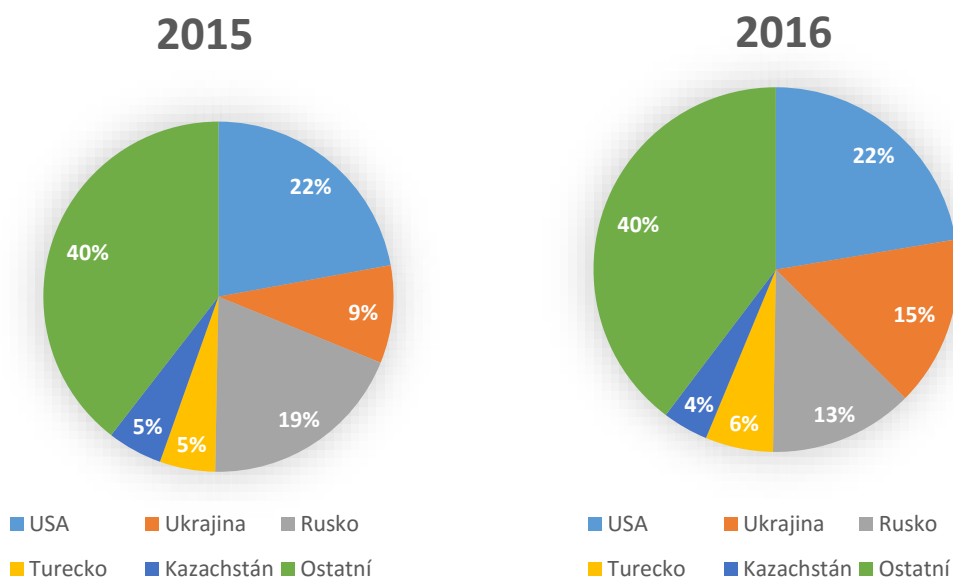
Procentuální počty udělených krátkodobých a dlouhodobých víz v letech 2015 a 2016

Obrázek 1 Procentuální počet udělených krátkodobých víz v letech 2015 a 2016

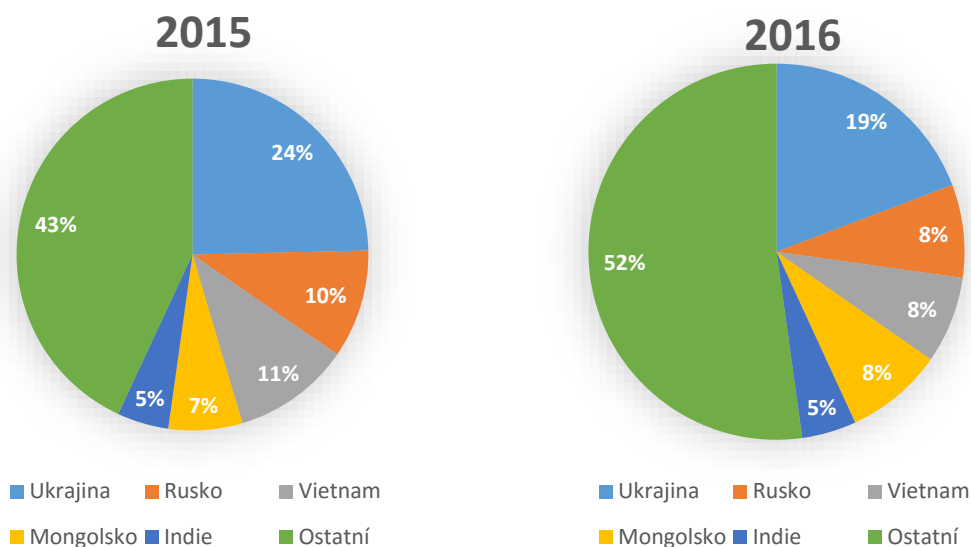
Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Obrázek 2 Procentuální počet udělených dlouhodobých víz v letech 2015 a 2016 podaných na zastupitelských úřadech České republiky

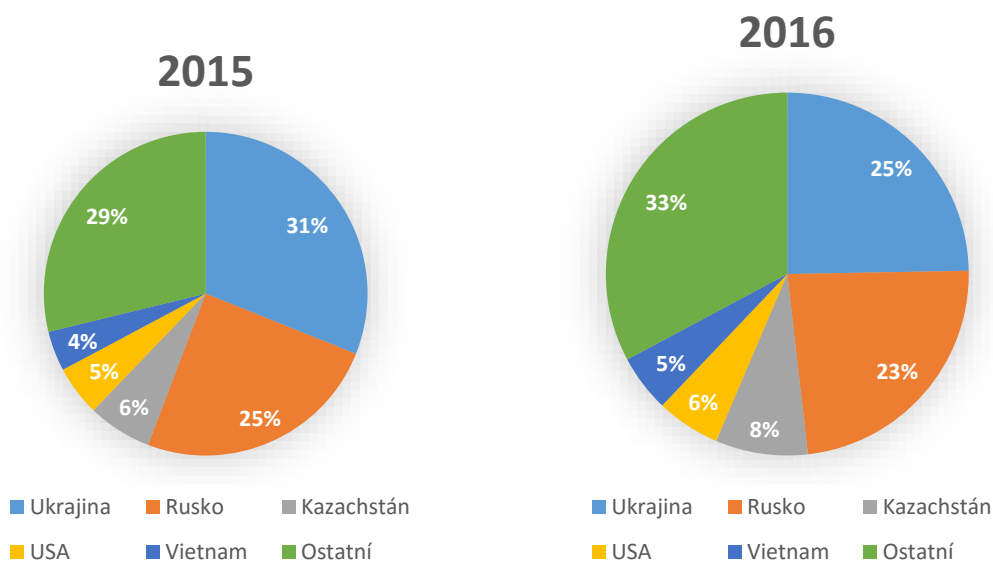
Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Obrázek 3 Procentuální počet udělených povolení k dlouhodobému pobytu v letech 2015 a 2016 podaných na zastupitelských úřadech České republiky

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Obrázek 4 Procentuální počet udělených povolení k dlouhodobému pobytu v letech 2015 a 2016 podaných na území České republiky

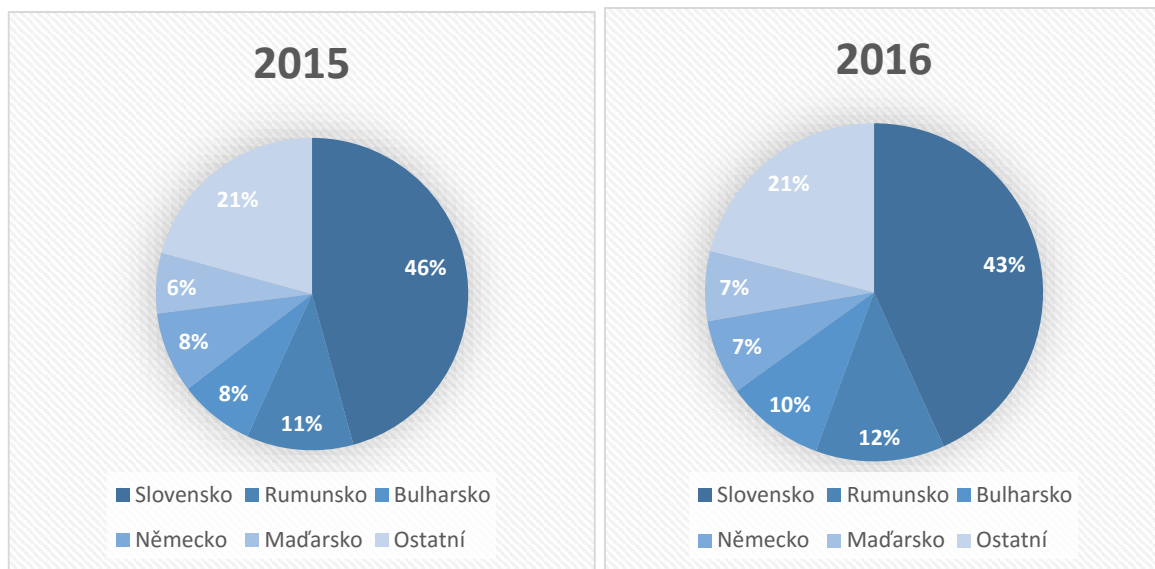

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Příloha D

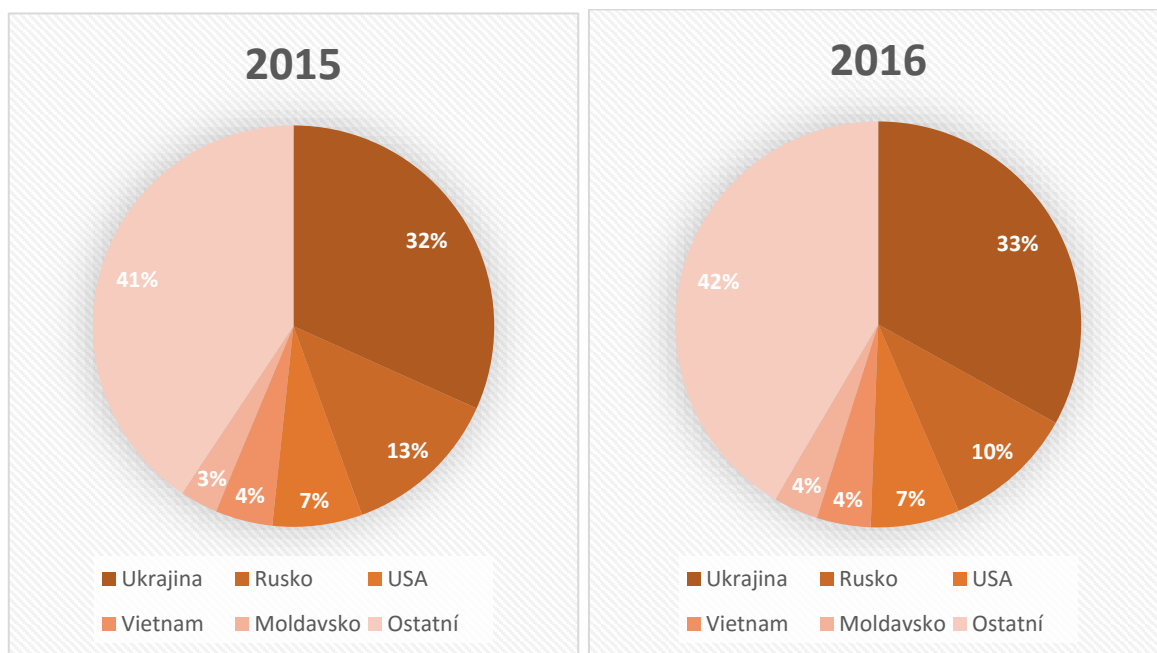
Procentuální počty podaných žádostí o přechodný pobyt občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků

Obrázek. 1 Procentuální počet podaných žádostí o vydání potvrzení k přechodnému pobytu občanů Evropské unie v letech 2015 a 2016

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Obrázek 2 Procentuální počet podaných žádostí o povolení k přechodnému pobytu rodinných příslušníků občanů Evropské unie v letech 2015 a 2016

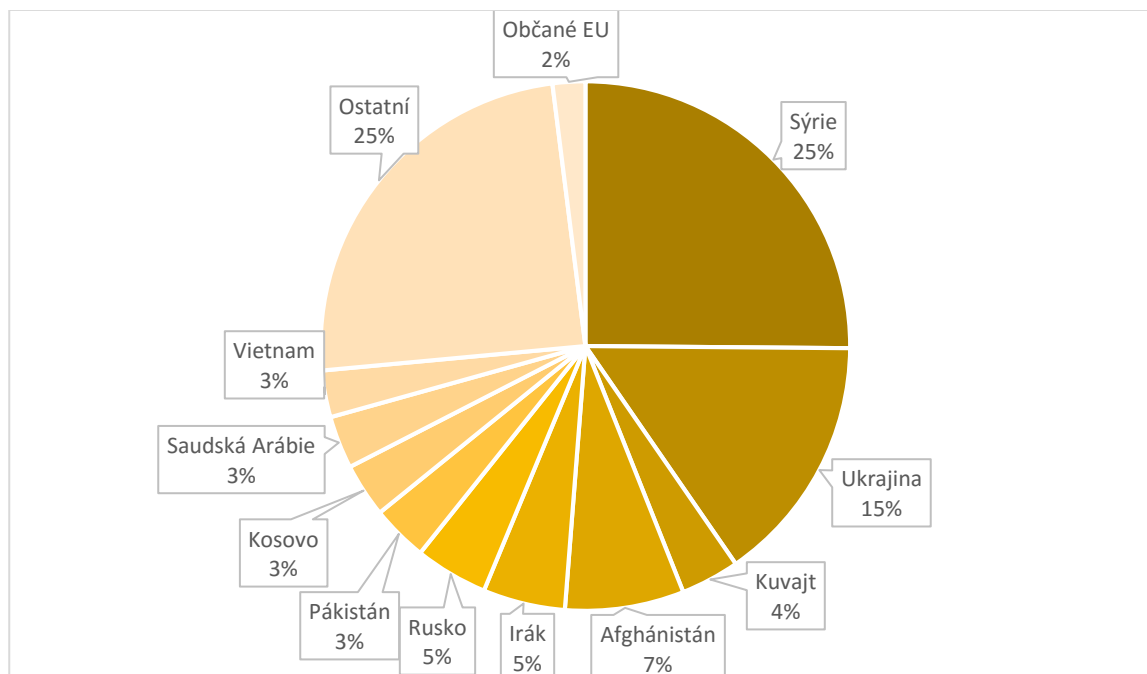

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Příloha E

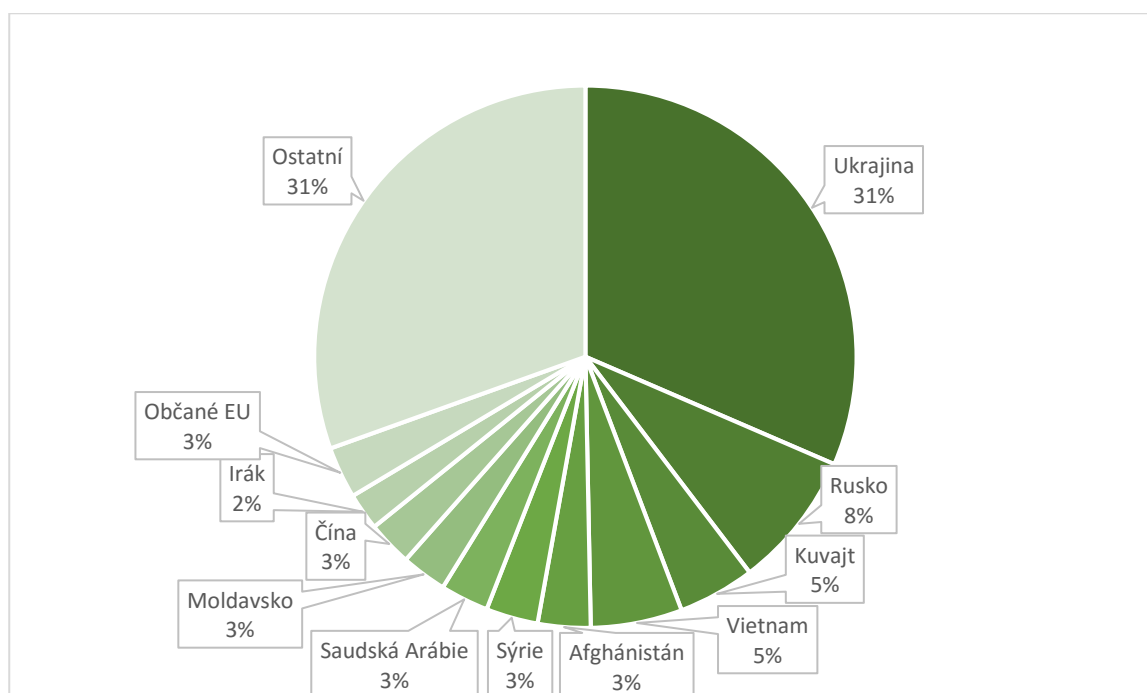
Nelegální pobyt v České republice dle státních příslušností v letech 2015 a 2016

Obrázek 1 Nelegální pobyt v České republice v roce 2015

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Obrázek 2 Nelegální pobyt v České republice v roce 2016

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Příloha F

Přehled státních příslušností dle na nelegální pobyt v České republice a nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici v letech 2015 a 2016

Obrázek 1 Přehled státních příslušností dle rozdělení na nelegální pobyt v České republice a nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici v roce 2015

Nelegální pobyt		Nelegální migrace přes VSH	
CELKEM	8 323	CELKEM	240
občané EU	160	občané EU	4
občané 3. států	8 163	občané 3. států	236
Sýrie	2 016	Rusko	47
Ukrajina	1 224	Uprchlík 1951	38
Kuvajt	588	Ukrajina	32
Afghánistán	583	Albánie	21
Irák	403	Turecko	11
Rusko	358	Čína	9
Pákistán	276	Pákistán	6
Kosovo	264	Saudská Arábie	4
Saudská Arábie	258	Kazachstán	4
Vietnam	229	USA	4

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování

Obrázek 2 Přehled státních příslušností dle rozdělení na nelegální pobyt v České republice a nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici v roce 2016

Nelegální pobyt		Nelegální migrace přes VSH	
CELKEM	5 039	CELKEM	222
občané EU	152	občané EU (ČR)	1
občané 3. států	4 887	občané 3. států	221
Ukrajina	1 552	Uprchlík 1951	44
Rusko	402	Ukrajina	15
Kuvajt	336	Albánie	14
Vietnam	269	Ázerbájdžán	14
Afghánistán	155	Rusko	12
Sýrie	153	Turecko	10
Saudská Arábie	142	Čína	10
Moldavsko	134	Egypt	6
Čína	132	Indie	6
Irák	109	Sýrie	5

Zdroj: ŘSCP, vlastní zpracování